ปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน

วาสนา ภัทรนันทกุล

ดุษฎีนิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นสาระสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

PROBLEMS OF MULTIDISCIPLINARY PARTICIPATION IN CRIMINAL JUSTICE PROCESSES FOR CHILDREN AND YOUTH

VASANA PATARANANTAKUL

A DISSERTATION PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

IN FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF LAWS

2018

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องดุษฎีนิพนธ์ ปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

ชื่อผู้เขียน นางสาววาสนา ภัทรนันทกุล

สาขาวิชา นิติศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบดี)

..... กรรมการ
(ร้อยตำรวจโท ดร.อุทัย อาทิเวช)

..... กรรมการ
(นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นสาระสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. สืบพงษ์ ปราบใหญ่)

..... รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการ
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. จิรโชค วีระสย) ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

คณะกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. จิรโชค วีระสย)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษปัญญา สุทธิบดี)

..... กรรมการ
(ดร. พิมลรัตน์ วรรธนะหทัย)

..... กรรมการ
(ดร. บวรวิทย์ เปรื่องวงศ์)

..... กรรมการผู้แทนจากคณะกรรมการบริหาร
(รองศาตราจารย์ ดร. บุญมี พันธุ์ไทย) โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องดุษฎีนิพนธ์ ปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน

ชื่อผู้เขียน นางสาววาสนา ภัทรนันทกุล

ชื่อปริญญา นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ปีการศึกษา 2561

คณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบดี ประธานกรรมการ
2. ร้อยตำรวจโท ดร. อุทัย อาทิเวช
3. นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล

งานวิจัยเรื่องปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการศึกษาถึงสภาพปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในชั้นสอบสวน โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้สหวิชาชีพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนเพียงในชั้นสอบสวนเท่านั้น รวมถึงการสอบสวนในกรณีจำเป็นเร่งด่วน และปัญหากฎหมายในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวที่กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่ดำเนินการโดยพนักงานคุมประพฤติเพียงฝ่ายเดียว เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญ และสหวิชาชีพเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแต่ไม่สามารถที่จะเข้าร่วมในการสืบเสาะได้ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วม

โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วน-ร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมาย

ต่างประเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษากฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น ที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน รวมทั้งทำการสัมภาษณ์รายบุคคล และการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และความชำนาญ

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ มีดังนี้

1. ปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีข้อยกเว้นให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำโดยมีสหวิชาชีพเข้าร่วมไม่ครบได้ การสอบสวนที่มีสหวิชาชีพเข้าร่วมไม่ครบ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนไม่ได้รับคำแนะนำในการให้ปากคำ หรือพนักงานสอบสวนอาจใช้คำถามที่ไม่เหมาะสม โดยไม่ผ่านสหวิชาชีพ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อจิตใจเด็กและเยาวชน อาจทำให้เด็กและเยาวชนไม่ยอมให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี จึงควรที่จะมีกฎหมายให้ยกเลิกข้อยกเว้นและกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมทุกครั้ง

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดที่ยังไม่มีกฎหมายให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสืบเสาะได้นั้น พบว่า ผู้พิพากษาจะต้องได้รับการรายงานสืบเสาะจากผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินคดี ซึ่งรายงานดังกล่าวเป็นการสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยพนักงานคุมประพฤติฝ่ายเดียว ทำให้อาจได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน หากในการสืบเสาะข้อเท็จจริงให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริง อาจทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่หลากหลายและหลายมุมมอง ที่จะส่งผลดีต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงควรที่จะมีกฎหมายกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริงด้วย

3. เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พบว่า บางประเทศมีหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน แต่ไม่ได้เรียกว่า สหวิชาชีพ โดยมีบทบาทและวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือคุ้มครองในด้านสิทธิ และช่วยแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. แนวทางแก้ไขกฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่า ผลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมาย โดยเห็นควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวนในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น และในการสืบเสาะข้อเท็จจริงให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อจัดทำรายงานส่งให้กับผู้พิพากษาในแต่ละคดี

ABSTRACT

Dissertation Title	Problems of Multidisciplinary Participation in Criminal Justice Processes for Children and Youth
Student's Name	Miss Vasana Pataranantakul
Degree Sought	Doctor of Laws
Academic Year	2018

Advisory Committee

1. Assoc. Prof. Suksamai Suthibhodee — Chairperson
2. Pol. Lt. Gen. Dr. Uthai Arthivech
3. Mr. Vacharin Patjekvinyusaklu

In this dissertation, the researcher studies the conditions of legal problems concerning multidisciplinary participation at the investigation stage of the criminal process. The Criminal Procedure Code stipulates that a multi-disciplinary team can participate in the prosecution of children and youth cases only at the investigation process as well as in investigating emergency cases.

Accordingly, the researcher examines legal problems in searching for facts concerning children and youth committing offences as only conducted by probation officers. This search for facts concerning children and youth committing offences is an important step. Nevertheless, multidisciplinary teams consisting of those having knowledge and expertise in specific areas germane to these cases cannot participate in these investigations since there are no laws permitting the participation of multidisciplinary teams.

The researcher's research objectives were to investigate problems concerning multidisciplinary participation in criminal justice processes involving children and youth. The researcher examined problems involving multidisciplinary teams searching for facts regarding children and youth charged with actions prescribed by the law as wrongful. The researcher also compared the Thai jurisdiction with selected foreign jurisdictions concerning multidisciplinary participation in justice processes for children and youth committing offences. The researcher additionally considered guidelines for amending the law regarding multidisciplinary participation in justice processes involving children and youth in the jurisdiction of the Kingdom of Thailand (Thailand).

Insofar as concerns research methodology, the researcher adopted a qualitative research approach. The researcher studied germane laws of the jurisdiction of Thailand and jurisdictions of selected foreign countries, *viz*., the United States of America (U.S.A), the United Kingdom (U.K.), the Republic of France (France), and the Nation of Japan (Japan) in respect to multidisciplinary participation in criminal justice processes for children and youth. The researcher also conducted individual interviews and participated in "brainstorming" sessions with experts having germane experience and expertise.

Findings and recommendations are as follows:

1. The problems concerning multidisciplinary participation in criminal justice processes for children and youth are as follows:

In interrogating children and youth committing offences, there is a defective exemption that allows investigation officers to conduct

interrogations with an incomplete number of members of a multidisciplinary team. Interrogation without a complete number of multidisciplinary team members may affect the rights of children and youth. Children and youth will not receive advice during interrogations. Investigation officers may ask questions that are inappropriate without the presence of the full complement of a multidisciplinary team. This may affect the mentation of children and youth. Children and youth may not present facts concerning cases in which they are personally involved. Therefore, the law should be amended so as to abrogate the aforementioned exemption and which instead stipulates the participation of a multidisciplinary team at all times during judicial processes.

2. Regarding the problem of multidisciplinary participation in searching for facts regarding children and youth charged with actions the law determines as unlawful without legal prescriptions for multidisciplinary teams participating in these investigations, findings are as follows:

Judges must receive reports of investigation from the directors of juvenile detention centers as essential information prior to sentencing. These reports concerning investigations of the facts involving children and youth committing offences are only provided by probation officers. This may result in a set of incomplete facts. If a multidisciplinary team participates in the investigation of the facts, the facts may prove to be variegated and based on the perspectives of different points of view. This will accrue to the benefit to children and youth committing offences. Therefore, a law should be framed stipulating that a multidisciplinary team should participate in the search for facts in these cases.

3. In comparing the Thai and selected foreign jurisdictions concerning multidisciplinary participation in justice processes for children and youth committing offences, the results were as follows:

Certain countries have agencies or organizations which participate in criminal justice processes for children and youth, but these are not designated by the term “multidisciplinary team.” They yet play roles and have objectives of providing assistance to these children and youth. Furthermore, they aim to protect the rights of said children and youth in addition to striving to rehabilitate children and youth who have committed offences. The information thus obtained by the researcher can be used in framing recommendations for amending Thai law in this connection for the sake of greater efficiency.

4. Concerning guidelines for amending the law regarding multidisciplinary participation in justice processes for children and youth in Thailand, results were as follows:

In studying documents in addition to carrying out interviews and “brainstorming” with experts, guidelines for amending the law in the current connection were framed. It is deemed appropriate to allow multidisciplinary teams to participate at the investigation stage for children and youth committing offences in all cases without exception. Furthermore, in the search for facts, multidisciplinary teams should participate with probation officers in collecting facts concerning children and youth committing offences in order to make reports to judges in all cases without exception.

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาอย่างยิ่ง ด้วยความเสียสละความอนุเคราะห์และน้ำใจจากบุคลากรหลายฝ่าย ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน และคณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบดี ร้อยตำรวจโท ดร. อุทัย อาทิเวช นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนกระทั่งดุษฎีนิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณบุคลากรของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและกรุณาขัดเกลา และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข จนดุษฎีนิพนธ์สำเร็จลุล่วงและมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณ Dr. Richard P. Haugland อดีตประธานมูลนิธิ ผู้ล่วงลับ และ ดร. นรรธพร จันทร์เฉลี่ย เสริบุตร ประธานมูลนิธิ Starfish Country Home School Foundation ที่กรุณาให้การสนับสนุนทุนการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณกัลยามิตรและเพื่อนร่วมรุ่น สำหรับการสนับสนุนในทุกด้าน ขอบคุณทุกกำลังใจที่อบอุ่นและจะเป็นมิตรภาพที่ยั่งยืนตลอดไป

วาสนา ภัทรนันทกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... (4)

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... (7)

กิตติกรรมประกาศ..... (11)

สารบัญตาราง..... (16)

สารบัญภาพประกอบ..... (17)

บทที่

1 บทนำ..... 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 14

3. สมมุติฐานของการวิจัย..... 14

4. ขอบเขตของการวิจัย..... 15

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 15

2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง..... 16

1. ความเป็นมาของสิทธิเด็ก..... 16

1.1 สิทธิเด็กในประเทศไทย..... 17

1.2 สิทธิเด็กตามมาตรฐานสากล..... 18

2. แนวคิด ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน..... 22

2.1 แนวคิดความแตกต่างระหว่างกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก และเยาวชน และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่..... 22

2.2 สิทธิเด็กในการสอบปากคำ..... 24

2.3 หลักการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนของประเทศไทย..... 25

3. แนวคิดการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ..... 39

3.1 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับสหวิชาชีพ..... 40

บทที่ หน้า
3.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน..... 48
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนของไทย..... 50
4.1 ประวัติความเป็นมาของศาลเยาวชนและครอบครัว
ของประเทศไทย..... 50
4.2 นิยามของคำว่าเด็กตามกฎหมายไทย..... 53
4.3 การสอบปากคำเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.... 54
5. การเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศ..... 59
5.1 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
ของสหราชอาณาจักร..... 59
5.2 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา..... 62
5.3 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น..... 70
5.4 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐ-
ฝรั่งเศส..... 72
6. ข้อตกลงเกี่ยวกับสิทธิเด็กระหว่างประเทศ..... 78
6.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989..... 79
6.2 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วย
การบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน..... 80
6.3 ข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิด
ของเด็กและเยาวชน..... 81
6.4 กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ..... 83
3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 84
1. ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน..... 85

บทที่ หน้า
2. ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่า กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด..... 87
3. ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด..... 90
4. ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายการมีส่วนร่วมของ สหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย..... 91
4 ผลการวิจัย..... 94
1. ข้อมูลการวิจัยและข้อค้นพบ..... 94
1.1 ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร..... 94
1.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยเอกสาร..... 109
1.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์..... 112
1.4 ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์..... 123
1.5 ข้อมูลจากการระดมสมอง..... 124
1.6 ข้อค้นพบจากการระดมสมอง..... 126
2. การวิเคราะห์ข้อมูล..... 127
2.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน..... 127
2.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริง เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นความผิด..... 130
2.3 เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด..... 132

บทที่ หน้า

2.4 แนวทางแก้ไขกฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ
ในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย..... 132
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ..... 135
1. บทสรุป..... 135
2. ข้อเสนอแนะ..... 137
ภาคผนวก..... 144
บรรณานุกรม..... 149
ประวัติผู้เขียน..... 157

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1 เปรียบเทียบการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่..... 6

2 ขั้นตอนในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน..... 7

3 เปรียบเทียบการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม
สำหรับเด็กและเยาวชน..... 134

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่ หน้า

1 ลักษณะของห้องสอบสวน..... 57

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดความผิด จะมีกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสอบปากคำ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “สหวิชาชีพ” นั้น กฎหมายไม่ได้มีการกำหนดบทบาทในการทำงานไว้อย่างชัดเจน แต่ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน สืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง” และมาตรา 53 วรรคหนึ่ง “เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ จากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม” ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 4 และ มาตรา 52 วรรคสอง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 4 และมาตรา 27 กำหนดเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนไว้เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (CRC) เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรม ที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532[1] มีผลบังคับใช้ วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2533 สำหรับประเทศไทยได้ลงนาม

---

[1]คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน, **สิทธิมนุษยชน: รวบรวมสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ** (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน, 2544).

เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 เป็นผลให้ประเทศไทยต้องแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องตามอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดขึ้นตามหลักการของกฎบัตรประชาชาติที่ว่าด้วยศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ และระลึกว่าเด็กมีสิทธิพิเศษที่ได้รับการดูแลช่วยเหลือคุ้มครองบนรากฐานของประเพณี และค่านิยมทางวัฒนธรรม อนุสัญญาดังกล่าวได้เน้นหลักการคุ้มครองเด็กจากการเลือกปฏิบัติ การปกป้องสิทธิของเด็กในหลายมิติ ด้วยมาตรการทางนิติบัญญัติและบริหารที่เหมาะสมทั้งปวง นอกจากนี้ ได้ตั้งคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิของเด็กขึ้นเพื่อตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าของรัฐภาคีในการดำเนินการให้สิทธิตามพันธะกรณีของอนุสัญญานี้ให้บังเกิดผลและเป็นประโยชน์ต่อเด็กอย่างสูงสุด

ประเทศไทยจึงได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) เมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมฟังในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในชั้นสอบสวน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2550 ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) เพิ่มเติมการเข้าไปมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพการสอบปากปากคำเด็กและเยาวชน โดยมีการกำหนดฐานความผิดที่ต้องให้สหวิชาชีพเข้าร่วมตามที่ระบุความผิดไว้เท่านั้น โดยฐานความผิดที่กำหนดไว้ คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิต ร่างกาย กรรโชก ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายมาตรการป้องกันปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก และกฎหมายสถานบริการ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ได้กำหนดวิธีการพิเศษสำหรับการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) เมื่อปี พ.ศ. 2550 มาตรา 134/2 ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ให้ทำการสอบสวนต่อหน้าบุคคล ประกอบด้วย พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ส่วนพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22)

พ.ศ. 2547 มาตรา 38 ยกเลิกมาตรา 134 ทวิ เปลี่ยนเป็น มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า ในกรณีผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาก่อนเริ่มถามคำให้การต้องถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดหาทนายความให้ เหตุผลสำคัญในการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) เนื่องจากกระบวนการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ในฐานะผู้เสียหาย พยาน ในชั้นสอบสวนและการสืบพยานบุคคลที่เป็นเด็กและเยาวชนในชั้นศาล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณีของผู้ใหญ่ โดยในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนยังมีความชำนาญในด้านจิตวิทยาเด็กไม่เพียงพอ รวมทั้งได้คำนึงถึงสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กที่อ่อนแอเท่าที่ควร และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม อันเป็นเหตุให้การถามปากคำเด็กส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและส่งผลให้การสอบสวนคลาดเคลื่อน

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบททั่วไปในการสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ในกรณีที่เด็กและเยาวชนนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ต่อมาศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวได้เปิดทำการครอบคลุมทุกจังหวัดแล้ว และในปัจจุบันได้บัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 มาบังคับใช้ และได้จัดตั้งศาลอุทธรณ์ชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว โดยที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 มาตรา 71 กำหนดการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้พนักงาน-สอบสวนดำเนินการตาม มาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ในการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา และอยู่ในอำนาจศาล-เยาวชนและครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีพนักงานอัยการ ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ร่วมอยู่ด้วยในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน

การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาคดีของศาล ประมวลกฎหมาย-วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตรี ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 กำหนดให้การสืบพยานที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี ถ้าศาลเห็นสมควรและจัดให้พยานนั้นอยู่ใน

สถานที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแล้วเบิกความ โดยศาลถามพยานเองหรือถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ แล้วถ่ายทอดเสียงไปยังห้องพิจารณา ในกรณีคู่ความซักถามถามค้าน หรือถามติง ต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยที่พยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจะไม่เผชิญหน้าและได้ยินเสียงจำเลยในชั้นพิจารณา

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้มีพนักงาน-อัยการ ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ร่วมอยู่ด้วย ในการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยไม่ต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ในคดี หรือคำถามที่มีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจอย่างรุนแรง ทำให้บรรยากาศที่แข็งกร้าวอ่อนนุ่มและเป็นมิตรกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น ซึ่งกระบวนการสอบถามปกติผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชนดังกล่าว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว กำหนดให้ใช้วิธีการสอบถามปากคำดังกล่าวไปใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดด้วย

หากจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน 18 ปี อ้างตนเองเป็นพยานก็ไม่ต้องเบิกความผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา-ความอาญา มาตรา 172 ตรี แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล-กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2550 การที่กฎหมายกำหนดให้มีพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายที่เป็นพยาน ตลอดทั้งในชั้นพิจารณาคดีของศาล หากมีการสืบพยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจะต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลเหล่านี้ต่างเป็นวิชาชีพเฉพาะด้านและต่างหน่วยงาน เมื่อมาทำหน้าที่ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน กล่าวคือ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงถือได้ว่าเป็นสห-วิชาชีพ (Multidisciplinary Team) ซึ่งหมายถึง การร่วมกันระหว่างนักวิชาชีพหลายสาขาเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนดังกล่าว ขอบข่ายวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งไม่สามารถแก้ไขให้

ลุล่วงไปได้ ทั้งนี้ คำจำกัดความในการทำงานของสหวิชาชีพ คือ เป็นการปฏิบัติงานเป็นสหวิชาชีพในงานสวัสดิการสังคม เป็นการทำงานของวิชาชีพในสายงานสวัสดิการสังคมร่วมกับวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยเน้นความสัมพันธ์ในลักษณะการประสานงาน และร่วมมือระหว่างกันในเชิงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ตลอดจนการผสมผสานระหว่างแนวคิด วิธีการ ขั้นตอนการทำงาน การใช้ข้อมูล และการศึกษาวิจัย อันอยู่บนฐานของการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

ในการทำงานของสหวิชาชีพจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ระหว่างสาขาวิชาชีพที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่ 2 วิชาชีพขึ้นไป ทั้งนี้ การทำงานของสหวิชาชีพเน้นให้ทุกคนและทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการที่ต้องนำไปสู่การดำเนินการทางด้านกฎหมายหรือทางด้านสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้การช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น[1]

ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2560 ไม่ได้แก้ไขการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ปัจจุบันยังคงบังคับใช้ตามที่กล่าวมาขั้นต้น ส่วนพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่เป็นพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบรัว พ.ศ. 2559

ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 ในครั้งนี้ เด็กและเยาวชนได้ประโยชน์เป็นอย่างมาก เนื่องจากกระบวนการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาชนตามกฎหมายนี้ ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กรณีผู้ซึ่งมีอายุไม่เกิน 10 ปีหรือเด็กที่มีอายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ที่กระทำความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้ และเป็นการกระทำ

---

[1]นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์, **นักสังคมสงเคราะห์กับการพัฒนาสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 97.

ความผิดครั้งแรก ไม่ต้องถูกควบคุมตัวเพื่อดำเนินคดีในศาล อันจะสร้างตราบาปแก่เด็ก แต่กฎหมายกำหนดให้ใช้มาตรการเบี่ยงเบนคดีในชั้นพนักงานสอบสวนด้วยการว่ากล่าวตักเตือน[1]

กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนมีพื้นฐานที่มาจากแนวคิด “เด็กและเยาวชนเป็นทุนทางสังคม” เพราะเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่จะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า หากเด็กและเยาวชนได้รับการเอาใจใส่ดูแล หรือได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างถูกต้อง เด็กและเยาวชนก็จะสามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติได้ต่อไปในอนาคต โดยเป้าหมายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนจึงมิได้มุ่งเน้นที่การลงโทษ กลไกต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน จึงมีลักษณะเป็นการเฉพาะในแต่ละประเทศ กฎหมายได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่แตกต่างจากการดำเนินคดีสำหรับผู้ใหญ่

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนกับผู้ใหญ่

การดำเนินคดีเด็กและเยาวชน	การดำเนินคดีผู้ใหญ่
- เด็กกระทำความผิดครั้งแรกอาจว่ากล่าวตักเตือนและปล่อยตัวไป	- ผู้ใหญ่กระทำความผิดต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
- ไม่ต้องใช้เครื่องพันธนาการ	- สามารถใส่เครื่องพันธนาการได้
- ห้ามมิให้สอบถามเกี่ยวกับคดี ส่งศาลเยาวชนและครอบครัว ภายใน 24 ชั่วโมง	- สามารถสอบถามเกี่ยวกับคดีได้ ฝากขังภายใน 48 ชั่วโมง
- มีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวน	- ไม่มีสหวิชาชีพในชั้นสอบสวนแต่อาจขอทนายความเข้าร่วมได้
- ส่งฟ้องภายใน 30 วัน	- ส่งฟ้องภายใน 84 วัน
- ไม่สามารถลงโทษประหารชีวิตได้	- ลงโทษประหารชีวิตได้

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559, มาตรา 69/1.

ขั้นตอนในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนมีความแตกต่างจากการดำเนินคดีผู้ใหญ่ เพราะเด็กยังถือว่าความคิดความอ่านและสติปัญญายังเติบโตไม่สมบูรณ์เต็มที่ เด็กและเยาวชนอาจกระทำความผิด เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกหลอกลวง ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดได้ง่าย จึงเน้นในการแก้ไขฟื้นฟูและให้โอกาสในการกลับคืนสู่สังคมมากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของการลงโทษ และการจับกุมเด็กและเยาวชนนั้น ตามกฎหมายกำหนดไว้ว่าให้สามารถจับกุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งหน้า หลังจากจับกุมแล้วกฎหมายยังมีข้อกำหนดห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กและเยาวชนแล้วนำส่งพนักงานสอบสวน อีกทั้งพนักงานสอบสวนที่ได้รับตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในเบื้องต้นให้สามารถสอบถามได้เฉพาะชื่อเด็ก ชื่อบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเท่านั้น ถ้าหากจะสอบปากคำต้องสอบปากคำพร้อมกับสหวิชาชีพ และพนักงานสอบสวนสามารถควบคุมตัวไว้ได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง ต้องนำตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่งไปที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อดำเนินการต่อไป ดังตารางสรุปการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนของไทย

ตารางที่ 2 ขั้นตอนในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

การจับกุม	การสอบปากคำ	การดำเนินคดีในชั้นศาล
ว่ากล่าวตักเตือน (ไม่มีสหวิชาชีพ)	- สอบถามเบื้องต้น (ไม่มีสหวิชาชีพ) - สอบปากคำโดยพนักงานสอบสวน (สหวิชาชีพไม่ครบก็สอบปากคำได้)	- ตรวจสอบการจับกุม (ไม่มีสหวิชาชีพ) - ประกันตัว ส่งไปสถานพินิจ (ไม่มีสหวิชาชีพ) - ส่งฟ้องโดยพนักงานอัยการ - รับฟ้อง - การพิจารณาคดี (ไม่มีสหวิชาชีพ) - สืบเสาะและพินิจ (ไม่มีสหวิชาชีพ) - พิพากษา (ไม่มีสหวิชาชีพ) - ปล่อยตัว สั่งให้คุมประพฤติ หรือส่งฝึกอบรม

จากขั้นตอนในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนข้างต้น เห็นได้ว่าสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมเฉพาะขั้นตอนในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนเท่านั้น

1.1 ความเป็นมาของการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในปี พ.ศ. 2542 กำหนดวิธีการพิเศษสำหรับการสอบปากคำหรือสืบพยานเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน โดยให้ทำการสอบสวนต่อหน้าบุคคลที่เรียกว่า “สหวิชาชีพ” ซึ่งประกอบด้วย พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความ และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ตลอดทั้งบุคคลที่เด็กไว้วางใจให้เข้าฟังการสอบสวนปากคำ และสืบพยานด้วย โดยสถานที่ทำการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นต้องจัดให้เป็นสัดส่วนพิเศษจากห้องสอบสวนหรือห้องพิจารณาคดีโดยทั่วไป[1]

ทั้งนี้ เพื่อมิให้เด็กต้องได้รับการกระทบกระเทือนจิตใจจากคำถามของพนักงานสอบสวน และกรณีอื่น ๆ เป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน เป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในส่วนของการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 ได้แก้ไขในส่วนการจำกัดประเภทของคดี โดยมุ่งหมายมิให้เด็กได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจจากกระบวนการยุติธรรม เพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนมาตรการในกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชน จึงควรมีความแตกต่างจากกระบวนการ-ยุติธรรมของผู้ใหญ่ และ อาจสร้างมาตรการทางเลือกนอกจากกระบวนการยุติธรรมในกระแสหลัก โดยให้เน้นในการคุ้มครองแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน[2]

---

[1]ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542, มาตรา 133 ทวิ.

[2]มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, ชัชวาล เทียมถนอม และพเยาว์ ศรีแสงทอง, **การศึกษาเพื่อติดตามประเมินผลการจัดให้มีสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็ก ตามประมวล-กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ** (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์, 2551).

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ

การดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชน เมื่อจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้ง การจับกุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ รวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยด้วยโดยไม่ชักช้า และจำต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หลังจากนั้นจะต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมยังสถานพินิจ

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง และมาตรา 134/2 ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติ มาตรา 133 ทวิ มาใช้กับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน ดังนั้น การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานและผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย การถามปากคำเด็กนั้น ผู้ที่เข้าร่วมอยู่ด้วยในลักษณะของการร่วมฟังการสอบปากคำเด็กของพนักงานสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่คำถามใดอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์แล้วแต่กรณี แต่ในกรณีที่เด็กตกเป็นผู้ต้องหา นอกจากมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอัยการร่วมฟังการสอบสวนแล้ว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องถามผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีพนักงานสอบสวนต้องจัดหาให้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ซึ่งบัญญัติให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว และให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน จึงเป็นไปได้ว่าบทบาทของทนายความตามกฎหมายมิใช่ร่วมฟังการสอบปากคำเพียงอย่างเดียว อาจซักถามและให้คำปรึกษาการให้ปากคำหรือข้อกฎหมายต่าง ๆ ได้

ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และทนายความร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ไม่ว่าจะเป็นพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหา ก็เพื่อให้บรรยากาศไม่เคร่งเครียดมีความเป็นมิตร

กับเด็ก (Child Friendly Atmosphere) เว้นแต่ในกรณีที่คำถามปากคำเด็ก ถ้าคำถามใดอาจมีผลกระทบกระเทือนใจต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง พนักงานสอบสวนต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ จึงเห็นว่านักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ และทนายความ ซึ่งถือว่านักวิชาชีพต่างสาขามาร่วมฟังการสอบสวน หรือเรียกว่า สหวิชาชีพร่วมฟังการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งถือว่าเป็นนักวิชาชีพเช่นกันในการค้นหาข้อเท็จจริงทางรูปคดี หากนักวิชาชีพที่ร่วมฟังการสอบสวนจะใช้บทบาทมากกว่าเพียงนั่งฟังการสอบสวน โดยจะซักถามร่วมด้วยอาจจะทำให้เสียรูปคดี หรืออาจจะให้ข้อเท็จจริงทางคดีเพิ่มขึ้น อันเป็นความผิดข้อหาอื่นเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งกฎหมายก็ห้ามมิให้ถามคำถามเพิ่มเติมหรือเพิ่มข้อหาแก่ผู้ต้องหา

ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี เป็นในการประสานงานแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ รวมทั้งทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการบังคับหรือสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือสหวิชาชีพดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมฟังการสอบสวนได้อย่างแท้จริง เพราะว่าไม่มีกฎหมายหรือบทลงโทษ สำหรับผู้ที่ไม่มาตามที่พนักงานสอบสวนได้ประสานหรือร้องขอ ทำให้มิอาจบรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายในทางปฏิบัติได้ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมเฉพาะในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ส่วนในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงในการกระทำผิดปัจจุบันให้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ดำเนินการสืบเสาะ โดยไม่มีสหวิชาชีพเข้าร่วมแต่อย่างใด

ทั้งนี้ ในงานวิจัยฉบับนี้จะศึกษาประเด็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา โดยแยกเป็นชั้นสอบสวนโดยให้สหวิชาชีพเข้าร่วม และชั้นพิจารณาโดยให้สหวิชาชีพเข้าร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อเสนอศาล ซึ่งสามารถแยกปัญหาในการมีส่วนรวมของสหวิชาชีพได้ ดังนี้

1.2.1 ปัญหาในชั้นสอบสวน การเข้าร่วมฟังในการสอบสวนของสหวิชาชีพกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ทนายความ และพนักงานอัยการทราบ เพื่อเข้าร่วมฟังการสอบสวนการที่กฎหมายกำหนดว่า ในการถามปากคำเด็กและเยาวชนต้องมี “สหวิชาชีพ” เข้าร่วม

ฟังการสอบสวน แต่ไม่มีกฎหมายกำหนด อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของ “สหวิชาชีพ” จึงทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานกับสหวิชาชีพเข้าร่วมการสอบสวน เพราะสหวิชาชีพมาจากหลายหน่วยงาน จึงมีปัญหาในทางปฏิบัติที่บางกรณีมีสาเหตุที่สหวิชาชีพไม่สามารถประสานให้มาร่วมสอบสวนพร้อมกันได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน ส่วนปัญหาด้านการบริหารจัดการ องค์กร บุคลากร งบประมาณด้านการบริหารจัดการ ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ยึดขั้นตอนการทำงานในองค์กรตนเองมากกว่ายึดตัวเด็กหรือเยาวชนและประโยชน์สูงสุดที่เด็กและเยาวชนจะได้รับ อีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้สหวิชาชีพไม่สามารถเข้าไปมีส่วนได้ คือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดไว้ว่าในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุที่ไม่อาจรอนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนพร้อมกันได้ กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดทำบันทึกเหตุที่บุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าร่วมไว้ และดำเนินการสอบสวนต่อไปได้นั้น ก็เท่ากับว่าในการสอบสวนในครั้งนั้น ๆ มีสหวิชาชีพไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนดก็สามารถทำการสอบสวนได้

พนักงานสอบสวนถามปากคำผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเด็กต่อหน้ามารดาผู้เสียหายเท่านั้น โดยไม่ปรากฏว่ามีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้น กับมิได้ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้บันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 ทวิ วรรคท้าย การถามปากคำผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเด็กที่พนักงานสอบสวนได้กระทำไป จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวข้างต้น แต่ก็หามีผลถึงขนาดทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด และถือเท่ากับไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน อันจะทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ไม่[1]

ในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนได้สอบปากคำเด็กหญิง ว. ซึ่งมีอายุ 13 ปีเศษ ในฐานะพยาน โดยไม่ได้จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่

---

[1]คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7241/2549.

เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำ คำให้การของเด็กหญิง ว. จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง แต่ผลของการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรานี้ คงทำให้คำให้การในชั้นสอบสวนของเด็กหญิง ว. ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 243 วรรคสอง เท่านั้น ไม่เป็นเหตุให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวนเสียไปทั้งหมด ถือได้ว่ามีการสอบสวนความผิดในคดีนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 แล้วโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้[1]

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว เห็นได้ว่าในชั้นสอบสวนแม้สอบสวนโดยไม่มีสหวิชาชีพหรือไม่มีสหวิชาชีพเข้าร่วมก็ตาม พนักงานอัยการสามารถส่งฟ้องศาลได้ ซึ่งผลที่ตามมาก็คือเด็กจะไม่ได้รับการคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งป้องกันมิให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ หรืออยู่ในภาวะตึงเครียดมากจนเกินไป เนื่องจากการค้นหาความจริงในคดีอาญา การสอบปากคำอาจกระทบ-กระเทือนต่อจิตใจเด็ก ซึ่งเป็นผลจากการตอบคำถามของพนักงานสอบสวนที่มุ่งถามคำถามเพื่อต้องการทราบรายละเอียดของพฤติการณ์แห่งคดี แต่ถ้าในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน โดยผ่านนักจิตรวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจะทำให้เด็กและเยาวชนไม่รู้สึกหวาดกลัว เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตร ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความสบายใจ ไว้ใจในการที่จะให้ปากคำ ส่งผลให้ได้ข้อเท็จจริงในคดีอย่างถูกต้อง

1.2.2 ปัญหาในชั้นพิจารณา ในการพิจารณาพิพากษาคดีของเยาวชนและครอบครัว พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 115 บัญญัติว่าในการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลยให้ศาลถามประวัติ อายุ เพศ นิสัย อาชีพ และฐานะของจำเลย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับจำเลย และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย เป็นประเด็นต้องพิจารณาด้วยซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวได้มาจากการสืบเสาะ ข้อเท็จจริงของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กตามมาตรา 36 (1) ซึ่งกระทำโดยพนักงานคุมประพฤติตาม

---

[1]คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5294/2549.

มาตรา 47 (1) กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ในการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริง และสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็ก หรือเยาวชนเพื่อรายงานต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี สำหรับเด็กหรือเยาวชนนั้น ๆ

การสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนข้อเสนอแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เป็นการกระทำโดยพนักงานคุมประพฤติเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งตามกฎหมายไม่มีบทบัญญัติให้สหวิชาชีพหรือนักวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์หรือจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักบำบัด (Therapist) ร่วมเป็นสหวิชาชีพประเมินสภาพปัญหา และสาเหตุการกระทำความผิดและร่วมกันเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จึงเป็นการดำเนินการฝ่ายเดียว หรือมีมุมมองเดียวที่อาจค้นหาข้อเท็จจริงได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ส่วนพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี-เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 82 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 73 แล้ว ให้ดำเนินการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 36 (1) เว้นแต่ในคดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถาน-พินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าว ไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้ แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าในส่วนนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกคน ควรที่จะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอย่างตรงประเด็นทุกคน จึงควรที่จะมีสหวิชาชีพซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริงด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน

2.2 เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

2.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

3. สมมุติฐานของการวิจัย

กระบวนการยุติธรรมที่นำมาใช้ในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีความแตกต่างจากกระบวนการที่ใช้สำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและการแสวงหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน แต่ในปัจจุบันการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ พบว่า พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา สหวิชาชีพไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างครอบคลุม จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ เพื่อทำให้เด็กและเยาวชนได้รับความคุ้มครองสิทธิตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยศึกษากฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ มาตรา 134/1 ที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจรอสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำ ศึกษาพระราชบัญญัติศาล-เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 31 มาตรา 82 เกี่ยวกับการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหราช-อาณาจักร (อังกฤษ) สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เพื่อเสนอแนะสำหรับแก้ไขปรับปรุง เพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในประเทศไทย

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหากฎหมาย การเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้สหวิชาชีพสามารถเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนได้ตามเจตนารมย์ของกฎหมาย

5.2 ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหากฎหมาย การเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อเท็จจริง ที่จะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

5.3 ทำให้ทราบข้อมูล ผลการเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและเพิ่มเติมกฎหมายของประเทศไทย

5.4 ได้แนวทางในการปรับปรุง เพิ่มเติมกฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน เพื่อให้สหวิชาชีพสามารถเข้าร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและตรงตามความสามารถในแต่ละด้านของสหวิชาชีพ

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้แก่ ความเป็นมาของสิทธิเด็ก แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ และรูปแบบการทำงานของสหวิชาชีพ งานวิจัยเกี่ยวกับสหวิชาชีพ ตลอดจนศึกษากฎหมายของไทยและต่างประเทศ รวมทั้งอนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและเป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

1. ความเป็นมาของสิทธิเด็ก

กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนมีเป้าหมายสำคัญ โดยมุ่งการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกจึงมิได้มุ่งเน้นที่การลงโทษ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กลไกต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน จึงมีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของแต่ละประเทศถูกออกแบบ เพื่อเป้าหมายสำคัญดังกล่าวตามบริบทของประเทศนั้น มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนเป็นมาตรฐาน[1]

---

[1]อภิรดี โพธิ์พร้อม, **การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน หนทางสู่ความเป็นธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน (ตอนจบ)** [Online], available URL: http://www.library.coj.go.th/file_upload/module/manage_digital_file/digital_file/f3a7850c.pdf, 2561 (มีนาคม, 12).

ทั้งนี้ ในการคุ้มครองสิทธิเด็กได้ยึดหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ที่ถือว่าเป็นหลักกฎหมายหนึ่งที่ใช้ในการตีความในกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็ก นอกเหนือจากหลักการให้ความสำคัญของการแสดงออก ซึ่งความสามารถของเด็ก โดยหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กนั้นถือว่ามีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ คำจำกัดความของคำว่าผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก หมายถึง สิทธิประโยชน์ของเด็กทั้งปวงที่พึงมีพึงได้ในฐานที่เกิดมา และมีชีวิตอยู่รอดอยู่ภายในกรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ให้การรับรองหรือโดยสามัญสำนึกของวิญญูชนทั่วไปย่อมเห็นได้ว่าเป็นสิทธิประโยชน์ของเด็ก[1]

1.1 สิทธิเด็กในประเทศไทย

ประเทศไทยมีกระบวนการพิจารณาคดีพิเศษสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาและเริ่มจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อันเป็นหน่วยงานหลักในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในสังกัดเดียวกันขึ้นเป็นหน่วยงานแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 ซึ่งต่อมามีการแยกสังกัดและยกฐานะเป็นกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตลอดจนมีการจัดตั้งกรมคุมประพฤติเพื่อทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นระบบ แยกต่างหากจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494[2] จากนั้นได้มีพัฒนาการด้านกฎหมายและด้านการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมาโดยลำดับ หลังจากนั้นประเทศไทยได้ยกเลิกพระราชบัญญัติ

---

[1]วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, “มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก,” **ดุลพาห** 41, 5 (กันยายน-ตุลาคม 2537): 18-26.

[2]สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การจำแนก แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม** [Online], available URL: http://www.djop.go.th/vijai/vijai-25-2.pdf, 2561 (มีนาคม, 12).

ดังกล่าว และประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทยอยู่ภายใช้บังคับกฎหมายฉบับนี้มาเป็นเวลายาวนาน

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพุทธศักราช 2560 กำหนดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยสรุปไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุ่นแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี-พิจารณาความอาญา ฉบับที่ 26 ได้แก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการเข้าร่วมในการสอบสวนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เรียกว่าสหวิชาชีพโดยได้จำกัดฐานความผิดไว้ คือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิตร่างกาย กรรโชก ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายมาตรการป้องกันปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก กฎหมายสถานบริการ

1.2 สิทธิเด็กตามมาตรฐานสากล

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนจะต้องมีแนวความคิดที่ว่าเด็กเป็นผู้ที่อ่อนไหวทางอารมณ์ได้ง่าย และถูกครอบงำทางความคิดจากบุคคลอื่นได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ ดังนั้นการมองเด็กที่กระทำผิดจะต้องมองที่ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคนว่าการที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางกฎหมายอาญานั้น เพราะเนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นอาจได้รับผลกระทบในทางลบจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม หรือแก้ไข ฟื้นฟูเด็กไม่เหมาะสมโดยรัฐจำต้องเข้าไปแทรกแซงอำนาจการปกครองเด็กของบิดามารดา โดยรัฐจะแสดงบทบาทเสมือนบิดามารดาของเด็ก (The State is the Father) ในการเข้าไปปกป้องคุ้มครองเด็กก่อนที่เด็กจะได้รับผลร้ายแรงมากขึ้นติดตามมา บทบาทในการเข้าแทรกแซงของรัฐดังกล่าวนี้ จะต้องมีความสอดคล้องกับ

แนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก การแสดงบทบาทดังกล่าวนี้จะต้องมีวัตถุประสงค์ในการเข้าแทรกแซง เพื่อการอบรมเลี้ยงดูและปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กมากกว่าการลงโทษเด็ก เพื่อที่จะได้ทำให้เด็กสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้[1]

การแทรกแซงของรัฐโดยแสดงบทบาทฐานะ “รัฐเป็นบิดาเด็ก” ดังกล่าวนั้น มีวิวัฒนาการที่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกฎของสหประชาชาติ ข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่มีเจตจำนงในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎแห่งกรุงปักกิ่ง กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยการแสดงบทบาทดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก[2] ทั้งยังต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรี และคุณค่าของเด็ก และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคมและการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม[3] เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้รับการปฏิบัติและได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานสากลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม[4]

ในส่วนด้านของสิทธิเด็กนั้น ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน เพราะเด็กเป็นกลุ่มชนที่ต้องการการปกป้องคุ้มครองมากกว่าคนทั่วไป เนื่องจากความสามารถของสภาวะทางร่างกาย และสติปัญญาของเด็กเองที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ใหญ่จึงต้องได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้พัฒนาการและเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม ส่วนแนวความคิดที่ยอมรับว่าเด็กเป็นบุคคลทางกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และเด็กสมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิบางอย่างเป็นพิเศษนั้น ถือได้ว่าเป็นแนวความคิดสมัยใหม่ ต่อมามีหลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก และ

---

[1]สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, เรื่องเดียวกัน.

[2]Convention on the Rights of the Child 1989, Article 3 (1).

[3]Ibid., 40 (1).

[4]United Nations Standards Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules) 1985, Article 7.

กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับจะทำให้สถานะของเด็กตามกฎหมายได้รับการยอมรับมากขึ้น และหลังจากนั้นแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กได้พัฒนาขึ้น ซึ่งสรุปปฏิญาณต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ. 1924 (The Geneva Declaration of the Rights of the Child of 1924) ถือเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นเครื่องมือของสิทธิมนุษยชนฉบับแรกที่คุ้มครองสิทธิของเด็ก โดยการร่างปฏิญญานี้ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพกองทุนระหว่างประเทศ (Save the Children Fund International Union) โดยมีสาระสำคัญคือเด็กจะต้องได้รับการพัฒนาตามสภาวะปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กที่จะต้องได้รับอาหาร เด็กที่ป่วยจะต้องได้รับการบำบัดรักษา หรือเด็กกำพร้าจะต้องได้รับที่อยู่อาศัยและความช่วยเหลือเป็นต้น[1] ซึ่งปฏิญญาฉบับนี้ได้รับการยอมรับจากองค์กรของรัฐบาลประเทศต่าง ๆ

1.2.2 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 ในปี ค.ศ. 1939 ได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น จึงทำให้สันนิบาตชาติหมดบทบาทลง ด้วยเหตุนี้ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ. 1924 ก็หมดความหมายไปเช่นกัน แต่หลังจากที่ได้สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น จึงได้มีการนำปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวามาพิจารณาใหม่ และต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติก็ได้ลงมติยอมรับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 ซึ่งปฏิญญานี้ยังคงหลักการและเนื้อหาของปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวา ค.ศ. 1924 ไว้ โดยเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วนเท่านั้น โดยในปฏิญญาดังกล่าวได้กำหนดหลักการพื้นฐาน ได้แก่ เด็กจะต้องได้รับความคุ้มครองโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ผิว สัญชาติ หรือความเชื่อ เด็กจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว เด็กที่จะต้องได้รับอาหาร เด็กที่ป่วยจะต้องได้รับการพยาบาลเป็นต้น[2]

1.2.3 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 จัดทำโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าเนื้อหาและหลักการของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 นั้นมิได้ให้ความสำคัญต่อความต้องการ

---

[1]The Geneva Declaration of the Rights of the Child 1924.

[2]The Declaration of the Rights of the Child 1948.

ของเด็กอย่างเพียงพอ จึงต้องมีข้อกำหนดโดยเฉพาะสำหรับความต้องการพิเศษของเด็ก ต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ลงมติยอมรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 (The 1959 Declaration of the Rights of the Child 1959) โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ ซึ่งในการยกร่างปฏิญญาดังกล่าวนี้ประเทศต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของวัฒนธรรมและการพัฒนาในเรื่องของเศรษฐกิจก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่างปฏิญญาครั้งนี้[1] โดยเนื้อหาของปฏิญญานี้มีข้อความยืนยันให้หนักแน่นถึงสิทธิต่าง ๆ ของเด็กที่จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองตามสภาวะปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจ

1.2.4 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child 1989) ปลายปี ค.ศ. 1970 รัฐสมาชิกสหประชาชาติ โดยรัฐบาลประเทศโปแลนด์ ได้มีการอภิปลายที่จะให้มีการพิจารณายกร่างตราสารระหว่างประเทศ เพื่อนำมาใช้คุ้มครองสิทธิของเด็ก[2] ซึ่งอนุสัญญาฉบับนี้ถือว่ามีความสำคัญต่อการให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง โดยเป็นอนุสัญญาที่ให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เด็กฉบับแรกที่มีผลผูกพันทางกฎหมายที่รัฐภาคีมีพันธะต้องปฏิบัติตาม เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กอันเป็นพลเมืองของตน โดยในการจัดทำอนุสัญญาฉบับนี้ได้มีการนำเอาหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็ก โดยเฉพาะหลักกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้[3]

---

[1]Jonathan Todres, "Emerging Limitations on the Rights of the Child: The U.N. Convention on the Rights of the Child and Its Early Case Law," **Columbia Human Rights Law Review** 30, 1 (1998): 159-200.

[2]Natasha Parassram, "The Convention on the Rights of the Child After Ten Years: Success or Failure?," **Human Rights Brief** 7, 2 (2000): 1-2.

[3]Rebecca Rios-Kohn, "The Convention on the Rights of the Child: Progress and Challenges," **Georgetown Journal on Fighting Poverty** 5, 2 (1998): 139.

1.2.5 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ สิทธิมนุษยชนเป็นหลักประกันที่สำคัญของมนุษย์ที่บรรดาประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้เห็นพ้องต้องกันตราขึ้นไว้เป็นบรรทัดฐาน เพื่อส่งเสริมคุ้มครองและพิทักษ์ไว้ ซึ่งสิทธิพื้นฐานของประชาชนนานาประเทศทั่วโลก โดยประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ-มนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติมีเจตนารมณ์ที่บัญญัติขึ้น เพื่อรับรองสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์หรือสังคมแห่งชาติ ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ[1]

2. แนวคิด ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในส่วนประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการสอบสวนและการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อสนับสนุนในการทำวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดความแตกต่างระหว่างกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เกิดจากแนวคิดปรัชญากษัตริย์หรือรัฐเป็นบิดาของเด็ก (Parenspatriae Philosophy) โดยมีศาลคดีเด็กเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ทำหน้าที่พิทักษ์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภายในรัฐ ไม่ถือหลักเด็กต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อรัฐ (Accountability to State) ทำนองเดียวกับผู้ใหญ่ ซึ่งต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อรัฐ ยังผลให้มีวิธีปฏิบัติระหว่างศาลคดีเด็ก โดยมุ่งเน้นลักษณะบิดาปกครองบุตรไม่เคร่งครัดในเรื่องสิทธิของ

---

[1]คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน, เรื่องเดิม, หน้า 4.

ผู้กระทำผิดตามหลักคุ้มครองสิทธิผู้กระทำผิดอาญา (Due Process) ทำนองเดียวกับผู้ใหญ่กระทำความผิดและเน้นวิธีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู (Treatment/Rehabilitation) เป็นสำคัญ ส่วนวิธีการควบคุมตัวโดยจำกัดอิสรภาพให้ใช้เป็นทางเลือกสุดท้าย ทั้งนี้ Dean J. Champion ได้สรุปความแตกต่างระหว่างกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่ ดังนี้[1]

2.1.1 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กมีลักษณะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งกึ่งอาญา (Civil-Criminal Proceeding) ซึ่งออกแบบมาสำหรับเด็กโดยเฉพาะ สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ การดำเนินกระบวนพิจารณาของศาลคดีเด็กมีลักษณะแพ่งกึ่งอาญากระทำเป็นการลับ ไม่มีการบันทึกประวัติจึงไม่อาจนำประวัติการกระทำผิดของเด็กมาฟ้องเป็นผลร้ายเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

2.1.2 การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลคดีเด็ก ต้องไม่เคร่งครัดหลีกเลี่ยงการใช้วิธีพิจารณาความอาญา ผู้พิพากษาจะพูดคุยกับเด็กโดยตรงอย่างไม่เป็นทางการ กระบวนการอ้างพยานหลักฐานการสืบพยานบุคคลและพยานเอกสาร ตลอดจนการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานไม่เคร่งครัด พยายามลดความเป็นทางการในการพิจารณาคดีลง

2.1.3 การดำเนินคดีในศาลคดีเด็กที่มีที่ปรึกษากฎหมาย (Counselor) ในกรณีที่อัยการฟ้องเด็กยังศาลคดีเด็ก ถ้าเด็กให้การปฏิเสธต่อสู้คดี จำเป็นต้องจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายแก้ต่างคดีอย่างทนายความให้แก่เด็ก ถ้าเด็กไม่สามารถหาที่ปรึกษากฎหมายได้เอง กฎหมายกำหนดให้รัฐจะต้องจัดหาที่ปรึกษากฎหมายให้เด็ก

2.1.4 ศาลคดีเด็กไม่จำต้องบันทึกคำพยานกระบวนการพิจารณาหรือพยานหลักฐานโดยละเอียด เว้นแต่ผู้พิพากษาเห็นสมควรบันทึก ซึ่งการพิจารณาคดีในศาลคดีเด็ก กฎหมายมิได้บังคับให้ต้องบันทึกกระบวนการพิจารณาและคำเบิกความของพยานไว้

---

[1]วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, **การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว เพื่อตอบสนองการคุ้มครองเด็กเยาวชนและครอบครัว** (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว, 2545).

2.2 สิทธิเด็กในการสอบปากคำ

สำหรับเหตุผลทางกฎหมายอันเป็นที่มาของมาตรการในการสอบปากคำเด็ก มีแนวคิดมาจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child 1989) ซึ่งตามอนุสัญญาดังกล่าว ได้กำหนดมาตรฐานให้องค์กรนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการของรัฐภาคีนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิด ทั้งนี้ หลักการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรการในการสอบสวนเด็ก ได้แก่

2.2.1 สิทธิที่เด็กมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้ เด็กมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้และมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรี โดยเฉพาะในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการและทางปกครองใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยผ่านทางผู้แทน หรือองค์กรที่เหมาะสมในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีตามกฎหมายภายใน

2.2.2 สิทธิที่เปิดโอกาสให้มีการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ กล่าวคือ การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีเด็กในศาล รัฐภาคีต้องกำหนดหลักประกันให้เด็กจะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือรับสารภาพผิด และเด็กมีสิทธิต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ เช่น การซักถามหรือการถามค้านพยาน หรือสิทธิในการนำพยานเข้าสืบพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2.2.3 สิทธิที่เด็กจะต้องไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ เด็กที่ถูกกล่าวหาหรือตกเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา รัฐภาคีพึงคุ้มครองและประกันว่าเด็กนั้นจะไม่ถูกบังคับให้ถ้อยคำหรือรับสารภาพในการกระทำของตนทั้งนี้สภาพปัญหาที่สำคัญในการปฏิบัติเกิดขึ้น เนื่องจากกระบวนการค้นหาความจริงในคดีอาญามีลักษณะไม่เหมาะสม และบางกรณีเป็นการทารุณจิตใจเด็ก ทั้งนี้ เพราะห้องสอบสวนของสถานีตำรวจของไทยมีลักษณะที่ไม่เป็นส่วนตัว อีกทั้งมีพนักงานสอบสวนคนอื่นทำงานอยู่ด้วย และสภาพห้องสอบสวนนั้นมีลักษณะเป็นห้องทำงานมีความเป็นทางการ ทำให้เด็กมีความอึดอัดหรือไม่คุ้นเคยในการให้ปากคำได้ ซึ่งตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการสอบปากคำเด็กมีสิทธิหลายประการ เพราะเด็กและเยาวชนแม้จะกระทำความผิดก็ตาม แต่ตามหลักด้านสิทธิมนุษยชนแล้วถือว่าเด็กและเยาวชน ซึ่งยังด้อยประสบการณ์

และวุฒิภาวะ ไม่ใช่อาชญากร จึงควรให้โอกาสในการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อปรับพฤติกรรมได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีสหวิชาชีพเข้ามาคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

2.3 หลักการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน คือ พระราชบัญญัติ-ศาลเยาวชนและครอบครัวและพิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 กฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้การปกป้อง และความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ อนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ประเทศไทยเป็นภาคี ประกอบกับเด็กและเยาวชนมีวุฒิ-ภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านการเรียนรู้ ด้านอารมณ์และพฤติกรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่มาก และถือว่าสติสัมปชัญญะของเด็กและเยาวชนยังไม่เติบโตอย่างเต็มที่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาทั่วไป เพื่อปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เริ่มเมื่อเด็กและเยาวชนเข้ามาสู่กระบวนการเมื่อถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่สืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานส่งให้แก่พนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชนพิจารณาสั่งฟ้องคดีไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้น โดยมีเจตนารมณ์และความมุ่งหมายในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้ปรับเปลี่ยนประพฤติเป็นคนดีของสังคม เป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และความมุ่งหมายดังกล่าวได้ ย่อมต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชนระหว่างพิจารณาคดีและดำเนินงานด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยให้ศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถพิจารณาพิพากษาคดีให้สมดังเจตนารมณ์ในการจัดตั้งดังกล่าว ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติต้องมีกระบวนการเพื่อสร้างกลไกให้บุคลากรในหน่วยงานมีจิตสำนึก

ในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยยึดประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ[1] ดังนั้น กระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน เป็นการดำเนินการที่มีความแตกต่างจากการดำเนินการคดีสำหรับผู้ใหญ่ เพราะเด็กและเยาวชนยังมีความคิดและความสามารถรวมทั้งสติปัญหายังไม่สมบูรณ์เท่ากับผู้ใหญ่ จึงเป็นเหตุผลที่กฎหมายจำเป็นต้องเข้ามาคุ้มครองสิทธิและเด็กและเยาวชนมากกว่าผู้ใหญ่ ตามกระบวนการ ดังต่อไปนี้

2.3.1 การดำเนินการในชั้นสอบสวน การดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนนั้นต้องคำนึงถึงการคุ้มครองเด็ก สวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชน โดยการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟู ยิ่งกว่าการลงโทษ ซึ่งเมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้ง การจับกุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ รวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยด้วยโดยไม่ชักช้า และจำต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน หลังจากนั้นจะต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมยังสถานพินิจ พนักงานอัยการจะต้องยื่นฟ้องต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ถูกจับกุม ยกเว้นกรณีมีการขอผัดฟ้อง ดังนั้น การดำเนินคดีเด็กหรือเยาวชนไม่เหมือนกับขั้นตอนในการดำเนินคดีทั่วไป ดังต่อไปนี้

1) การจับ ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ห้ามมิให้จับเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่มีข้อยกเว้นไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า[2] และในการจับกุมให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กและเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ โดยแจ้งข้อกล่าวหารวมทั้งสิทธิตามกฎหมาย หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่นั้นทันที รวมทั้งต้องกระทำการโดยละมุนละม่อม คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่เป็นการประจานเด็กและเยาวชน และไม่ให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ

---

[1]สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, เรื่องเดิม.

[2]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 66.

เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น[1] โดยในชั้นจับกุมนี้กฎหมายมิได้บัญญัติให้สหวิชาชีพต้องเข้าร่วม อาจเนื่องจากการจับกุมเด็กและเยาวชนนั้นต้องจับกุมในความผิดซึ่งหน้าที่ไม่สามารถจะเตรียมล่วงหน้าได้ จึงไม่สะดวกในการที่จะให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นจับกุมได้

2) การควบคุมตัว หลังจากที่จับเด็กหรือเยาวชนแล้ว ถ้ามีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ มีอำนาจควบคุมไว้เป็นเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อการสอบถามเบื้องต้น ส่วนสถานที่ควบคุมนั้นจะต้องไม่ปะปนกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เมื่อพ้นกำหนด 24 ชั่วโมง แล้วพนักงานสอบสวน จะต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว หลังจากนั้นจะถูกส่งไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เป็นผู้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ หรือจะมอบให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยไปดูแล หรือจะมอบตัวเด็กหรือเยาวชน ไว้กับองค์กรที่เห็นสมควรก็ได้[2] และตำรวจจะต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการภายใน 30 วัน เพื่อสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องต่อไป[3]

3) การดำเนินการในชั้นของสถานพินิจ เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมส่งถานพินิจ ผู้ปกครองมีหน้าที่นำหลักฐานแสดงอายุเด็กหรือเยาวชน เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน สูติบัตร และบัตรประจำตัวประชาชนมาพบพนักงานคุมประพฤติ สังกัดกองคุมประพฤติ สถานพินิจ หากเป็นนักเรียนให้นำหลักฐานการเป็นนักเรียนมาแสดงและมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานคุมประพฤติ ถ้าหากประสงค์จะประกันให้แจ้งต่อพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวน เพื่อยื่นคำร้องขอประกันตัว กรณีประกันตัวไปแล้ว ให้เด็กหรือเยาวชนมาพบตามกำหนดนัดทุกครั้ง

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 69.

[2]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 72.

[3]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 78 วรรค 1.

4) การดำเนินการในชั้นสั่งคดีและฟ้องคดีต่อศาลนั้น เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ การสั่งคดีเริ่มต้นภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนสอบสวน ซึ่งพนักงานอัยการจะพิจารณาว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ ถ้าเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดจะทำความเห็นสั่งฟ้องคดี แต่ถ้าไม่เชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดก็จะออกคำสั่งไม่ฟ้องคดี พนักงานอัยการต้องฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาล ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่จับเด็กหรือเยาวชน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ทำให้ฟ้องคดีไม่ทันภายในกำหนด เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในกรณีที่สำนวนการสอบสวนยังอยู่กับพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ในกรณีที่สำนวนนั้นได้ส่งมาให้อัยการแล้ว จะต้องขอผัดฟ้องต่อศาล[1]

5) การฟ้องคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนต้องยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจ ไม่คำนึงว่าขณะยื่นฟ้องจำเลยมีอายุเกินเยาวชนแล้วหรือไม่

6) การแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้จำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ในศาลเยาวชนและครอบครัว จำเลยในคดีอาญาจะมีทนายความแก้คดีแทนไม่ได้ แต่มีที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับทนายความได้ หากไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ศาลจะแต่งตั้งให้ เว้นแต่จำเลยไม่ต้องการ และศาลเห็นว่าไม่จำเป็นแก่คดี กรณีที่ศาลแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมาย จำเลยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมและไม่ต้องเสียค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการใด ๆ ให้แก่ที่ปรึกษากฎหมายทั้งสิ้น

2.3.2 การพิจารณาคดี กระบวนการในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในชั้นพิจารณาคดี ศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบัญญัติให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี ไม่ต้องมีตราบาปติดตัว พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเด็กและครอบครัว พ.ศ. 2559 มาตรา 69/1 ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอื่นเปรียบเทียบ หากเป็นการกระทำครั้งแรก เรียกผู้ปกครองมาว่ากล่าวตักเตือนและปล่อยตัวไป และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 มาตรา 69/2 ให้โอกาส

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 78.

ในการฟื้นฟู ก่อนที่จะดำเนินคดี[1] ซึ่งศาลจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนและสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ยิ่งกว่าการลงโทษ ในระหว่างพิจารณาคดีจะมีกระบวนการในการสืบเสาะ โดยพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ในการสืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา การอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด และเสนอความเห็นเพื่อรายงานต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ในการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติ ถามคำให้การจากบุคคล ดังต่อไปนี้

1) เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด

2) บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย

3) ผู้เสียหายรวมทั้งบิดา มารดาผู้เสียหาย กรณีผู้เสียหายยังไม่บรรลุนิติภาวะ

4) ครู อาจารย์หรือนายจ้าง หากเห็นว่าสมควรที่จะสอบถาม หรือการสอบถามไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กหรือเยาวชน

5) ผู้นำชุมชน หรือบุคคลอื่นที่เห็นว่าการสอบถามจะได้รับข้อเท็จจริงครบถ้วนและสามารถเสนอแนวทางแก้ไขเด็กหรือเยาวชนได้อย่างเหมาะสม

ส่วนองค์คณะในการพิจารณาคดีต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ผู้พิพากษาสมทบอีก 2 ท่าน และอย่างน้อยต้องเป็นสตรี 1 ท่าน จึงเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี[2] จึงมีการคัดเลือกตัวผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวอย่างรอบคอบ โดยยึดหลักว่า จะต้องเป็นผู้ซึ่งมีอัธยาศัยดีและมีความประพฤติเหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559, มาตรา 69/1, มาตรา 66/2.

[2]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 23.

การพิจารณาคดีอาญา ศาลจะรับฟังรายงานข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับจำเลย และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ หรือบุคคลที่ให้การศึกษาหรือให้ทำการงาน หรือมีความเกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาด้วย แม้ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้อง โดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบรายงานนั้นก็ได้ แต่ถ้าศาลจะรับฟังรายงานเช่นนั้นให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยแล้ว ให้ศาลแจ้งข้อความตามรายงานนั้นให้จำเลยทราบ ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและสืบพยานหักล้างได้ และในการควบคุมและการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณา หลังจากที่รับฟ้องแล้ว ถ้าศาลเห็นว่ามีความจำเป็นต้องควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ระหว่างการพิจารณา ศาลจะสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชน ไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือผู้ปกครองสถานที่ที่ศาลมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็ก มีหน้าที่จัดส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังศาลตามคำสั่งศาล

วิธีการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น กฎหมายห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการ เช่น โซ่ตรวน การควบคุมเด็กหรือเยาวชนมาศาล หรือนำจากศาลไปยังสถานพินิจนั้น กฎหมายกำหนดว่า ห้ามมิให้ควบคุมปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล ส่วนการปล่อยชั่วคราวนั้น ศาลมีอำนาจสั่งปล่อยเด็กหรือเยาวชนได้ ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นต้องควบคุมไว้ ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งได้ 4 กรณี คือ ปล่อยโดยไม่มีประกัน ปล่อยโดยมีประกัน ปล่อยโดยมีประกันและหลักประกัน และมอบตัวเด็กหรือเยาวชนไว้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ แต่ศาลต้องเรียกผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ปกครองสถานที่ ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนแล้วแต่กรณีมาสอบถามความเห็นก่อนที่จะมอบให้บุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรรับเด็กหรือเยาวชนไปดูแล[1]

ห้องพิจารณาจะต้องจัดไว้เป็นพิเศษ กฎหมายกำหนดว่าการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิด ให้กระทำในห้องที่มิใช่ห้องพิจารณาคดีอาญา

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 86.

แต่ถ้าไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้นัดพิจารณาคดีดังกล่าวในห้องสำหรับพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต้องไม่ปะปนกับการพิจารณาคดีอื่น ๆ[1] บรรยากาศในห้องพิจารณาเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังนั้น การจัดที่นั่งผู้พิพากษา โจทก์ จำเลย และพยานจะมีความแตกต่างจากคดีธรรมดา กล่าวคือ จะไม่มีบัลลังก์ศาล แต่จะนั่งกันบนโต๊ะ และเก้าอี้ธรรมดา ผู้พิพากษา โจทก์ จำเลย นั่งอยู่ในที่ระดับเท่ากัน ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตรและมีความรู้สึกที่เป็นกันเอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับรูปแบบดังกล่าว ส่วนการพิจารณาต้องกระทำโดยลับ และอาจจะกระทำลับหลังจำเลยก็ได้ ในคดีธรรมดากฎหมายกำหนดให้ต้องพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งปกตินั้นจะกระทำในห้องพิจารณาของศาล มีผู้เกี่ยวข้องและประชาชนเข้าฟังได้และจะต้องพิจารณาต่อหน้าจำเลย คือจำเลยจะต้องอยู่ในห้องพิจารณาทุกครั้งที่มีการดำเนินการพิจารณาในคดีที่ตนถูกกล่าวหา ทั้งนี้ เพื่อให้จำเลยทราบว่าตนถูกกล่าวหาว่าอย่างไร จะได้มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหาได้

การพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลย ไม่ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด[2] การพิจารณาคดีของเด็กและเยาวชนกฎหมายให้ทำการพิจารณาโดยลับ[3] ทั้งนี้ เพราะถ้าพิจารณาโดยเปิดเผยแล้วจะทำให้เด็กหรือเยาวชนต้องเสียชื่อเสียงต่อไปในอนาคต ดังนั้นในการพิจารณาคดีเด็กหรือเยาวชน ผู้ที่จะอยู่ในห้องพิจารณาได้ จะมีเพียงบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้น ซึ่งได้แก่ จำเลย ที่ปรึกษากฎหมายของจำเลย และผู้ควบคุมตัวจำเลย บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร โจทก์และทนายโจทก์ พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่ามแปลภาษา พนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต ถ้าศาลเห็นว่าสมควรพูดกับจำเลยโดยเฉพาะ หรือเห็นว่าบางคนไม่ควรอยู่ในห้องพิจารณา ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลออกไปนอกห้องพิจารณาได้

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 107.

[2]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 114.

[3]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 108.

จำเลยไม่มีสิทธิมีทนาย แต่จะมีที่ปรึกษากฎหมาย เนื่องจากการดำเนินคดีแก่เด็กหรือเยาวชนไม่มีลักษณะที่เป็นการต่อสู้กันระหว่างคู่ความสองฝ่าย แต่เป็นการที่ศาลพยายามจะหาทางแก้ไขหรือสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนนั้น ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงไม่ยอมให้จำเลยมีทนายความแก้คดีแทน แต่ให้จำเลยมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ศาลต้องตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้[1] เว้นแต่เด็กหรือเยาวชนนั้นจะแจ้งแก่ศาลว่าไม่ต้องการที่ปรึกษา หรือศาลเห็นว่าไม่มีความจำเป็นแก่คดีที่จะต้องตั้งที่ปรึกษาให้

การสืบพยานในคดีอาญา ศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลย การสืบพยานลับหลังจำเลยจะกระทำได้ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนสามารถมาฟังการพิจารณาเฉพาะการสืบพยานในข้อที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำต่อหน้าที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนนั้น และระหว่างพิจารณาห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการกับเด็ก เว้นแต่ในความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปีขึ้นไป และระหว่างควบคุมตัวก่อนนำเข้าห้องพิจารณาต้องจัดมิให้ปะปนกับผู้ใหญ่ด้วย

2.3.3 การพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน เพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ จิตวิทยาการให้คำปรึกษา การสังคม-สงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น มาให้คำปรึกษาแนะนำให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างกาย สภาพจิต สวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว คู่ความ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้[2] ส่วนในกรณีที่ได้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริง ศาลจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กต่อเมื่อได้รับทราบรายงานจากผู้อำนวยการสถานพินิจก่อน[3] และเมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี-

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 120.

[2]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 31.

[3]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 131.

เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 70 วรรคหนึ่ง หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 แล้ว ให้ดำเนินการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 36 (1) เว้นแต่ในคดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้[1]

การพิจารณาและพิพากษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณา-คดีเยาวชนและครอบครัว กำหนดให้มีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 คน ซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี[2] และในการพิพากษานั้นผู้พิพากษาจะต้องคำนึงถึง สวัสดิภาพ และอนาคตของเด็ก หรือเยาวชน ซึ่งควรจะได้รับการฝึกอบรมสั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้นผู้พิพากษาจะต้องคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชน[3] ซึ่งแตกต่างกันเป็นกรณีไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน

ส่วนหลักเกณฑ์ที่ศาลจะต้องทำคำพิพากษาในคดีเด็กและเยาวชนนั้น ศาลจะต้องดำเนินการตามหลักกฎหมาย ในคดีที่มีการสืบเสาะข้อเท็จจริง ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กได้นั้น ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานและความเห็น จากผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว ศาลมีอำนาจออกคำสั่งชั่วคราวก่อนพิพากษาได้ ถ้าศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดีไม่สมควรที่จะมีคำพิพากษา ศาลมีอำนาจสั่ง

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 82.

[2]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 23.

[3]เรื่องเดียวกัน, มาตรา 119.

อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ ให้ปล่อยจำเลยไปชั่วคราว ส่งตัวจำเลยไปควบคุมยังสถานพินิจแห่งใดแห่งหนึ่งชั่วคราว ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลาง ๆ การประชุมปรึกษาเพื่อทำคำพิพากษาหรือคำสั่ง ผู้พิพากษาอาวุโสเป็นประธาน ให้ประธานถามความเห็นของผู้พิพากษาสมทบก่อน[1]

เมื่อทำคำพิพากษาเสร็จแล้ว จะต้องอ่านคำพิพากษาโดยลับ บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาขณะอ่านคำพิพากษาจะมีเฉพาะบุคคลเกี่ยวข้องเท่านั้น และถ้าเป็นไปได้ให้ศาลเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่มาฟังคำพิพากษาด้วย ส่วนการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น กฎหมายห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันจะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล กรณีที่ศาลพิพากษาว่า จำเลยไม่มีความผิดและปล่อยจำเลยไป ศาลอาจออกคำสั่งกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยก็ได้

ทั้งนี้ เมื่อได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้สั่งโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว ต่อมาความปรากฏต่อศาลหรือปรากฏจากรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจหรือผู้ดูแล หรือผู้ปกครองสถานที่ หรือปรากฏจากคำร้องของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยว่าข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนไปจากเดิม ถ้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งพิพากษาหรือมีคำสั่ง หรือซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็ก หรือเยาวชนนั้นกำลังรับโทษ หรือถูกควบคุมตัวอยู่ เห็นว่ามีเหตุอันสมควรก็ให้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา หรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ กระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อกลับตัวเป็นคนดีมากกว่าเน้นการลงโทษ

2.3.4 ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว คดีที่ศาล-เยาวชนและครอบครัวได้พิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คดี-

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 143.

ชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว โดยยื่นที่ศาลเยาวชนและครอบครัวในเขตอำนาจศาล ต่อจากนั้นศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดจะส่งต่อไปยัง ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว

1) กระบวนการอุทธรณ์ คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว ถ้าเป็นคดีที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ โจทก์จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ โดยยื่นอุทธรณ์ที่ศาลชั้นต้น คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว การอุทธรณ์สามารถดำเนินการได้ นับแต่วันที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษา ดังเช่นคดีธรรมดาทั่วไป[1] ซึ่งจะต้องยื่นอุทธรณ์ไปภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา[2] และในการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์ในปัจจุบันเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว เพื่อพิจารณาและพิพากษาเป็นการเฉพาะ

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ พ.ศ. 2558 กำหนดให้จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษขึ้น โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชำนัญพิเศษอันได้แก่ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลภาษีอากร ศาลแรงงาน ศาลล้มละลาย และศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ชำนัญพิเศษได้เริ่มเปิดทำการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ กระทำโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญพิเศษในด้านนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีชำนัญพิเศษในชั้นอุทธรณ์เกิดความเป็นเอกภาพ ส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีอย่างเสมอภาค เป็นธรรมและรวดเร็ว ทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน

แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ พ.ศ. 2558 มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยนำบทบัญญัติแห่ง

---

[1]พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 180.

[2]ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 198.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการอุทธรณ์แล้วแต่กรณีมาใช้บังคับโดยอนุโลม แผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดี ต่อไปนี้[1]

(1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

(2) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 97 วรรคหนึ่ง

(3) คดีครอบครัว

(4) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

(5) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว จะรับคดีที่อุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว (ศาลชั้นต้น) ที่ตัดสินตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 เป็นต้นไป โดยใช้แนวคิดที่ว่า “เชี่ยวชาญ เป็นธรรม นำสมัย ใส่ใจเศรษฐกิจและสังคม” กล่าวโดยสรุปการยื่นอุทธรณ์คดีเด็กและเยาวชนให้ยื่นที่ศาลชั้นต้นหรือศาลเยาวชนและครอบครัวในเขตรับผิดชอบของคดีนั้น ๆ หลังจากนั้นจะถูกส่งไปยังศาลอุทธรณ์ชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวเป็นผู้ตัดสินคดี ทั้งนี้คำตัดสินของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ให้ถือว่าคดีถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่คู่ความจะขออนุญาตในการฎีกา

2) กระบวนการฎีกา คดีที่ศาลชั้นต้น และศาลชั้นอุทธรณ์ ตัดสินแล้ว คู่ความในคดีมีสิทธิฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งทำให้มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก และถึงแม้จะมีการกลั่นกรองคดีที่จะขึ้นสู่การพิจารณา

---

[1] **ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ** [Online], available URL: http://www.oia.coj.go.th/doc/data/oia/oia_1539147932.pdf, 2561 (มีนาคม, 12).

พิพากษาของศาลฎีกา โดยกฎหมายได้กำหนดข้อห้ามในการฎีกา และระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการไม่รับคดี ซึ่งข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกาจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาพิพากษา พ.ศ. 2551 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการไม่รับคดีที่ไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาของศาลฎีกาไว้ก็ตาม แต่ก็ยังมีคดีที่ไม่เป็นสาระอันควรแก่การวินิจฉัยของศาลฎีกาขึ้นสู่ศาลฎีกาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดี จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับที่ 27 พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 กำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาว่าคดีที่ได้ยื่นฎีกาเรื่องใดสมควรอนุญาตให้ขึ้นสู่การวินิจฉัยของศาลฎีกา ซึ่งเป็นการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงระบบการฎีกาจากระบบสิทธิมาเป็นระบบอนุญาต ในประมวลกฎหมาย-วิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทย และศาลฎีกา โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมถึงที่สุด

ภายใต้หลักเกณฑ์ของการฎีการะบบอนุญาตในคดีแพ่ง ประมวล-กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายกำหนดให้การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในคดีแพ่ง จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา โดยการขออนุญาตฎีกาให้ยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้น กฎหมายได้กำหนดให้องค์คณะผู้พิพากษาเป็นประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อย 3 คน เป็นผู้พิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา และกฎหมายกำหนดให้ศาลฎีกาพิจารณาอนุญาตให้ฎีกาได้เหมือนเห็นว่าปัญหาที่ฎีกาเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย โดยปัญหาสำคัญนี้ ได้แก่

(1) ปัญหาที่เกี่ยวพันกับประโยชน์สาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(2) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญขัดกันหรือขัดกับแนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกา

(3) คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยข้อกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งยังไม่มีแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกามาก่อน

(4) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ขัดกับคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดของศาลอื่น

(5) เพื่อเป็นการพัฒนาการตีความกฎหมาย

(6) ปัญหาสำคัญอื่นตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

การเปลี่ยนแปลงระบบการฎีกามาเป็นระบบอนุญาตในคดีแพ่งเป็นผลให้มีการยกเลิกหลักเกณฑ์เรื่องราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกา สำหรับการยื่นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงด้วย เนื่องจากมีระบบการกลั่นกรองคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา โดยการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาขององค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาแล้ว นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับที่ 27 พ.ศ. 2558 มาตรา 251 สำหรับคดีที่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาที่มีแต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย หากศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ไม่ถูกต้อง ศาลฎีกามีอำนาจทำคำวินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายนั้น และยกคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้น แล้วมีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้นแล้วแต่กรณีทำคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่ ภายใต้กรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกาได้

โดยหลักการของระบบศาลสองชั้นเป็นหลักการที่ใช้ในระบบศาลของหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี สหราชอาณาจักร ประเทศ-อิตาลี สหรัฐอเมริกา และประเทศเบลเยียม เป็นต้น โดยองค์คณะของผู้พิพากษาศาลฎีกาของแต่ละประเทศเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาว่าจะอนุญาตให้ฎีกาหรือไม่ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อกลั่นกรองคดีที่สมควรจะขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกา ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาเกินสมควร และเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่คู่ความในคดีได้อย่างเหมาะสม เป็นธรรม

การเปลี่ยนแปลงระบบฎีกาในคดีแพ่งจากระบบสิทธิมาเป็นระบบอนุญาตตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ฉบับที่ 27 พ.ศ. 2558 มีผลใช้บังคับพร้อมกันตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2558 ในการแก้ไขฎีกาในคดีแพ่งเป็นระบบอนุญาตส่งผลให้ต้องมีการแก้ไขการฎีกาในศาลชำนัญพิเศษ โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลและวิธีพิจารณาคดีของศาลชำนัญพิเศษ

ทั้ง 4 ศาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ และบทบัญญัติเรื่องอื่น ๆ เพื่อความสมบูรณ์ของกฎหมายด้วย สำหรับสาเหตุที่ทำให้ต้องมีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษนั้น เนื่องจากคดีชำนัญพิเศษทั้ง 4 ศาล ที่ยื่นอุทธรณ์ศาลชั้นอุทธรณ์หากศาลฎีกามีคำสั่งไม่อนุญาตให้ฎีกา คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่เป็นเรื่องคดีแพ่งย่อมทำให้คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นต้องถึงที่สุดในศาลชั้นอุทธรณ์ จึงจำเป็นต้องจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษขึ้นเป็นศาลชั้นอุทธรณ์ โดยให้มี 5 แผนก ประกอบด้วย แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญหาและการค้าระหว่างประเทศ แปนกคดีภาษีอากร แผนกคดี-แรงงาน แผนกคดีล้มละลาย และแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีชำนัญพิเศษในชั้นอุทธรณ์ โดยผู้พิพากษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญพิเศษในแต่ละด้าน ซึ่งจะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในส่วนของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี-พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2558 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ โดยยกเลิกบทบัญญัติเดิมและให้นำเอาบทบัญญัติเรื่องการฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังใช้โดยอนุโลม เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องการฎีการะบบอนุญาต[1] กล่าวโดยสรุป คือ ในการยื่นฎีกาต้องทำคำร้องขออนุญาตในการฎีกาก่อน ถ้าศาลฎีกาวินิจฉัยไม่รับฎีกานั้น ๆ คดีนั้นก็สิ้นสุดตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ

3. แนวคิดการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่าง ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน เพื่อสนับสนุนในการทำวิจัย ดังต่อไปนี้

---

[1]ธนกฤต วรธนัชชากุล, **ฎีการะบบอนุญาตในคดีแพ่ง ก้าวใหม่สู่สากล** [Online], available URL: https://www.isranews.org/isranews-article/44084-law_44084.html, 2559 (มกราคม, 14).

3.1 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับสหวิชาชีพ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าแนวคิดการทำงานเป็นสหวิชาชีพได้เข้ามามีความสำคัญในกระบวนการทำงานด้านสวัสดิการสังคมในหลายด้านทั้งการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก สตรี ครอบครัว การบำบัดแก้ไข และฟื้นฟูในด้านสุขภาพ ทั้งทางกายและใจของผู้ป่วย รวมถึงให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สาระสำคัญตามกฎหมายจำนวนมาก นับแต่พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ต่างมีบทบัญญัติถึงการทำงานเป็นกลุ่มสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดระบบบริการแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างครอบคลุมและมีความละเอียดรอบครอบเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ การปฏิบัติงานกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็กและสตรีที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิต่าง ๆ เด็กที่กระทำความผิดพบว่าการได้รับบริการในลักษณะสหวิชาชีพ จะทำให้บริการมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วยการประสานงานที่ดี มีความรับผิดชอบร่วมกัน และแต่ละวิชาชีพต่างเป็นปัจจัยเร้า และกระตุ้นการทำงานระหว่างกันให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีแผนการได้

การปฏิบัติงานของสหวิชาชีพในงานสวัสดิการสังคม จึงเป็นการทำงานของวิชาชีพในสายงานสวัสดิการสังคม ร่วมกับวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเน้นความสัมพันธ์ในลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างกันในเชิงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ตลอดจนการผสมผสานระหว่างแนวคิด วิธีการ ขั้นตอนการทำงาน การใช้ข้อมูลและการศึกษาวิจัยอันอยู่บนฐานของการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ระหว่างสาขาวิชาชีพที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่ 2 วิชาชีพขึ้นไป เช่น การช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม นอกจากความเสียหายทางร่างกายที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน หรือความเจ็บปวดทางจิตใจที่สามารถบำบัดฟื้นฟูโดยทางจิตแพทย์ เพื่อให้การช่วยเหลือครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ[1]

---

[1]นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์, เรื่องเดิม.

3.1.1 ความเป็นมาของสหวิชาชีพ ความจำเป็นที่จะต้องมีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์อยู่กับเด็กในคดีอาญา เนื่องจากเด็กมีความอ่อนด้อยทางวุฒิภาวะและขาดประสบการณ์ที่ปกป้องคุ้มครองตัวเอง แม้เด็กจะมีความจำดีแต่อาจจะไม่เข้าใจหรือไม่ทราบสาระสำคัญของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น ตลอดจนขาดความสามารถในการลำดับเหตุการณ์ สภาพจิตใจ และสติปัญญาของเด็กยังไม่สมบูรณ์ ดังนั้น นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์จึงมีส่วนสำคัญ เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพจิตใจ อารมณ์ ความต้องการและบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามนักจิตวิทยาหรือนักสังคมเคราะห์ควรทำความคุ้นเคยกับเด็ก ก่อนที่จะมานั่งอยู่กับเด็ก เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรต่อความรู้สึกของเด็ก (Child Friendly Atmosphere)[1] ด้วยเหตุจำเป็นดังกล่าวจึงทำให้ประเทศไทยได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา เพื่อให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามกฎหมายและสอดคล้องกับหลักสากลในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็ก

ประโยชน์สำคัญในการทำงานของสหวิชาชีพ คือ การสัมภาษณ์หรือสอบปากคำเด็ก สามารถลดจำนวนผู้สัมภาษณ์หรือสอบปากคำเด็ก โดยทำการสัมภาษณ์หรือสอบปากคำเด็กพร้อมกันเพียงครั้งเดียว ช่วงสิบปีที่ผ่านมาในสหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนารูปแบบการทำงานของสหวิชาชีพ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและกระจายไปยังศูนย์คุ้มครองเด็กในชุมชน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ นอกจากนี้ มีการฝึกอบรมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในการสังเกต และให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม ทั้งฝึกอบรมนักบำบัดผู้ทำหน้าที่สัมภาษณ์เด็ก กุมารแพทย์ จิตแพทย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ทำงานด้านเด็ก

3.1.2 คำว่า “สหวิชาชีพ” หมายถึง เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือแนวความคิดที่แตกต่างกัน และต่างนำความรู้แนวคิดและ

---

[1]เขมจุฑา สุวรรณจินดา, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการคุ้มครองสิทธิเด็กผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์, 2540).

เครื่องมือนั้น ๆ มาแบ่งงานกันทำ เพื่อมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีระบบระเบียบ โดยแต่ละฝ่ายจะใช้เครื่องมือของตนเอง จะมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องและมีการพิจารณาร่วมกัน ถึงข้อจำกัดของงานที่แต่ละฝ่ายมีอยู่ และโดยการมีความรับผิดชอบร่วมกันที่จะปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุบั้นปลายอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกัน

นอกจากนี้ “สหวิชาชีพ” หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรม มีความรู้ มีทักษะและความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างมีระบบและเป็นกระบวนการโดยอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกันในการปฏิบัติงานโดยจะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องในการประเมินสภาพการณ์ของปัญหาและมีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ตามลักษณะของการปฏิบัติงาน คือ[1]

1) Interdisciplinary คือ การประสานความร่วมมือจากหลายสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการส่งต่อข้อมูลและประสานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเป็นทางการ เพื่อใช้ในการดำเนินงานในกระบวนการต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการประชุมกัน

2) Multidisciplinary คือ การทำงานแบบบูรณาการ/ประชุมสหวิชาชีพ เป็นการทำงานที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อระดมความคิดเห็นกำหนดแนวทางการช่วยเหลือร่วมกัน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ทักษะ และความสามารถพิเศษของแต่ละสาขาวิชาชีพในการทำงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ที่จะทำการศึกษาวิจัยนั้นมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมในลักษณะของรูปแบบ Multidisciplinary คือ การทำงานแบบบูรณาการหรือการประชุมสหวิชาชีพ

---

[1]ดวงพร อุกกฤษณ์, **มาตรฐานการดำเนินงานและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน** [Online], available URL: http://www2.djop.go.th/app/download/download.php?division=18, 2559 (มกราคม, 14).

3.1.3 การมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการพิจารณาคดี ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ต่างก็มาจากแต่ละหน่วยงานไม่มีการกำหนดหรือบัญญัติเป็นกฎหมายที่ชัดเจนให้แต่ละหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดให้ทำงานที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการ ซึ่งปัจจุบันแต่ละหน่วยงานก็ยึดถือตามระเบียบข้อบังคับของแต่ละหน่วยงาน จึงทำให้การแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงส่งผลให้การแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไม่บรรลุผลเท่าที่ควร สหวิชาชีพที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้[1]

1) พนักงานสอบสวน คือ ตำรวจซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่สืบสวน สอบสวนคดี อาญาโดยทั่วไปการสอบสวนกระทำขึ้นโดยการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลายที่เกี่ยวข้องเพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิด เพื่อพิสูจน์ความผิดว่าผู้ถูกกล่าวหานั้นเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ ตำรวจมีบทบาททั้งเป็นผู้จับ ควบคุมและสอบสวนเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาว่าได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และเป็นผู้รวบรวมสำนวนการสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องส่งเด็กหรือเยาวชนต่อศาลภายใน 24 ชั่วโมง แล้วนำส่งสำนวนให้แก่พนักงานอัยการภายใน 30 วัน เพื่อสั่งคดีต่อไป

2) พนักงานอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งทำหน้าที่ฟ้องคดีอาญาโดยทั่วไปต่อศาลและดำเนินคดีในฐานะโจทก์ หน่วยงานของอัยการเดิมเรียกว่า กรมอัยการ สังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้แยกออกมาเป็นหน่วยงานอิสระ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีมีชื่อเรียกว่า สำนักงานอัยการสูงสุด และมีอัยการสูงสุด (อธิบดีกรมอัยการเดิม) เป็นผู้บังคับบัญชา อำนาจของพนักงาน-

---

[1]ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, **คู่มือปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในกระบวนการคุ้มครองเด็ก** [Online], available URL: http://www.thaichildrights.org/articles/article-protection, 2561 (มกราคม, 14).

อัยการในคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิดนั้นก็เหมือนเช่นในคดีทั่วไป คือ มีอำนาจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล และถ้าฟ้องศาลพนักงานอัยการจะนำคำฟ้องไปยื่นต่อศาลเยาวชนและครอบครัว หลังจากนั้นจะทำหน้าที่ในฐานะเป็นโจทก์และดำเนินการทั้งหลายตามที่กฎหมายบัญญัติในการพิจารณาคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน

3) ทนายความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/3 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 22 พ.ศ. 2547 ที่ได้กำหนดว่าในชั้นสอบสวนผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำได้ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสภาทนายความจึงได้ร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติ ในกรณีผู้ต้องหาขอใช้สิทธิ์ให้ทนายความสามารถเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีอาญาทุกประเภท โดยให้แจ้งไปยังนายกสภาทนายความ ส่วนในจังหวัดอื่นให้แจ้งไปยังกรรมการบริหารสภาทนายความประจำภาคหรือประธานทนายความจังหวัด เพื่อจัดหาทนายความอาสามาร่วมฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาโดยเร็ว

4) นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาที่เข้าร่วมการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ผู้ที่ทำหน้าที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์จะต้องสำเร็จการศึกษาปริญญาทางด้านจิตวิทยาแพทย์ศาสตร์ สาขากุมารเวชศาสตร์ สาขาจิตเวชศาสตร์หรือสาขาจิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น พยาบาล-ศาสตร์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชหรือสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาสาขาอื่น โดยผ่านการอบรมหลักสูตรการให้คำปรึกษาหรือการสังคมสงเคราะห์ที่จัด หรือรับรองโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรวิชาชีพ และเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต้องผ่านการอบรมความรู้ตามหลักสูตรที่กระทรวงพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์จัดขึ้น

3.1.4 งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวกับสหวิชาชีพ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัย วารสาร และบทความที่เกี่ยวกับสหวิชาชีพต่าง ๆ ดังนี้

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคนอื่น ๆ[1] ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็ก พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ และนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาต่างมีระดับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพต่างกัน โดยพบว่า นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยามีค่าระดับความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพนั้นดี และจากแบบสอบถามพนักงานสอบสวนเห็นว่าการมีสหวิชาชีพเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยากและไม่จำเป็นเท่าใดนัก แต่จากการสอบถามเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กมีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพในทางที่ดี

สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญซื่อ[2] ศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับการจัดการอบรมเรื่องสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นแก่ผู้บริหาร สหวิชาชีพและสภาเด็กและเยาวชน ได้สรุปงานวิจัยในประเด็นต่าง ๆ เช่น เหตุที่แนวคิด ทฤษฎีการเผยแพร่เรื่องสิทธิเด็กไม่ได้รับการตอบรับและนำไปใช้มากเท่าที่ควร ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง อาทิ ด้านสังคม เพราะวัฒนธรรมไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเด็ก ไม่เข้าใจพัฒนาการเด็ก ด้านหน่วยงานรัฐ ขาดความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานรัฐและเอกชน ขาดการติดตามวัดผล และการให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง ด้านสหวิชาชีพ ไม่มีประสบการณ์ความรู้ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก บางวิชาชีพยังขาดการยอมรับในสังคม เช่น วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ยังไม่มีประกอบวิชาชีพทำให้คนทั่วไปคิดว่าใครก็สามารถทำได้

กรมสุขภาพจิต[3] สรุปผลการศึกษาไว้ว่า การก่อคดีของเด็กและเยาวชน คือ รูปแบบของการเจ็บป่วยทางจิตเวชที่ประทุออกมาเป็นปัญหาสังคมที่เกิดมาจาก

---

[1]มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคนอื่น ๆ, เรื่องเดิม, หน้า 107, 116.

[2]สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญซื่อ, **หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551** [Online], available URL: http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/7/2013_5049.pdf, 2561 (มกราคม, 14).

[3]กรมสุขภาพจิต, **ห่วงเยาวชนไทย ก่อคดีเฉลี่ยวันละ 83 คน 96% ป่วยทางจิต** [Online], available URL: https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=28166, 2561 (กันยายน, 22).

ความผิดปกติของตัวเด็กเอง การเลี้ยงดู และสภาพสังคม หากไม่ได้รับการดูแลเด็กจะก่อคดีอย่างซ้ำซาก เมื่อโตขึ้นจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพต่อต้านสังคม (Antisocial Personality Disorder) ซึ่งเป็นลักษณะของอาชญากรสังคม ทำผิดโดยไม่รู้สึกว่าผิด โทษคนอื่นว่าเป็นคนผิด เป็นที่มานิสัยฉ้อโกง ดังนั้น หน่วยงานรัฐและกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกัน โดยมีบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คือ จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น จิตแพทย์ทั่วไป และสหวิชาชีพ อาทิ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักกิจกรรมบำบัด เน้นในการทำงานคือการบำบัดดูแลเด็กที่กระทำความผิด และการปกป้องสิทธิ์เด็กที่ถูกกระทำ ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เพื่อบำบัด รักษา และฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่เติบโตอย่างมีคุณค่าของสังคม

สุมนทิพย์ จิตสว่าง และปิยะพร ตันณีกุล[1] ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พบว่า หน่วยงานในกระบวนการ-ยุติธรรมส่วนหนึ่งประสบปัญหาในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน อาทิ พนักงาน-สอบสวนประสบปัญหาความยุ่งยากในการนำตัวเด็กและเยาวชนไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง การสอบสวนร่วมกับสหวิชาชีพ การขาดแคลนที่ปรึกษากฎหมายและปัญหาขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน และปัญหาในการติดต่อผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และปัญหาการส่งสำนวนการสอบสวนในการฟ้องคดีให้แก่พนักงานอัยการที่ต้องฟ้องภายใน 30 วัน และปัญหาหน่วยงานในกระบวนการยุตธรรมประสบปัญหาในกระบวนการ (Process) ดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้ประสบปัญหาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม คือ การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน และยังมีจำนวนเด็กและเยาวชนกระทำผิด

---

[1]สุมนทิพย์ จิตสว่าง และปิยะพร ตันณีกุล, “การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553,” **วารสารสังคมศาสตร์** 47, 1 (2560): 171-192.

ในสังคม โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย อันส่งผลต่อความสงบสุขของสังคมที่เกิดจากพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนและต่อเนื่องส่งผลกระทบกันเป็นทอด ๆ ทำให้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ในการที่จะให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนและการคุ้มครองสังคมให้อย่างแท้จริง

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์[1] ศึกษาการจำแนก แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม การแก้ปัญหาเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดไม่สามารถดำเนินงานโดยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมโดยลำพัง จำต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน จึงเกิดแนวคิดในการสร้างเครือข่ายในการทำงานด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนนำมาบรรจุเป็นหลักการไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ทั้งนี้การทำงานเรื่องเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องยาก ต้องทำงานร่วมกันในหลายมิติ ทำงานเป็นกลุ่มสหวิชาชีพ แต่ปัญหาอยู่ที่ยังมีการทำงานแยกส่วน และทำงานไม่ครบวงจร การทำงานแบบครบวงจรจะต้องมีการส่งต่อ สัมภาษณ์ สืบค้นในเชิงลึก มีการประเมินครอบครัวนำครอบครัวมาเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดด้วยกัน ปัจจุบันสหวิชาชีพมีแต่เพียงการให้คำปรึกษา ยังขาดการสังคมสงเคราะห์ ทำให้เด็กรายนั้นไม่ได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ ซึ่งในขั้นต้นเด็กควรจะได้รับคำปรึกษาครอบครัว มีแบบกลุ่ม หรือแบบเดี่ยว และควรได้รับการปรึกษาหลายครั้ง การให้คำปรึกษาครอบครัว อาจจะเป็นตัวชี้วัดว่าเด็กขาดทักษะอะไร ปัจจุบันไม่มีศูนย์ให้คำปรึกษาครอบครัว สำหรับเด็กที่กระทำผิดส่วนปัญหาการทำงานแยกส่วนหรือขาดการทำงานร่วมกัน หรือขาดการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากระบบการทำงานของแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานราชการทำงานเพื่อมุ่งทำตัวชี้วัดของตนให้ประสบผลสำเร็จ แต่ยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ดังนั้น แต่ละหน่วยงานควร

---

[1]สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, เรื่องเดิม.

มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เป็นการทำงานเชิงหุ่นส่วนยุทธศาสตร์ โดยมีการเขียนแผนงานเพื่อสร้างตัวชี้วัดร่วมกัน

วิชาสิทธิ สีหตุลานนท์[1] ศึกษาการคุ้มครองผู้เสียหายเด็กกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการถามปากคำผู้เสียหายเด็ก ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคความไม่พร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ความขาดแคลนบุคลากร ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ จึงควรเพิ่มอัตรากำลังนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้รับการอบรมสามารถเข้าใจจิตใจเด็กหรือเยาวชน เปิดโอกาสให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์โดยให้เป็นนักสังคมสงเคราะห์ในชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ หรือนักสังคมสงเคราะห์เจ้าของเรื่อง ช่วยกันสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนเวลาปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ นักจิตวิทยา หรือสังคมสงเคราะห์ โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ร่วมสอบปากคำจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ ในส่วนของพนักงานอัยการ และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์สามารถดำเนินการได้ในเวลาราชการ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

3.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมีมาตั้งแต่สมัยอดีต โดยถือเป็นสิทธิของบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในสังคม อันหมายถึงสิทธิในความเป็นมนุษย์ทั้งในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งและเป็นสมาชิกของมนุษยชาติ โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา เพศ รายได้ หรือสถานะทางสังคม ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมาตั้งแต่ต้น และร่วมเป็นภาคีในหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญา-

---

[1]วิชาสิทธิ สีหตุลานนท์, **การคุ้มครองผู้เสียหายเด็กกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา** [Online], available URL: http://vicharsit.blogspot.com/2012/09/blog-post.html, 2561 (กันยายน, 23).

สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอันเป็นมาตรฐานกลางสำหรับประเทศสมาชิกที่จะนำหลักการดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างจริงจังในประเทศของตน[1]

การตระหนักว่าเด็กเป็นทรัพยากรอันมีค่าของสังคมจึงควรให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน และการคุ้มครองจากการเอารัดเอาเปรียบของสังคม ทั้งนี้ ในปัจจุบัน “สิทธิเด็ก” ได้กลายเป็นจุดสนใจที่ทุกภาคส่วนของสังคมให้ความสำคัญ ซึ่งรวมถึงภาครัฐด้วย โดยเน้นการให้ความคุ้มครองเด็กจากปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาในด้านโภชนาการ ปัญหาจากการถูกทอดทิ้ง ปัญหาทางด้านอนามัย และรวมถึงปัญหาทางด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วย

อย่างไรก็ตาม หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กซึ่งมีความเป็นสากลนั้น เมื่อได้มีการนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติแล้วก็ย่อมจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและสภาพปัญหาของแต่ละสังคม[2] ซึ่งหลักการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ยอมรับยอมรับกันโดยทั่วไป คือ แนวคิดของสำนักนีโอคลาสสิค (Neo-Classical School)[3] มีมุมมองถึงความสำคัญเกี่ยวกับสภาวะของบุคคลในการตัดสินใจประกอบอาชญากรรม เนื่องจากบุคคลบางประเภทไม่สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกหนทางในความประพฤติของตนเองได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยทางจิตใจ หรือกายภาพ เช่นเป็นบุคคลโรคจิต ปัญญาอ่อน หรือเป็นเด็กหรือเยาวชน ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมต้องคำนึงถึงข้อยกเว้นของบุคคลเหล่านี้ด้วย แนวความคิดของสำนักนีโอคลาสสิคส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของสำนักคลาสสิค เพียงแต่มีแนวความคิดที่เพิ่มเติมขึ้นมาพอสรุปได้สามประการ คือ[4]

---

[1]กุลพล พลวัน, **พัฒนาการสิทธิมนุษยชน** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญชน, 2538), หน้า 123, 154.

[2]ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1448.

[3]พรชัย ขันตี, **ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา** (กรุงเทพมหานคร: บุ๊คเน็ท, 2543), หน้า 20.

[4]ชาย เสวิกุล, **คำสอนอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์-มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 184.

ประการที่หนึ่ง ยอมรับว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ในความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ดังนั้นผู้กระทำความผิดที่มีความสามารถที่รู้สึกผิดชอบชั่วดีน้อยกว่าคนปกติทั่วไป จึงไม่ควรต้องได้รับโทษตามกฎหมายเท่ากับคนปกติอื่น ๆ ที่มีความสามารถรู้ดีรู้ชั่วดีกว่า

ประการที่สอง ยอมรับให้มีพยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert Witness) ในศาลเพื่อพิสูจน์ความสามารถรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี สภาพจิตใจของผู้กระทำความผิด ซึ่งแต่เดิมมีเพียงประจักษ์พยานเท่านั้น

ประการที่สาม ยอมรับให้มีพยานความเห็นได้ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่าตามความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นในขณะที่จำเลยกระทำความผิดนั้น จำเลยมีความสามารถรู้สึกผิดชอบชั่วดีเช่นคนปกติหรือไม่

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนของไทย

ในส่วนของการทบทวนกฎหมายของไทยนั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาพระราชบัญญัติ-จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราช-บัญญัติคุ้มครองเด็ก และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

4.1 ประวัติความเป็นมาของศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย

ศาลเยาชนและครอบครัวเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นมาพิเศษ เพื่อดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลนี้เดิมมีชื่อเรียกว่า “ศาลคดี-เด็กและเยาวชนประจำจังหวัด ส่วนในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคจัดตั้งเป็นแผนกคดีเด็กและเยาวชน และในศาลฎีกาจัดตั้งเป็นแผนกคดีเด็กและเยาวชนเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ต่อมาพระราชบัญญัติเยาวชนและครอบครัวเปลี่ยนศาลคดีเด็กและเยาวชนดังกล่าวมาจัดตั้งเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว และโอน

บรรดาคดีทั้งหลายของศาลคดีเด็กและเยาวชนมาพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือศาลเยาวชนและครอบครัวประจำจังหวัดต่าง ๆ

ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชนขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2494 และตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติ-วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2494 ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมา โดยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2506 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2535

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี-เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้กำหนดความหมายของ “เด็ก” หมายความว่าบุคคลที่อายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ เนื่องมาจากได้มีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมากมาย เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก และออกกฎหมายให้ชัดเจน จึงตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2535 มีเจตนารมณ์ที่จะมุ่งคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคต ซึ่งเด็กควรที่จะได้รับการอบรมสั่งสอนมากกว่าที่จะถูกลงโทษ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินกระบวนพิจารณาคดี ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาทั่วไป เพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน[1]

---

[1]**ศาลยุติธรรมไทย** [Online], available http://jinjutar-ff.blogspot.com/2010/08/blog-post_9098.html, 2561 (กันยายน, 21).

ต่อมาได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดี ซึ่งเด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามพระบัญญัติอื่น ๆ และได้เพิ่มมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเข้ามาเป็นการนำมาตรการทางเลือกอื่นมาใช้

ปัจจุบันฉบับที่บังคับใช้ คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 ซึ่งมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสากลกล่าวคือมุ่งคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็ก ซึ่งสมควรได้รับการฝึกฝน อบรม สั่งสอน สังเคราะห์ และขัดเกลาจิตใจในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจ เพื่อให้เด็กกลับตนเป็นพลเมืองดียิ่งเสียกว่าที่จะลงโทษ

เหตุผลในการแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี-พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 มีดังนี้ โดยที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีบทบัญญัติบางประการที่ยังไม่เหมาะสมกับการดำเนินการ เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับบทนิยามเกี่ยวกับเด็ก การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน การนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียง การว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกิน 10 ปี อาศัยอยู่ด้วย การสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น และมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2559 กำหนดความหมาย “เด็ก” หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา[1] แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิด มีถิ่นที่อยู่ปกติในเขตศาลนั้น ให้มีอำนาจชำระคดี องค์คณะผู้พิพากษา

---

[1]ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 73.

ที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชน จะต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อง 2 ท่าน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 ท่าน อย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี ผู้พิพากษาสมทบนี้เป็นผู้ที่คณะกรรมการตุลาการคัดเลือกจากบุคคลที่มีอายุไม่น้อยกว่า 30 ปีบริบูรณ์ เคยมีบุตรหรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการอบรมเด็กมาไม่เน้อยกว่า 2 ปี ได้รับการอบรมในเรื่องความมุ่งหมายของศาลเยาวชนและครอบครัวและหน้าที่ตุลาการมาแล้ว มีคุณสมบัติที่เป็นข้าราชการได้ แต่ไม่ใช้ข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภา หรือทนายความ มีอัธยาศัยและความประพฤติเหมาะสมแต่การพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว และหลังจากได้รับคัดเลือกแล้วจะได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาสมบท โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการวินิจฉัยคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดและฟ้องต่อศาล โดยจะพิจารณาว่าเด็กว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นผู้กระทำผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ และควรจะใช้วิธีการอย่างไรเพื่อปรับปรุงหรือป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกลายเป็นผู้กระทำความผิดอีก ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีอำนาจพิพากษาลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือสั่งให้คุมประพฤติเด็กหรือเยาชนได้ตามแต่จะเห็นสมควรว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นรายบุคคล

4.2 นิยามของคำว่าเด็กตามกฎหมายไทย

การนิยามคำว่า “เด็ก” มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับ ได้แก่

4.2.1 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี-เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ซึ่งไม่รวมถึงบุคคลผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

4.2.2 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2559 มาตรา 4 คำว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

4.2.3 ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีการกำหนดความหมายของคำว่าเด็กหรือเยาวชนไว้แต่กำหนดว่าการกระทำของบุคคลที่มีอายุต่างกันต้องรับโทษอย่างไร เช่น มาตรา 73 กำหนดว่าเด็กอายุไม่เกินสิบปีกระทำความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ และมาตรา 74 กำหนดว่าเด็กอายุกว่าสิบปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีกระทำความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จะเห็นได้ว่าทั้งสองมาตราใช้คำว่าเด็กกระทำความผิด ซึ่งรวมแล้ว หมายถึงผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปี และตามมาตรา 75 ได้ใช้คำว่าผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปี แต่ต่ำกว่าสิบแปดปีกระทำความผิดต้องรับโทษ โดยลดโทษให้กึ่งหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีอายุกว่าสิบห้าปีกฎหมายอาญาไม่เรียกว่าเด็ก

4.2.4 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้นิยามคำว่า “เด็ก” หรือ “เยาวชน” ไว้เป็นการเฉพาะ แต่จากมาตรา 133 ทวิ ประกอบกับมาตรา 134/2 ที่กำหนดวิธีการสอบปากคำเด็กที่เป็นผู้เสียหายพยานหรือผู้ต้องหา “เด็ก” ควรจะหมายถึง บุคคลที่อายุไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

4.2.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

4.2.6 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี

4.3 การสอบปากคำเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กระบวนการที่ต้องปฏิบัติก่อนที่จะมีการสอบปากคำผู้กระทำความผิด พยานหรือผู้เสียหาย ที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี กฎหมายกำหนดให้มีกระบวนการที่ต้องปฏิบัติก่อนที่จะมีการดำเนินการสอบปากคำ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 2 กรณี คือ การสอบปากคำเด็กที่เป็นพยานหรือผู้เสียหาย และการสอบปากคำเด็กผู้ที่กระทำความผิด ดังนี้

4.3.1 การสอบปากคำเด็กที่เป็นพยานหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี เนื่องจากพยานหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กนั้นยังมีวุฒิภาวะ รวมทั้งมีประสบการณ์ที่ต่ำกว่าผู้ใหญ่ การสอบสวนเด็กด้วยวิธีปกติ อาจทำให้ไม่สามารถได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและครบถ้วน เช่น บรรยากาศในการสอบสวนที่ไม่เหมาะสม ทำให้เด็กตื่นกลัวการสอบสวนจนไม่กล้าพูดหรือให้ข้อเท็จจริง หรือเด็กอาจจะไม่เข้าใจคำถามของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนเองก็ไม่เข้าใจคำตอบของเด็ก และไม่รู้วิธีการสื่อสารให้เด็กเข้าใจ

คำถาม รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ อีกที่ทำให้เด็กอาจให้ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อน ประกอบกับกระบวนการสอบสวนในคดีอาญาที่มุ่งเน้นพิสูจน์ความจริงในคดี อาจส่งผลกระทบทางจิตใจต่อเด็ก โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศที่เด็กเป็นผู้เสียหาย ดังนั้น การสอบสวนพยานหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี กฎหมายจึงกำหนดระบบการสอบสวนไว้เป็นพิเศษ แตกต่างจากการสอบสวนบุคคลธรรมดา ทั้งนี้ การสอบสวนพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 นั้น พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนที่ใดก็ได้และสามารถสอบสวนพยานหรือผู้เสียหายได้โดยลำพัง โดยที่ไม่ต้องมีใครอยู่กับพยานหรือผู้เสียหายด้วย แต่การสอบสวนพยานหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในความผิดที่กฎหมายกำหนด คือคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช้ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้เกี่ยวกับเสรีภาพ กรรโชก ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ความผิดอื่น ๆ ที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ร้องขอนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ กำหนดไว้ว่าในการสอบสวนนั้นจะต้องทำให้ถูกต้องตามแบบ ดังนี้

1) การสอบสวนจะต้องดำเนินการโดยแยกกระทำเป็นส่วนสัดในสภาพที่เหมาะสม ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะไปนั่งสอบสวนที่สถานีตำรวจที่มีคนพลุกพล่านเหมือนคดีปกติไม่ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติจะสอบสวนเด็กที่สำนักงานอัยการประจำจังหวัดนั้น ๆ เพราะพนักงานอัยการที่มีหน้าที่จะต้องเข้าร่วมการสอบสวนด้วย ไม่ค่อยสะดวกที่จะเดินทางมาร่วมการสอบสวนตามสถานีตำรวจต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกล ประกอบกับเครื่องมือและบรรยากาศในสำนักงานอัยการพร้อมและเหมาะสมกว่าที่สถานีตำรวจ

2) เด็กสามารถร้องขอให้บุคคลที่ตนไว้วางใจ เข้าร่วมฟังการสอบสวนหรือถามปากคำด้วย ซึ่งธรรมดามักจะเป็นบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งทนายความของผู้เสียหายหรือพยาน หากประสงค์เข้าร่วมการสอบสวนหรือถามปากคำ ย่อมใช้สิทธิตามมาตรานี้เข้าร่วมฟังการให้ถ้อยคำ หรือสอบสวนได้

3) ต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมในการสอบสวนหรือถามปากคำด้วย ทั้งนี้ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ดังกล่าว จะต้องได้รับการอบรมและขึ้นทะเบียนตามระเบียบการกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการขอและรับขึ้นทะเบียนเป็นผู้ทำหน้าที่นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4) ต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนหรือถามปากคำ

5) ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงที่สามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันเหตุกรณีเด็กลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือไม่สามารถติดตามนำเด็กมาเบิกความได้ในชั้นศาล เพราะเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ศาลอาจรับฟังบันทึกภาพและเสียงดังกล่าวเหมือนการเบิกความในชั้นพิจารณา และกรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือเด็กหรือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอ โดยมีเหตุผลอันสมควร ศาลอาจสั่งให้เปิดบันทึกภาพและเสียงดังกล่าว แทนการเบิกความในชั้นศาลของเด็ก แล้วให้คู่ความถามค้านหรือถามติงเอาอย่างเดียวก็ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เด็กต้องเบิกความถึงเรื่องอันทำร้ายจิตใจของเด็กอีกเป็นซ้ำสอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ตรี

4.3.2 การสอบปากคำเด็กที่กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ปกครองเด็ก นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสังเคราะห์ทราบตามมาตรา 133 ทวิ วรรคสอง และในกรณีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันแจ้งข้อหาพนักงานสอบสวนจะต้องถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีพนักงานสอบสวนจะต้องจัดหาทนายความให้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก อายุไม่เกิน 18 ปี[1] กรณีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี กระทำผิดและถูกจับตัวมาเพื่อดำเนินคดี พนักงานตำรวจชุดจับกุมจะดำเนินการลงบันทึกในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี (ปจว.) แจ้งการจับกุม จากนั้นจะส่งตัวเด็กมาให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบปากคำต่อไป ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามบทบาท อำนาจ และหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้

---

[1]มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และคนอื่น ๆ, เรื่องเดียวกัน.

1) การปฏิบัติของพนักงานสอบสวน จะควบคุมตัวเด็ก ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยแยกสถานที่ควบคุมต่างหากจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่และจะไม่ควบคุมตัวเด็ก ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนนานเกินสมควร ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องรีบส่งเด็กไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางทันที หรือภายใน 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่เด็กมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

2) สถานที่สอบปากคำเด็ก ต้องทำในสถานที่ที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนดโดยเคร่งครัด

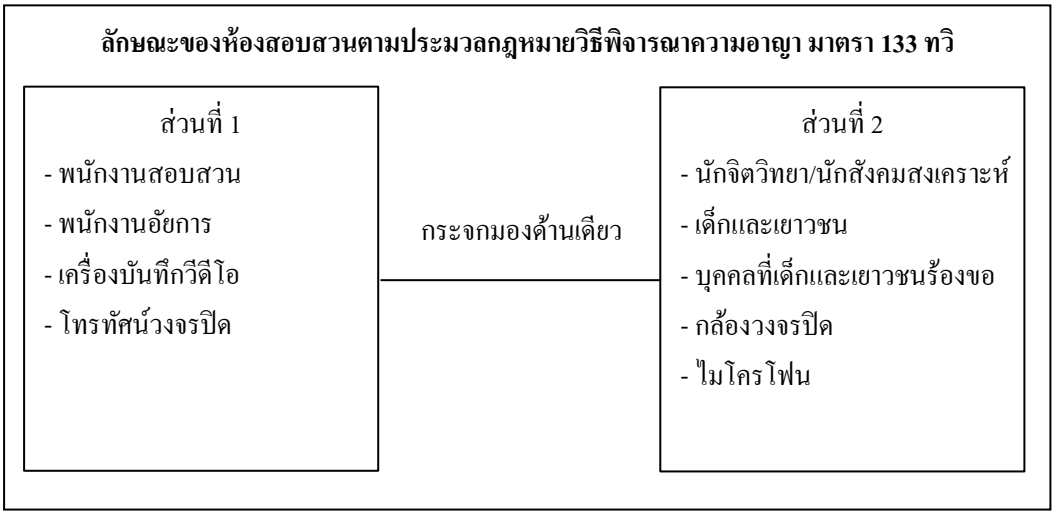

ภาพที่ 1 ลักษณะของห้องสอบสวน

จากลักษณะของห้องสอบสวน แบ่งออกเป็นสองส่วน โดยมีกระจกมองด้านเดียวที่สามารถมองเห็น จากส่วนที่ 1 ไปยังส่วนที่ 2 โดยที่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการดังกล่าวมีบทบาทและหน้าที่โดยสังเขป ดังนี้

(1) พนักงานสอบสวนจะทำการถามเด็กผ่านทางเครื่องมือสื่อสารสองทางไปยังนักสังคมสงเคราะห์

(2) นักสังคมสงเคราะห์จะทำการแปลคำถามเป็นภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้เด็กตอบผ่านทางไมโครโฟน

(3) มีกล้องวงจรปิดและกล้องวีดีโอสำหรับการบันทึกภาพและเสียง

(4) พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะร่วมกันกำหนดประเด็นคำถาม

3) วิธีสอบปากคำเด็กและแนวทางในการสอบปากคำเด็ก ต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว และต้องไม่ให้เด็กรอนาน ทั้งนี้เพราะความทรงจำของเด็กนั้นมีอย่างจำกัด และการที่จะให้เด็กต้องมานั่งรอเพื่อจะให้การต่อพนักงานสอบสวน อาจทำให้เด็กไม่ได้ความร่วมมือเท่าที่ควรและก่อนที่จะมีการสอบปากคำในขั้นสอบสวน ญาติหรือผู้ปกครองของเด็กจะต้องอธิบายถึงเป้าหมายที่เด็กจะต้องไปให้ปากคำ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กทราบก่อนที่จะต้องไปพบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ เด็กจะได้ไม่รู้สึกตื่นเต้นต่อการที่จะต้องไปในสถานที่สอบสวน และทราบว่าผู้ใหญ่กำลังทำอะไรกับตน รวมถึงไม่ตื่นตระหนกเมื่อผู้ปกครองพาเด็กไปยังสถานีตำรวจ ทั้งนี้ สภาพห้องที่ใช้ในการสอบปากคำที่ถือว่าเป็นสภาพที่เหมาะสมกับเด็ก ควรจะจัดไว้เป็นพิเศษ ไม่ควรให้มีสภาพเป็นห้องทำงาน หรือห้องพิจารณาคดีที่มีบัลลังก์ แต่ควรเป็นห้องที่มีลักษณะคล้ายกับห้องเด็กเล่น หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก

นอกจากนั้น ควรมีอุปกรณ์หรือภาพบางอย่างเพื่อให้เด็กได้ชี้หรือวาดรูปแทนการอธิบายด้วยคำพูด ซึ่งบางกรณีเด็กอาจจะไม่ต้องการพูดหรือพูดไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ห้องดังกล่าวจะต้องไม่มีลักษณะเหมือนห้องหรือสถานที่เกิดการกระทำความผิด เช่นถูกทำร้ายหรือกระทำผิดทางเพศ เป็นต้น ในการสอบปากคำเด็กนั้น ไม่ควรถามคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดีทันที แต่ควรทำเป็นขั้นตอน กล่าวคือ ควรสร้างความคุ้นเคยกับเด็กเสียก่อน ใช้คำถามที่เป็นคำถามที่มีลักษณะที่เปิดให้เด็กได้เล่าให้ผู้ถามฟังในลักษณะการบรรยายเหตุการณ์และคำถามที่จะได้รายละเอียดเพิ่มเติม ผู้สอบถามอาจจะถามในลักษณะคำถามเปิด เช่น ถามว่ามีอะไรจะเล่าอีกไหม หลังจากคุยเสร็จแล้วควรจะขอบใจเด็ก หรือมอบของเล็กน้อยให้เด็กและอธิบายขั้นตอนต่อไปของคดีให้ฟัง ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กทราบถึงเหตุการณ์ที่จะเป็นไปและมีความรู้สึกเป็นกันเองกับผู้สอบถามและเจ้าหนักงาน

5. การเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศ

ในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาที่เกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ ซึ่งจะศึกษาในกรณีของสหราชอาณาจักร (อังกฤษ) สหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทั้งในด้านของการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ระบบกฎหมายและระบบการดำเนินคดีของศาล ตลอดจนปัญหาและแนวทางที่ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถเห็นภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมและการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนของแต่ละประเทศ และการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพหรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาพรวมกว้าง ๆ เพื่อที่สามารถนำกระบวนการพิจารณาคดี หรือการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ บางส่วนมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมในส่วนของการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพตามกฎหมายไทยได้

5.1 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ในยุคแรกการดูแลเด็กเป็นอำนาจของโบสถ์แห่งกรุงโรม กฎของโบสถ์กำหนดไว้ว่าเด็กอายุ 7 ปี ถือว่ายังไม่อยู่ในช่วงที่จะเข้าใจเหตุผล ดังนั้น จึงไม่ต้องรับผิดต่อบาป กฎหมายของอังกฤษได้รับเอาความคิดนี้มาเช่นกัน เด็กที่อายุต่ำกว่า 7 ปี จึงได้รับการพิจารณาทางกฎหมายว่าไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิด และเด็กอายุ 7-14 ปี จะได้รับการสันนิษฐานว่าไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิด แต่ถ้าบุคคลใดมีอายุเกินกว่า 14 ปี ถ้ามีพยานหลักฐานพิสูจน์ได้เป็นประการอื่น เด็กก็อาจถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำผิดได้ ส่วนแนวคิด Parent patria เกิดขึ้นในสมัยกลางศตวรรษที่ 12 ที่สหราชอาณาจักรถือว่ากษัตริย์เป็นบิดาของประเทศ (The King as Father of the Country) หรือรัฐเป็นบิดามารดาของเด็ก มีศาล Chancery ซึ่งพระมหากษัตริย์จัดตั้งขึ้นและให้อำนาจในการคุ้มครองเด็กทั้งหมดในราชอาณาจักร[1]

---

[1]ประธาน วัฒนาวานิชย์, **กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนและกฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก** (กรุงเทพมหานคร: แผนการพิมพ์, 2526), หน้า 19.

ดังนั้น กษัตริย์หรือรัฐต้องรับผิดชอบในการดูแลเด็กทุกคน รวมถึงเด็กที่กระทำความผิดด้วย ซึ่งอำนาจดังกล่าวได้ถูกจำกัดเฉพาะในสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กในปัจจุบันหรืออนาคตที่ถูกคุกคามความปลอดภัย ซึ่งเหตุผลของการใช้อำนาจดังกล่าว เนื่องมาจากผู้ปกครองรัฐต้องช่วยเหลือพลเมือง ซึ่งเด็กไม่สามารถที่จะดูแลรักษาตนเองเนื่องจากอายุหรือความสามารถด้านจิตใจ ในปัจจุบันความมุ่งหมายของแนวความคิด Parent Patria ก็เป็นเช่นเดียวกันในอดีต คือ ถือว่ารัฐมีอำนาจพิเศษในฐานะที่เป็นบิดามารดาของประเทศชาติที่จะปกป้องคุ้มครองผู้เยาว์ให้พ้นจากภัยอันตรายหรือความเสียหายอื่น ๆ และจะช่วยเหลือให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีความรับผิดชอบ[1] และตามกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของสหราชอาณาจักรในปี ค.ศ. 1989 ได้กำหนดอายุเด็กที่ต่ำกว่า 10 ปี กระทำความผิดอาญาไม่ต้องรับโทษ[2]

5.1.1 ขอบเขต สหราชอาณาจักรมีศาลที่ทำการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนโดยอยู่เป็นแผนกหนึ่งของศาลแขวง ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวตามรูปแบบดังกล่าวนี้ มีขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีเด็ก คือ The Children and Yong Person Act 1933 ต่อมา ค.ศ. 1989 สหราชอาณาจักรได้บัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาคดี-เด็กและเยาวชนและคดีครอบครัวขึ้นใช้บังคับ เรียกสั้น ๆ ว่า กฎหมายเด็ก เมื่อมีคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัวขึ้นในเขตอำนาจศาลใด ๆ ศาลนั้น ๆ จะนำวิธีพิจารณาคดีตามกฎหมายเด็กฉบับนี้มาใช้พิจารณาและพิพากษาคดีนั้น ซึ่งวิธีนี้ทำให้อังกฤษสามารถใช้วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวและใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนได้ทั่วประเทศ เพราะสามารถพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลชั้นต้นได้ทุกศาล โดยแยกเป็นแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว[3] ศาลเยาวชนและครอบครัวของสหราชอาณาจักรมีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับผู้เยาว์

---

[1]Donald Brieland and John Lemmon, **Social Work and the Law** (St. Paul, Minn.: West, 1898), p. 139.

[2]The Children and Young Person Act 1989, Section 127.

[3]Ibid., Section 16.

(Juvenile) ที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ทั้งชายและหญิง คือ เด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ไม่ต้องรับผิดทางอาญาโดยจะเรียก “เด็ก” (Child) หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี “เยาวชน” (Young Person) หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 14 ปี ขึ้นไป แต่ต่ำกว่า 17 ปี[1]

5.1.2 การพิจารณาคดีของศาล ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาล และมักจะแถลงเปิดคดีประกอบคำฟ้องด้วย เด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยจะแต่งตั้งทนายความช่วยแก้ต่างก็ได้ในกรณีที่เห็นสมควร พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่เสนอรายงานข้อเท็จจริงที่สืบเสาะมาเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลย รวมทั้งรายงานสิ่งแวดล้อม และสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นต่อศาล และบันทึกการสอบปากคำเด็กโดยวีดีโอเทปอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีอาญาได้ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในปี ค.ศ. 1988 ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปี ค.ศ. 1991 ที่อนุญาตให้มีการบันทึกปากคำของพยานเด็กในคดีความผิดทางเพศหรือการใช้ความรุนแรงตามมาตรา 32 (A) แห่งพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปี ค.ศ. 1988 บัญญัติว่า การบันทึกวีดีโอเทปไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เว้นแต่เด็กจะต้องสามารถถูกซักค้านได้ ซึ่งหมายความว่าถ้าหากผู้ต้องหาไม่รับสารภาพบุคคลดังกล่าวต้องมีโอกาสที่จะได้มีการพิสูจน์ความผิดในศาล ตามพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปี ค.ศ. 1991 ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ได้รับอนุญาตให้ถามเด็กเป็นการส่วนตัว[2]

ผู้พิพากษา Justice of the Peace นี้ได้รับการแต่งตั้งโดย Lord Chancellor ตามคำแนะนำของคณะที่ปรึกษาของแต่ละท้องถิ่น Layperson ใน Magistrates’ Court นี้ทั่วประเทศมีประมาณ 3,000 คน แม้ผู้พิพากษาเหล่านี้จะได้รับการอบรมตามสมควรตามขั้นตอนที่ได้รับการแต่งตั้ง แต่ความสามารถทางกฎหมายยังคงมีอยู่จำกัดและไม่เพียงพอแต่ละศาลจึงจะมีเสมียนที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทั้งในกฎหมายสาระบัญญัติและวิธีบัญญัติแก่ผู้พิพากษา ที่อังกฤษคงระบบนี้ไว้ เพื่อให้ผู้ตัดสินคดีเป็นบุคลากรที่เป็นผู้แทน

---

[1]The Children and Young Person Act 1989, Section 3.

[2]Criminal Justice Act 1988, Section 32.

ของแต่ละชุมชนนั้น ๆ เอง และคงไว้ซึ่งหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและการใช้อำนาจตุลาการโดยประชาชน[1]

5.1.3 องค์กรที่สนับสนุน ในปี ค.ศ. 1945 รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเข้ามาทำการสำรวจเด็กประเภทอนาถา เร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง เพื่อนำมาประกอบพิจารณาในการวางแผนให้ความช่วยเหลือแก่เด็กกลุ่มนี้ ถือเป็นคณะกรรมการชุดแรกที่ตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบต่องานสวัสดิการด้านเด็ก โดยการดำเนินงานประเทศอังกฤษได้ใช้กฎหมาย “The Children Act 1948” เป็นหลักในการทำงานด้านเด็ก โดยบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดสวัสดิการสำหรับเด็กทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี ทุกกลุ่ม ซึ่งได้แก่ เด็กปกติ เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็กกำพร้าอนาถา เช่น การจัดบริการด้านการศึกษา โดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรได้กำหนดให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-15 ปี ต้องเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนและให้สิทธิเรียนฟรีทั้งค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเขียนแก่เด็กในระดับมัธยมปลาย โดยจัดบริการสถานสงเคราะห์ (Institutional Care) ในเวลาต่อมาแนวการจัดสวัสดิการของสหราชอาณาจักรได้ถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบแนวคิดของการจัดสวัสดิการในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยมีการดัดแปลงรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาของประเทศนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย

5.2 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็กและเยาวชนในการพิจารณาคดีนั้น รากฐานของระบบศาลคดีเยาวชนของสหรัฐอเมริกามาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณีของสหราชอาณาจักร ที่ยอมรับว่าเด็กและเยาวชนไม่ควรได้รับการปฏิบัติโดยเฉพาะการลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ศาลแห่งรัฐเพนซิลเวเนียเป็นแห่งแรกที่คำนึงถึงปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิด และยายามใช้บทบาทของผู้ปกครองหรือ Parents Patriae ต่อเด็กและเยาวชนตั้งแต่ ค.ศ. 1838 ครั้นถึง ค.ศ. 1839 ศาลคดีเด็ก-

---

[1]น้ำแท้ มีบุญสล้าง, **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ** (กรุงเทพมหานคร: สูตรไพศาล, 2554), หน้า 51.

และเยาวชน (The Juvenile Court) จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกที่ Cook County ในนครชิคาโก รัฐอิลินอยส์ เป็นผลให้รัฐเกือบทั้งหมดหันมาจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกับนครชิคาโก

ศาลบางแห่งใช้ชื่อว่า ศาลเยาวชนและความสัมพันธ์ในครอบครัว (Juvenile and Domestic Relation District Court) เช่นที่รัฐเวอร์จิเนีย บางแห่งใช้ชื่อว่าศาล-ครอบครัว (Family Court) เช่นที่รัฐโอไฮโอ และความหมายของทุกศาลมีความหมายเดียวกัน คือ ฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายของเด็กและเยาวชน โดยไม่ลงโทษทางกฎหมายแก่เด็กและเยาวชน และได้รับมอบหมายจากสังคมให้พิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกทอดทิ้ง ขาดไร้ที่พึ่งพิง มีพฤติกรรมในทางเสียหาย กระทำผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายและมีความประพฤติเบี่ยงเบน ต่อมา ค.ศ. 1945 ได้มีระบบศาลคดีเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นทุกรัฐของสหรัฐอเมริกา[1]

ในสหรัฐอเมริกาแนวความคิดทางกฎหมายของการใช้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กมีความแตกต่างกันในหลายมลรัฐ แต่ในสาระสำคัญนั้น คือ การหันเหคดีเด็ก-และเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) ในปี ค.ศ. 1974 สหรัฐอเมริกาออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (The Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act) เพื่อเป็นเครื่องมือในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการ[2] โดยมาตรการหันเหคดีของสหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์หลัก ๆ อยู่ 2 ประการ คือ เป็นการแสดงตัวตนของผู้เยาว์ที่สำนึกในการกระทำโดยการบริการสังคมและมีมุมมองใหม่ของการเปลี่ยนพฤติกรรมในการกระทำความผิด โดยไม่หันกลับมากระทำความปิดแบบซ้ำซาก ทั้งนี้ การใช้มาตรการหันเหคดีนี้อาจขัดต่อความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ ซึ่งดูเสมือนว่ากระบวนการนี้ยอมรับการกระทำความผิดที่ยอมให้จำเลยกระทำความผิด ยกตัวอย่างในเรื่องของวิธี

---

[1]วิชา มหาคุณ, “รายงานการเดินทางไปประชุมและศึกษาดูงานด้านกระบวนยุติธรรมเกี่ยวแก่เด็ก และเยาวชน ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในวงการกฎหมายทั่วไป,” **ดุลพาห** 43, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2539): 142-154.

[2]Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act 1974.

การจัดการกับผู้กระทำความผิดที่ไม่เป็นไปตามครรลองของการลงโทษ ซึ่งส่งผลให้เกิดการโต้แย้งในทางมุมมองเป็นอย่างมาก[1] เนื่องจากมาตรการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม แม้จะเป็นการดีที่ไม่ต้องใช้กระบวนการทางตุลาการ แต่จำเลยซึ่งเป็นผู้เยาว์ก็มิได้รับผิดชอบต่อการโต้ตอบของสังคม[2]

5.2.1 ขอบเขตอำนาจศาล เด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในสหรัฐอเมริกา โดยปกติหมายถึงเด็กและเยาวชนที่มีเกณฑ์อายุอย่างต่ำส่วนมาก 7 ปี เกณฑ์อายุอย่างสูงส่วนมาก 18 ปี อำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวแยกต่างหากเป็นอิสระจากศาลธรรมดา แต่ส่วนใหญ่แล้วศาลเยาวชนและครอบครัวมักจะรวมอยู่ในศาลอื่น ศาลเยาวชนและครอบครัวในสหรัฐอเมริกามีอำนาจและหน้าที่พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการพิเศษแตกต่างจากศาลธรรมดาที่พิจารณาคดีที่เกี่ยวกับผู้ใหญ่ ไม่ว่าศาลนั้นจะตั้งขึ้นเป็นเอกเทศหรือรวมอยู่กับศาลธรรมดาก็ตาม ส่วนมากจะแยกเป็นแผนกคดีเด็กและเยาวชนและแผนกคดี-ครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกามีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญา (Delinquency) หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทุกบทของกฎหมาย[3]

5.2.2 การพิจารณาคดีของศาล การเริ่มการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกา จะเริ่มโดยตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ บิดามารดา หรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ

---

[1]Thomas R. Phelps, **Juvenile Delinquency: A Contemporary View** (Pacific Palisades, CA: Goodyear, 1976), p. 97.

[2]J. Robert Flores and Karen J. Mathis, **Youth Case for Youth Courts Desktop Guide** (Chicago: American Bar Association, 2007).

[3]พัลลภ พิสิษฐ์สังฆการ, **คำอธิบายพร้อมรวมคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 เรียงตามมาตรา**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2546).

เป็นผู้ร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว โดยทำเป็นคำร้อง (Petition) ซึ่งในคำร้องดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นแต่เพียงข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนมีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอย่างใด พร้อมทั้งมีชื่อ อายุ และที่อยู่ของเด็กหรือาเยาวชน ชื่อและที่อยู่ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หากเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี หรืออายุกว่า 21 ปี เจ้าพนักงานตำรวจจะมีทางเลือกที่สามารถนำมาปฏิบัติก่อนที่จะส่งตัวเด็กและเยาวชนไปศาล

เมื่อศาลเยาวชนและครอบครัว ได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วก็จะทำการไต่สวนเบื้องต้น ในชั้นนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวก็จะพิจารณาว่า ควรแยกเรื่องดำเนินการในลักษณะที่เป็นทางการหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นต้องดำเนินการในลักษณะที่เป็นทางการ ศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนสามารถปรับปรุงแก้ไขเด็กหรือเยาวชนได้ และเด็กหรือเยาวชนก็ได้มาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว ศาลเยาวชนและครอบครัวอาจเลือกใช้วิธีส่งเด็กหรือเยาวชนไปให้องค์กรสังคมสงเคราะห์ของเอกชนช่วยเหลือ หรือให้หัวหน้าพนักงานคุมประพฤติจัดการช่วยเหลือไปในวันนัดการไต่สวนเบื้องต้นนี้เลย เช่น ใช้วิธีคุมประพฤติอย่างไม่เป็นทางการไว้ก่อน เป็นต้น

ถ้าศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นว่าสมควรดำเนินคดีอย่างเป็นทางการศาลก็จะส่งหมายไปถึงบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยมาศาลและส่งหมายไปถึงเด็กหรือเยาวชนให้มาศาลตามนัดด้วย การขัดหมายมีโทษฐานละเมิดอำนาจศาล เมื่อเด็กมาศาลแล้ว ถ้าจำเป็นศาลจะสั่งควบคุมตัวเด็กหรือาเยาวชนไปยังสถานแรกรับก็ได้ หลังจากนั้น ศาลจะมอบคดีให้พนักงานคุมประพฤติไปสืบเสาะข้อเท็จจริง เพื่อทำรายงานเสนอต่อศาล เกี่ยวกับชีวประวัติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนสาเหตุ และวิธีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนนั้น และในมลรัฐของสหรัฐอเมริกาส่วนมากจะทำการตรวจวิเคราะห์ภาวะทางร่างกาย และทางจิตใจของเด็กหรือเยาวชนประกอบรายงานที่พนักงานคุมประพฤติและจะทำการนัดพิจารณาคดี

สำหรับการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจะกระทำเป็นการลับ โดยจะแยกต่างหากจากห้องพิจารณาคดีของผู้ใหญ่ หรือแยกวันเวลาการพิจารณาคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนไม่เคร่งครัดตามประมวล-กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญา การพิจารณาคดีกระทำอย่างไม่เป็นทางการ ไม่มีพิธีรีตอง

เพื่อพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริงหรือไม่ การพิจารณาคดีของศาลจะกระทำในลักษณะเสมือนว่ากำลังปรึกษาหารือ เพื่อหาทางแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ระว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกับเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด โดยมีจุดมุ่งหมายคำนึงถึงอนาคตของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวมิได้ให้ความสนใจเฉพาะแต่เพียงว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจริงไม่ แต่มุ่งสนใจประเด็นข้อที่หาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเพราะเหตุใด และจะแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนอย่างไร จึงจะดีที่สุดสำหรับชีวิตและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน และในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงความปลอดภัยของสังคม การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกาจะกระทำอย่างรวบรัดจึงมักไม่ใช้ลูกขุน สำนวนคดีเด็กหรือเยาวชนถือเป็นความลับ เช่นเดียวกับการพิจารณาคดีของศาล[1]

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในระหว่างพิจารณาคดี ในกรณีที่ศาลไม่ได้ปล่อยตัวชั่วคราว จะควบคุมไว้ในสถานแรกรับเด็กหรือเยาวชน โดยปกติแล้วศาลมักจะปล่อยชั่วคราวเด็กหรือเยาวชนให้เด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่บ้าน นอกจากบ้านที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่จะมีความไม่เหมาะสมที่เด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่บ้านสำหรับวิธีการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา ศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีคำสั่งหรือพิพากษาแตกต่างไปจากศาลธรรมดา ซึ่งใช้ปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชน อาจจะแบ่งรายละเอียดได้ ดังนี้[2]

1) ยกฟ้อง ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป โดยให้อยู่ในความควบคุมดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควร

2) สั่งคุมประพฤติ โดยมีเงื่อนไขพิเศษหรือไม่ก็ได้

3) ปรับ ให้ชดใช้ค่าเสียหาย

4) โอนคดีไปพิจารณาในศาลธรรมดา

---

[1]พัลลภ พิสิษฐ์สังฆการ, เรื่องเดียวกัน.

[2]บุญเพราะ แสงเทียน, **คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน** (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2540), หน้า 59.

5) สั่งให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปรับการฝึกและอบรมยังสถานฝึกอบรม

ในเรื่องสิทธิของเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาไว้ทั้งชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาชั้นสอบสวนให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อกล่าวหาสิทธิที่จะปรึกษาสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การและในชั้นพิจารณาเด็กมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานและสิทธิที่จะถามค้านตาม Juvenile Justice Code[1] และตำรวจจะควบคุมได้ไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงรวมถึงตำรวจมีหน้าที่แจ้งการจับกุมให้ศาลและบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กทราบด้วย หากมีทนายความในชั้นนี้ทนายความจะมีบทบาทในการช่วยอธิบายกระบวนการให้เด็กและพ่อแม่หรือผู้ปกครอง รวบรวมและเสนอบันทึกการแพทย์บันทึกทางสังคม และจัดทำข้อแนะนำเพื่อการแก้ไขเยียวยาเพื่อให้พนักงานแรกรับ มีแนวโน้มปรับการแก้ไขบำบัดให้สัมพันธ์กับข้อเท็จจริง กรณีที่เป็นคดีเล็กน้อย พนักงานแรกรับจะดำเนินการเปรียบเทียบคดี หรือดำเนินการแก้ไขอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วปล่อยตัวเด็กไป โดยมีเงื่อนไขใด ๆ หรือคุมประพฤติหรือไม่ก็ได้[2]

5.2.3 องค์กรสนับสนุน ศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกาทุกศาลจะต้องมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในสหรัฐอเมริกา เรียกว่า สำนักงานคุมประพฤติ (Probation Department) เมื่อคดีมาสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว Chief Probation Officer หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะจ่ายคดีนั้นไปให้พนักงานคุมประพฤติ ผู้มีหน้าที่สืบเสาะข้อเท็จจริง พนักงานคุมประพฤติผู้นั้นจะทำการสืบเสาะประวัติของเด็กหรือเยาวชน และฐานะของเด็กหรือเยาวชนและของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและสาเหตุแห่งการกระทำความผิด รวบรวมขึ้นเป็นรายงานที่เรียกว่า Social Study รายงานนี้เป็นประโยชน์สำหรับใช้ประกอบในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชน

---

[1]วิชา มหาคุณ, “วงการยุติธรรม,” **ดุลพาห** 35, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2531): 91-111.

[2]บุญเพราะ แสงเทียน, **ศาลคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา** [Online], available URL: http://www.library.coj.go.th/file_upload/module/manage_digital_file/digital_file/13a1647f.pdf, 2560 (มกราคม, 14).

และครอบครัว เพราะถือว่าเป็นรายงานของผู้เชี่ยวชาญในปัญหาของเด็กหรือเยาวชน โดยเฉพาะ Standard Probation and Parole Act ในมลรัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่ให้บริการเชื่อมต่อของศาล คล้ายกับสถานพินิจของไทยแต่มีภาระหน้าที่และอำนาจมากในการพิจารณาให้เด็กออกจากระบบศาล เช่นพิจารณาร่วมกับตำรวจและพนักงานอัยการที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีสำหรับเด็กที่เห็นว่าไม่ได้กระทำผิดหรือในคดีที่กระทำผิดต่อรัฐบัญญัติ ซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อยก็ใช้วิธีการตักเตือนแล้วปล่อยตัวไป หรือดำเนินการให้เยาวชนได้รับการปล่อยตัวโดยให้ยอมรับเงื่อนไขต่อศาล[1] ส่วนในมลรัฐวิสคอนซินของสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานที่ให้บริการเชื่อมต่อของศาลเช่นกัน โดยพนักงานแรกรับมีทั้งอำนาจและหน้าที่อย่างกว้างขวางและทำงานตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง หน้าที่โดยทั่วไปพนักงานแรกรับจะสอบสวนเด็กและสอบสวนบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งสอบสวนเกี่ยวกับเรื่องที่ร้องทุกข์เท่านั้นและไม่จะสอบถามข้อมูลอื่นอีกเว้นแต่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กผู้กระทำผิดจะให้ความยินยอม[2] นอกจากนี้ในสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานในด้านให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ดังนี้

1) กลุ่มสหวิชาชีพ หรือที่เรียกว่า Multidisciplinary Team (MDT) ทำหน้าที่ในการสอบสวนและไต่สวนคดีเด็กที่ถูกทารุณกรรมเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญหลาย ๆ อาชีพมาทำงานร่วมกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้การบริการติดต่อประสานงานและสร้างความร่วมมือเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการรายงานข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงและถูกทอดทิ้ง โดยสมาชิกกลุ่ม จะมาจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการสอบสวน ไต่สวนคดีอาญาเด็ก และ

---

[1]วิชา มหาคุณ, “วงการยุติธรรม,” **ดุลพาห** 35, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2531): 91-111.

[2]โรเบิร์ต เจ. แบรี่ ฟูลเลอร์, **ตำรวจกับการทำงานที่เกี่ยวกับเยาวชนและการบริหารงานยุติธรรมต่อเยาวชน**, แปลโดย พ.ต.ท. สิริโรจน์ สิทธิชาญบัญชา (นครปฐม: โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อยสามพราน, 2537)

หน่วยงานที่ทำงานด้านการป้องกันการล่อลวงเด็ก ทั้งนี้ เน้นการทำงานด้านนโยบาย สอบสวน การบำบัดเหยื่อ หรือผู้ถูกกระทำ รวมทั้งครอบครัว และผู้กระทำความผิดด้วย[1]

2) คณะกรรมการสหวิชาชีพเกี่ยวกับเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ (The Kentucky Multidisciplinary Commission on Child Sexual Abuse)[2] สหรัฐอเมริกา มีคณะกรรมการสหวิชาชีพเกี่ยวกับเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ (The Kentucky Multidisciplinary Commission on Child Sexual Abuse) เป็นกลุ่มสมาชิกที่มาจากตัวแทนคณะรัฐมนตรีด้านเด็กและครอบครัว ตัวแทนจากกลุ่มที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ ตัวแทนจากกลุ่มตำรวจ และตัวแทนจากหน่วยงานลูกจ้าง

3) Case Manager ที่ดำเนินการต่อเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา ในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา มีหน่วยงานที่ดำเนินการหรือมีแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน หรือที่เขาเรียกว่า “Case Manager” มีการทำงานเหมือนในประเทศไทยที่เรียกหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกลุ่มสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นบทบาทงานที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วในสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นบทบาทการทำงานที่ช่วยเสริมงานบริการสังคมและงานสังคมสงเคราะห์ในการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถทำให้เกิดการวางแผนงานที่ดี และผลักดันให้แผนนั้นได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นจริง เกิดการเปลี่ยนแปลงให้กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม ต่อมาจึงมีการขยายงานและเกิด Case Manager ขึ้นในหน่วยงานบริการสังคมหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะงานที่ทำกับกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนหลาย ๆ กลุ่ม เช่น งานในสถานสงเคราะห์ บ้านพักเด็ก เป็นต้น เนื่องจากบทบาทงานของ Case Manager เป็นบทบาทในการประสาน กำกับติดตาม และจัดการให้เกิดการปฏิบัติงาน

---

[1]U.S. Department of Justice, **Forming a Multidisciplinary Team to Investigate Child Abuse** [Online], available URL: https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/170020.pdf, 2018 (January, 14).

[2]**Commonwealth of Kentucky Model Protocol for Local Multidisciplinary Teams on Child Sexual Abuse** [Online], available URL: https://ag.ky.gov/children/kmccsa/Documents/modelprotocol.pdf, 2015 (July, 14).

ตามแผน จึงเป็นที่ยอมรับมากขึ้น ปัจจุบันมีการขยายบทบาทของ Case Manager ในส่วนงานกระบวนการยุติธรรม เป็นการทำงานกับเด็ก เยาวชนที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานคุ้มครองเด็ก พวกเขาทำหน้าที่ค้นหา ประเมินทรัพยากร จัดหาที่พักที่ปลอดภัยให้กับเด็กและเยาวชน และยังคอยติดตามดูความเป็นไปและความสามารถในการปรับตัวของเด็กและเยาวชนกับสังคมแวดล้อมในทุกระดับอีกด้วย Case Manager จะทำงานกับเด็กจนกระทั่งเด็กอายุ 18 ปี หรือพอมีความสามารถในการพึ่งตนเองและสามารถใช้ชีวิตอย่างเป็นอิสระได้อย่างเหมาะสม[1]

5.3 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายที่ใช้กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กของประเทศญี่ปุ่นนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาเด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ[2] กรณีที่เด็กต่ำกว่า 14 ปี กระทำความผิด ศาลเยาวชนและครอบครัวจะใช้มาตรการโดยส่งไปยังสำนักงานคุมประพฤติ หรือส่งไปยังสถานที่ที่ให้การสนับสนุนเด็ก[3]

5.3.1 ขอบเขตอำนาจศาล ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศญี่ปุ่น เรียกว่าศาลครอบครัว (Family Court) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา โดยยึดหลักอายุ อายุอย่างต่ำ 14 ปี อายุอย่างสูงไม่เกิน 20 ปี จึงอยู่ในอำนาจที่จะพิจารณาของศาล แต่ถ้าเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกิน 14 ปี กระทำความผิดอาญา ตามกฎหมายอาญาของญี่ปุ่น เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ หรือรับผิดทางอาญาแต่อย่างใด[4]

---

[1]อภิญญา เวชยชัย, **การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย** (กรุงเทพ-มหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551).

[2]Penal Code 1907, Article 41.

[3]Juven Act 1948, Article 2.

[4]Social Defence Research Institute, **Juvenile Justice: An International Survey Country Reports, Related Materials, and Suggestions for Future Research** (Rome: Social Defence Research Institute, 1976).

5.3.2 การพิจารณาคดีของศาลประเทศญี่ปุ่น ศาลจะแบ่งเป็นลำดับชั้นแตกต่างกัน โดยศาลสูงสุดมีลำดับชั้นสูงสุด ส่วนศาลสูงมีลำดับชั้นรองลงมา นอกจากนี้ระบบศาลของประเทศญี่ปุ่นมีศาลจังหวัด ศาลครอบครัว และศาลแขวงมีลำดับชั้นรองลงมาด้วย โดยศาลของญี่ปุ่นจะมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครอง และคดีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ตามที่กฎหมายกำหนด ขั้นตอนการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลในประเทศญี่ปุ่นนอกจากจะทำโดยผู้พิพากษาแล้ว ในบางคดียังมีกระบวนการที่มีประชาชนในลักษณะคณะลูกขุนเข้าร่วมกับผู้พิพากษาในการพิจารณาและพิพากษาคดีด้วย ซึ่งเรียกระบบนี้ว่า Saiban-In ส่วนศาลครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อโต้แย้งและข้อขัดข้องทั้งปวงที่เกี่ยวกับครอบครัวและยังมีอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และคดีที่ผู้ใหญ่กระทำความผิดที่กระทบต่อสวัสดิภาพของเด็ก[1] องค์ประกอบการพิจารณาคดีอาญาของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีของศาลครอบครัวจะกระทำโดยผู้พิพากษาท่านเดียว โดยผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนจะรับผิดชอบเฉพาะคดีเด็กและเยาวชนเท่านั้น การที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลครอบครัวต้องเป็นนักกฎหมาย โดยจะต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นเวลา 5 ปี ให้มีประสบการณ์ทางกฎหมายเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยจะต้องเข้ามาเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาอีก 10 ปี จึงจะเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาศาลครอบครัว ผู้พิพากษาศาลครอบครัวได้รับคัดเลือกมาจากคณะรัฐมนตรี จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการยอมรับจากศาลสูงสุด และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลครอบครัวเป็นเวลา 20 ปี[2]

5.3.3 องค์กรสนับสนุน ได้แก่ องค์กรคุมประพฤติที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลครอบครัว (Family Court) ในการทำหน้าที่ดูแลควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

---

[1]ศุภสินธุ์ ศิริลิมากุล, สุธาทิพย์ วิวัฒนางกูร, ณัฐกร จันทร์หอม, ศุภกัญญา จันทร์เจริญสุข, รพีพรรณ บุณยรัตพันธุ์ และพีรวัฒน์ แพ่งนคร, **ระบบศาลประเทศญี่ปุ่น ศึกษาดูงานศาลฟุกุโอกะ** [Online], available URL: http://www.jti.coj.go.th/doc/data/jti/jti_1478490866.pdf, 2561 (กันยายน, 21).

[2]Social Defence Research Institute, ibid.

ตามที่ศาลครอบครัวได้มีคำสั่งให้ส่งมอบตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาอยู่ในความดูแล พร้อมทั้งมีหน้าที่จัดทำรายงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เสนอกลับมาให้ศาลครอบครัวรับทราบ เช่น รายงานเกี่ยวกับความประพฤติเด็กและเยาวชน สาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ประวัติของเด็กและเยาวชน รวมทั้งรายงานที่เกี่ยวข้องสภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเหล่านี้ เป็นต้น องค์กรที่ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือศาลครอบครัว (Family Court) ในการคุมประพฤติเด็กและเยาวชนเหล่านี้ เช่น บ้านที่ควบคุมเด็กและเยาวชน (Juvenile Classification Homes) และโรงเรียนฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน (Juvenile Training Schools) ศูนย์แนะนำเด็กและเยาวชน (Juvenile Guidance Centre) และศูนย์แนะนำเด็ก (Child Guidance Centers) โดยองค์กรเหล่านี้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะทำการแก้ไขเยียวยา ฟื้นฟูบำบัดให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ประพฤติปฏิบัติกลับตนเป็นเด็กและเยาวชนที่ดีของสังคม

5.4 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้รับเอาหลักการในการแยกการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำผิดมาจากสมัยโรมัน โดยมีแนวความคิดในการบำบัดเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและสามารถกลับคืนมายังสังคมได้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงได้จัดให้มีองค์กรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนขึ้นแยกออกจากศาลยุติธรรมที่พิจารณาพิพากษาคดีทั่วไป โดยกลไกที่สำคัญในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนได้แก่ผู้พิพากษาคดีเด็กและศาลคดีเด็ก โดยได้จัดตั้งศาล-เยาวชนและครอบครัวขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2453 ส่วนความมุ่งหมายของกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ใช่เป็นการ “ลงโทษ” หรือ “ปราบปราม” เด็กที่ทำผิดแต่ประการใด หากแต่มุ่งเพื่อการค้นหาเหตุและผลในทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กและการที่จะมีการ “ฟื้นฟู” ให้เขาเป็นคนดีขึ้น นักจิตวิทยาประจำกระทรวงยุติธรรมได้เสนอรายการที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลังฉาก และวิธีดำเนินการงานแผนใหม่นี้พร้อมกับได้อ้างอิงถึงวิธีใช้ในการแยกแยะให้รู้ถึงบุคลิกลักษณะของเด็กด้วย กฎหมายใหม่บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนจะต้องมีมานะและพยายาม

สอบถามให้รู้ถึงและเข้าใจ ในบุคลิกภาพของเด็กและรู้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อใช้แก้ไขหรือฟื้นฟูให้เด็กเป็นคนดี”[1]

5.4.1 ขอบเขตอำนาจศาล แต่เดิมการพิจารณาคดีของเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐฝรั่งเศส เมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาจะถูกดำเนินคดีในศาลธรรมดาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ต่อมาเมื่อมีการร่างประมวลกฎหมายอาญาจึงมีบทบัญญัติเป็นพิเศษเกี่ยวกับการที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดในทางอาญา โดยเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงแล้วแต่อายุของผู้กระทำความผิด เช่น ประมวลกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ฉบับ พ.ศ. 2353 มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลที่จะปล่อยตัวเด็กและเยาวชน อายุ 16 ปี ได้ เมื่อศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นไม่ทราบถึงความหนักเบาแห่งการกระทำผิดนั้น แต่ถ้าศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิดโดยรู้การกระทำนั้นเป็นความผิดก็ให้ศาลลงโทษได้ โดยลดหย่อนผ่อนโทษน้อยลง โดยมีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวในสาธารณรัฐฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. 2453[2] สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้นำระบบลูกขุนมาใช้ครั้งแรกในประเทศ เมื่อ ค.ศ. 1791 และบทบาทของลูกขุนมีทั้งการสั่งฟ้องคดีอาญาและการตัดสินคดี จากนั้นระบบไต่สวนก็ยังถูกนำมาใช้อีก ท้ายที่สุดระบบการดำเนินคดีอาญาของฝรั่งเศสกลับเข้าสู่การผสมผสานระหว่างสองระบบ โดยแบ่งเป็นช่วงเวลา กล่าวคือ ระบบไต่สวนจะถูกใช้ในศาลไต่สวนที่ทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง ก่อนส่งคดีให้ศาลตัดสิน แต่เมื่อศาลไต่สวนสั่งคดีมีมูลและส่งฟ้องคดีไปที่ศาลตัดสินคดี กระบวนการในระบบศาลตัดสินคดีจะเป็นระบบกล่าวหา[3]

---

[1]ศุภราศี นิยมวานิช, “การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐฝรั่งเศส,” **ข่าวเนติบัณฑิตยสภา** 16, 173 (ธันวาคม, 2546): 2-6.

[2]วัชราภรณ์ พิมพ์จุฬา, “ปัญหาบุคลากรและการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศาลเยาวชนและครอบครัว” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547).

[3]สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, **การนำรูปแบบการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาพัฒนารูปแบบการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป** (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานยุติธรรม, 2548) หน้า 6-7.

ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น จะเป็นระบบตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยถือว่าคดีอาญาเป็นเรื่องของรัฐในการค้นหาความจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่และใครเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจะมีพนักงานอัยการเป็นผู้ค้นหาความจริง ตั้งแต่ชั้นสอบสวนฟ้องร้องส่วนศาลก็มีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยสอบเทียบจากสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและสามารถสืบพยาน หรือสืบพยานเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่โจทก์นำเสนอได้ โดยจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงโดยไม่วางเฉย (Active Role)[1]

5.4.2 การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวสาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นศาลชั้นต้นที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชน ความรับผิดทางอาญาไม่ได้กำหนดอายุขั้นต่ำในการที่จะต้องรับผิดไว้ชัดเจน แต่มีการกำหนดไว้เป็นช่วงระหว่างอายุ 8-10 ปี เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 8 ปี กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าเด็กที่มีอายุ 8-10 ปี กระทำความผิดกฎหมายจะพิจารณาที่ความสามารถในการหยั่งรู้ หรือความความใจในการกระทำนั้นโดยกฎหมายจะพิจารณาเป็นรายบุคคล[2]

ส่วนเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 13 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี สำหรับบุคคลที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี อาจจะต้องรับโทษทางอาญา หากการกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำผิดอาญาร้ายแรง อย่างไรก็ตาม โทษที่ได้รับอาจจะเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งศาลจะพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไข หรือฝึกอบรมโดยไม่ใช้สถาบันให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การพิจารณาพิพากษาคดีจึงอยู่ภายใต้ศาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเท่านั้น (Only Specialized Courts)

การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ของศาลเยาวชนและครอบครัวสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Juvenile Court) มีการใช้กฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำ

---

[1]สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, **ยืนหยัดบนหลักนิติธรรม** (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติ-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 136.

[2]Penal Code 2005, Article 122-128.

ความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ โดยจัดให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้รับการควบคุมเป็นการพิเศษ แต่ถ้าเป็นการกระทำที่ร้ายแรงมาก ๆ จะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษนี้ แต่จะถูกส่งไปพิจารณาคดียังศาลลูกขุนเยาวชน (Juvenile Assize Court) ซึ่งมีอำนาจในพิจารณาและพิพากษาคดีเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Crime) มีอายุระหว่าง 16 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดีและการกำหนดบทลงโทษของศาลทั้ง 2 ประเภทนี้จะมีความรุนแรงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้สึกสำนึกในการกระทำผิด โดยยึดหลักว่าหากผู้กระทำไม่รู้สำนึกในสิ่งที่กระทำก็จะต้องได้รับโทษน้อยกว่าผู้ที่รู้สำนึกในการกระทำของตน

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลจะมุ่งคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยดูความเหมาะสมในแต่ละราย ซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งและวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ใช้มีหลายรูปแบบ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีหลักดั้งเดิมมาจากกฎหมายโรมันที่ดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นพิเศษ แต่ยังมิได้มีการแยกเด็กที่กระทำผิดออกจากผู้ใหญ่ ต่อมาในศตวรรษที่ 19 ได้มีกฎหมายเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ต่อมาวันที่ 19 เมษายน ค.ศ. 1898 ให้ศาลที่มีอำนาจส่งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดไปอยู่ในความควบคุมดูแลของผู้ปกครอง บุคคล สถาบัน หรือองค์กรช่วยเหลือสาธารณะ และในวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1912 กำหนดเขตอำนาจของศาลเด็กและเยาวชนขึ้นมาโดยเฉพาะ และท้ายที่สุดของการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดได้แก่ วันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1970 ซึ่งถือว่า เป็นกฎหมายที่แก้ปัญหาได้มากที่สุดและให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเยาวชนที่อายุไม่เกิน 13 ปี หากกระทำผิดทางอาญาจะได้รับโทษทางอาญา สำหรับเยาวชนที่อายุไม่เกิน 18 ปี หากกระทำผิดทางอาญาจะได้รับโทษทางอาญาเพียงบางส่วนและให้ใช้มาตรการให้ความสำคัญทางด้านการศึกษามากกว่าการลงโทษ[1]

---

[1]สุด สุตรา, **งานในขบวนการศาลคดีเด็กและเยาวชนที่สาธารณรัฐฝรั่งเศส** [Online], available URL: http://www.library.coj.go.th/file_upload/module/manage_digital_file/digital_file/6b751279.pdf, 2561 (กันยายน, 22).

หากเด็กหรือเยาวชนกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดขึ้น พนักงานอัยการจะเป็นผู้ดำเนินคดี โดยให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการไต่สวนคดี ผู้เสียหายไม่มีสิทธิที่จะขอเข้าร่วมกับพนักงานอัยการดำเนินคดีกับเด็กได้ ในระหว่างไต่สวนผู้พิพากษาอาจส่งมอบเด็กนั้น ให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่ไว้วางใจ หรือองค์การสาธารณกุศลแห่งใดแห่งหนึ่ง หลังจากนั้นศาลเยาวชนและครอบครัวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กร่วมในการสอบสวน หากการสอบสวนไม่พบว่าเด็กนั้นกระทำความผิดทางอาญา ผู้พิพากษาก็จะสั่งปล่อยเด็กนั้นทันที

ถ้าการไต่สวนปรากฏว่าคดีมีมูลก็จะทำการสอบสวนถึงความเป็นอยู่ นิสัยใจคอของเด็ก สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจะกระทำเป็นการลับ ถ้าปรากฏว่าเด็กกระทำความผิดจริงก็ห้ามมิให้ลงโทษทางอาญาแก่เด็กนั้น แต่จะใช้วิธีการส่งตัวเด็กไปอบรมดัดสันดานหรือส่งมอบตัวเด็กให้อยู่ในความควบคุมเลี้ยงดูของบุคคลที่ไว้ใจได้ หรือองค์การ-สาธารณกุศลต่าง ๆ ทั้งนี้ ต้องอยู่ในภายใต้กฎหมายหรือเงื่อนไขจนกว่าเด็กนั้นจะมีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์

สำหรับเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 13-18 ปี ถ้าต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญาขึ้น ก่อนฟ้องคดีต้องมีการไต่สวน โดยผู้พิพากษาจะทำการสอบสวนก่อนเช่นกัน หากผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีก็มีสิทธิที่จะเข้าร่วมกับพนักงานอัยการได้ หากเยาวชนนั้นกระทำความผิดไปในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบชั่วดี ให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้ปล่อยตัวเยาวชนนั้นไป แต่ศาลอาจมีคำสั่งให้เยาวชนไปอยู่ในความควบคุมดูแลของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือองค์กรการสาธารณกุศลแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือไม่ก็ส่งไปฝึกและอบรมในโรงเรียนดัดสันดานจนกว่าจะอายุครบ 21 ปี แต่ถ้าเยาวชนที่กระทำความผิดโดยมีสติรู้ผิดชอบชั่วดี ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต ให้ศาลจำคุกเยาวชนผู้นั้น ตั้งแต่ 10 ปี ถึง 20 ปี หากเป็นโทษที่ต่ำกว่าอัตราโทษดังกล่าว ให้ส่งตัวเยาวชนไปฝึกและอบรมในสถานกักและอบรมมีกำหนดระยะเวลาอย่างน้อย 1 ใน 3 หรืออย่างมาก 1 ใน 2 ของโทษตามเกณฑ์ที่ลง

บทบาทของผู้พิพากษาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ถือได้ว่ามีบทบาทมาก เพราะผู้พิพากษาต้องเข้าร่วมการสอบสวนเรียกว่าผู้พิพากษาสอบสวน (Juge d'Instruction) โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีออกจากกัน โดยให้ผู้พิพากษาสอบสวนนั้นมีอำนาจในการสอบสวน แต่พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการฟ้องร้องและดำเนินคดี[1] เมื่อพนักงานอัยการได้รับแจ้งว่ามีการกระทำความผิดจากตำรวจแล้ว พนักงานอัยการจะต้องแจ้งให้ผู้พิพากษาสอบสวนทราบ เพราะพนักงานอัยการไม่มีสิทธิดำเนินคดีด้วยตนเอง ผู้พิพากษาจึงมีบทบาทมากแม้กระทั่งในชั้นสอบสวน[2] โดยพิจารณาพยานหลักฐานเสียก่อนว่ามีมูลที่จะส่งฟ้องไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา[3] (Tribunal Pour Enfant) และผู้พิพากษาสอบสวนที่เคยสอบสวนผู้ต้องหานั้นไม่ว่าผู้ต้องหานั้นจะเป็นเด็กเยาวชน หรือผู้ใหญ่ไม่อาจนั่งพิจารณาทำการไต่สวนในกระบวนวิธีพิจารณาอื่น ๆ ได้อีก

อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาสอบสวนอาจใช้มาตรการพิเศษชั่วคราวได้ โดยส่งเด็กไปยังบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ดูแลก่อนก็ได้ แต่เมื่อคดีอยู่ในชั้นพิจารณาศาลที่พิจารณาคดีนั้นก็สามารถใช้มาตรการนั้นระหว่างพิจารณาได้ โดยระเบียบหรือกฎหมายที่ใช้บังคับนั้นจะเหมือนกับกรณีที่ผู้ใหญ่กระทำผิด แต่ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดในโอกาสแรก คือ ศาลต้องแจ้งให้บิดา มารดา ผู้ปกครองทราบ โดยบทบาทของศาลในชั้นพิจารณาสามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

---

[1]อุดม รัฐอมฤต, **บทบาทของอัยการในมุมมองของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์**" (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 83.

[2]Michele-Laure Rassat, **Le Ministre Publice Entre son Pass et son Avenir** (Paris: Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, 1974), p. 227.

[3]Bernard Poullin and Laurence Cirba, **France: Note on the Juvenile Justice Juvenile Justice** (Rome: Social Defence Research Institute, 1976), p. 145.

ชั่วคราว เพื่อช่วยเหลือควบคุมดูแล และให้การศึกษาโดยใช้มาตรการให้การศึกษาแก่ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กได้[1]

สำหรับองค์คณะผู้พิพากษาในการทำการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเยาวชนและครอบครัวของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะต้องประกอบด้วย ผู้พิพากษาจำนวน 3 คน โดยเป็นประธาน 1 คน และผู้พิพากษาอื่นอีก 2 คน โดยใน 2 คนนี้จะต้องมีท่านหนึ่งเป็นสตรี ผู้พิพากษาเหล่านี้เป็นผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้คัดเลือกสลับสับเปลี่ยนเป็นเวรกันคราวละ 3 ปี[2]

5.4.3 องค์กรสนับสนุน สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีสถานพินิจที่มีงานฝึกภายใต้ความควบคุมอยู่หลายชนิด เมื่อครบกำหนดพินิจแล้ว นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ นายแพทย์ และครูแขนงต่าง ๆ ก็จะประชุมเสนอสิ่งที่แต่ละคนได้พบเห็นแล้วสรุปผลเสนอต่อท่านผู้พิพากษาต่อไป รายงานนี้มีทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะครอบครัวของเด็ก แนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับอุปนิสัยของเขา ความเหมาะสมที่จะปฏิบัติต่อเด็ก รวมทั้งเหตุผลที่เด็กได้ทำผิดและวิธีการที่สมควรใช้เพื่อฟื้นฟูเด็กให้เป็นคนดี[3]

6. ข้อตกลงเกี่ยวกับสิทธิเด็กระหว่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นรัฐภาคีขององค์การสหประชาชาติ และได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ ทำให้มีผลผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา รวมถึงข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องต่าง ๆ สนธิสัญญาสามารถเปรียบได้

---

[1]Ordonnance n 45-174 du 2 Fevrier 1945, Article 2.

[2]บุญเพราะ แสงเทียน, **คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน** (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2540), หน้า 70.

[3]สุด สุตรา, เรื่องเดิม.

หลวม ๆ กับข้อสัญญา ซึ่งเป็นวิธีการที่ภาคีที่สมัครใจยอมรับพันธกรณีต่อกัน และภาคีซึ่งไม่สามารถยึดพันธกรณี สามารถรับผิดภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ดังอนุสัญญาที่ผู้วิจัยนำมาทบทวนในงานวิจัย ดังนี้

6.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989[1]

การคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 เป็นอนุสัญญาที่ให้กรอบสำหรับดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับชาติ ซึ่งไม่เพียงแต่กำหนดหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเด็ก แต่ยังได้สร้างกลไกในการติดตามผลการดำเนินงานด้านส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิเด็กในรูปของการรายงาน ซึ่งรัฐภาคีต้องเสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้หลักประกันว่า สถานการณ์และปัญหาเกี่ยวกับเด็กในรัฐภาคีจะได้รับการแก้ไข และการคุ้มครองสิทธิเด็กจะได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2532 ตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติที่ว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยคำนึงว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและช่วยเหลือทั้งในสภาพแวดล้อมของครอบครัว และการเลี้ยงดูอื่น ๆ บนพื้นฐานของประเพณี และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชาติพันธ์และสังคม สำหรับประเทศไทยได้ลงนามเข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีผลบังคับใช้ในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา[2]

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีเนื้อหาในการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยมุ่งประเด็นมาที่กลุ่มเด็กเพียงกลุ่มเดียว มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างครอบคลุมทั่วโลก เป็นสิทธิเด็กสากล หรือ “มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี (มาตรา 18) เด็กแต่ละคนจะได้รับการเคารพและ

---

[1]Convention on the Rights of the Child 1989.

[2]อัจฉรา ฉายากุล, ชมพูนุท เฉลิมศิริกุล และปิยนุช ฐิติพัฒนะ, **พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย** (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ-มนุษยชนแห่งชาติ, 2546), หน้า 14.

ประกันสิทธิต่าง ๆ “โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใด ๆ ไม่คำนึกถึงเชื้อชาติ สีผิว เพศ ศาสนา และความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติพันธุ์ อนุสัญญาฉบับนี้ไม่เพียงแต่ตระหนักถึงการละเมิดสิทธิเด็ก และเด็กที่ตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบากเท่านั้น ยังมุ่งให้การคุ้มครองสิทธิแก่เด็กโดยทั่วไป คือ สิทธิการอยู่รอด (Survival Rights) สิทธิการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights) สิทธิในการพัฒนา (Development Rights) สิทธิในการมีส่วนร่วม (Participation Rights)[1]

ส่วนการคุ้มครองด้านกระบวนการยุติธรรม อนุสัญญาฉบับนี้ ได้มีหลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ หรือกระทำความผิดทางอาญา ด้วยการมุ่งคุ้มครองให้เด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเด็กจะต้องได้รับผลร้ายจากการถูกดำเนินคดี และการถูกควบคุมตัวน้อยที่สุด สำหรับเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ หรือกระทำความผิดทางอาญาต้องคุ้มครองให้เด็กได้รับโอกาสในการฟื้นฟูและแก้ไขเยียวยา ให้สามารถเติบโตเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยมีสมมติฐานว่าเด็กกระทำการใด ๆ เพราะขาดวุฒิภาวะ ทำให้สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลผลักดันต่อความประพฤติของเด็ก และรัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ การกลับคืนสู่สังคมของเด็ก นอกจากนี้ยังมีหลักประกันมิให้เด็กต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต[2]

6.2 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน

การประชุมสภาคองเกรส แห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดครั้งที่ 6 ณ กรุงคาราคัสประเทศเวเนซูเอลา ในปี ค.ศ. 1980 นั้น ได้มีการวางหลักขั้นมูลฐาน ซึ่งพัฒนาขึ้นสำหรับการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนในอันที่จะปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานของเด็กและเยาวชนที่มี

---

[1]อัจฉรา ฉายากุล, เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

[2]Philip Alston, **The Best Interests of the Child: Reconciling Culture and Human Rights** (Oxford, England: Clarendon Press, 1994), p. 4.

ปัญหาในทางกฎหมาย กฎที่จัดทำขึ้นจึงถือเสมือนเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนแก่ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติที่ประชุมดังกล่าว เสนอแนะให้มีการร้องขอต่อคณะกรรมการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมอันเป็นคณะกรรมการประจำของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม ให้จัดทำกฎตามหลักเกณฑ์ขั้นมูลฐานดังกล่าวหลายปี ต่อมาคณะกรรมการได้ร่างกฎขึ้นร่วมกับสถาบันวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันสังคมของสหประชาชาติ สถาบันระดับภูมิภาคต่าง ๆ ของสหประชาชาติ และสำนักงานเลขาธิการแห่งสหประชาชาติร่างดังกล่าวได้รับความเห็นชอบในหลักการจากที่ประชุมระดับภูมิภาค ซึ่งจัดเตรียมการประชุมสภาคองเกรสแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ 7 ต่อจากนั้น ร่างนี้ได้รับการแก้ไขและยอมรับจากที่ประชุมเตรียมการระดับระหว่างภูมิภาค ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี ค.ศ. 1984[1]

โดยในกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่งนี้ ได้มีหลักการ แนวความคิดพื้นฐานที่จะคุ้มครองให้สวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งหากได้มีการปฏิบัติตามแนวทางของกฎนี้แล้ว จะส่งผลให้การใช้ระบบความยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนมีความจำเป็นน้อยลง เนื่องจากการใช้ระบบความยุติธรรมมาตรการเอาใจใส่ดูแลเด็กและเยาวชนตั้งแต่ก่อนกระทำผิด เช่นนี้ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นของนโยบายพื้นฐานซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อทำให้ความจำเป็นของการใช้กฎนี้หมดสิ้นไป[2]

6.3 ข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

การป้องการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหรือข้อแนะนำกรุงริยาด ได้กำหนดแนวทางในการที่จะป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยมีสาระสำคัญ

---

[1]United Nations Standards Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules) 1985.

[2]คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน, เรื่องเดิม.

ควรมุ่งให้เด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีบทบาทอย่างเต็มที่และมีส่วนร่วมในสังคม ทั้งไม่ควรมุ่งแต่เพียงการพิจารณาให้การอบรมขัดเกลา และควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่านั้น ในการปฏิบัติตามข้อแนะนำนี้ ให้เป็นไปตามระบบกฎหมายของประเทศ ความเป็นอยู่ที่ดีของเยาวชน ซึ่งควรเริ่มมีแผนการในการป้องกันต่าง ๆ ตั้งแต่เมื่ออยู่ในวัยเด็ก และควรรวบรวมความก้าวหน้าของนโยบาย ในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีความจำเป็น และมีความสำคัญรวมทั้งการศึกษาระบบและมาตรการต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกัน ควรหลีกเลี่ยงการลงโทษเด็กในความผิดทางคดีอาญา และการลงโทษให้อยู่ในสถานที่ควบคุม สำหรับความประพฤติที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อการพัฒนาของเด็กและไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น[1]

ควรให้โอกาสในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสทางด้านการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเพื่อใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมการให้ความคุ้มครองและพัฒนาเยาวชนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนผู้ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าอยู่ในภาวะอันตราย อยู่ในสภาพสังคมที่เสี่ยง มีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลและให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ ควรมีการแทรกแซงโดยเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการติดตามดูแลเอาใจใส่ในผลประโยชน์เบื้องต้นทั้งหมดของเด็กและเยาวชน โดยให้การแนะนำด้วยความยุติธรรม ด้วยความเสมอภาคและด้วยความเป็นธรรม ควรตระหนักรับรู้ถึงแนวความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ว่าเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกตราหน้าในฐานะที่เป็นผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ผู้มีความประพฤติเหลวไหล หรือเริ่มมีพฤติกรรมที่เหลวไหล มักเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่เด็กและเยาวชนได้มีการพัฒนารูปแบบของพฤติกรรมอันไม่เป็นที่พึงปรารถนาไว้อย่างเหนียวแน่น ควรพัฒนาบริการพื้นฐานต่าง ๆ ในชุมชนตลอดจนแผนการต่าง ๆ เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำผิด โดยเฉพาะในที่ที่ยังไม่มีหน่วยงานจัดตั้งขึ้นที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมเป็นหน่วยงานสุดท้าย[2]

---

[1]**United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency** [Online], available URL: https://childhub.org/en/system/tdf/library/attachments/317_382_EN_original.pdf?file=1&type=node&id=7083, 2018 (January, 14).

[2]**United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency**, ibid.

6.4 กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ

การลิดรอนเสรีภาพ หมายถึง รูปแบบของการควบคุมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการจำคุกหรือสถานที่มีการควบคุมบุคคลที่ได้จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลหรือเอกชนซึ่งในสถานที่ดังกล่าวนี้บุคคลจะไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปได้โดยสมัครใจ แต่จะต้องมีคำสั่งของศาลของผู้บริหารหรือของผู้มีอำนาจหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพนี้ มีแนวความคิดพื้นฐานที่เห็นว่าระบบความยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนควรสนับสนุนสิทธิและความปลอดภัย รวมทั้งส่งเสริมสุขภาพกายจิตความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน และการจำคุกควรจะใช้เป็นวิธีการสุดท้าย โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ควรพยายามให้สาธารณชนได้ตระหนักเพิ่มขึ้นอยู่เสมอว่าการให้การดูแลเด็กและเยาวชนในสถานที่ควบคุม และการเตรียมการให้เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมนั้นเป็นบริการทางสังคมที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นขั้นสุดท้ายซึ่งต้องปฏิบัติอย่างจริงจังที่ควรจะได้รับการสนับสนุนและควรเปิดโอกาสให้มีการติดต่อระหว่างเด็กและเยาวชนและชุมชนในท้องถิ่น[1]

กฎของสหประชาชาติดังกล่าว มีขอบเขตและความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองการลิดรอนเสรีภาพของเด็กและเยาวชน ได้แก่ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งไม่ควรยินยอมให้ถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยควรกำหนดไว้ในกฎหมายที่เด็กและเยาวชนผู้ซึ่งถูกควบคุมในระหว่างการจับกุม หรือระหว่างการพิจารณาคดี สำหรับคดีที่ยังไม่ได้พิจารณาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และจะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้บริสุทธิ์ การควบคุมก่อนพิจารณาคดี จะต้องได้รับการหลีกเลี่ยง รวมทั้งการจำกัดสภาพแวดล้อมเป็นพิเศษเท่าที่จะทำได้ เพราะฉะนั้นความพยายามทุกอย่างจะต้องดำเนินการโดยใช้มาตรการที่เป็นทางเลือกต่าง ๆ[2]

---

[1]United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty 1996.

[2]คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน, เรื่องเดิม.

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย 3 วิธี คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์รายบุคคล และการระดมสมอง (Brain Storming) ซึ่งในการเก็บรวบรวมจากเอกสารได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ตำรา งานวิจัย และบทความในวารสารทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ยังค้นหาข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความทันสมัยของข้อมูลให้ถูกต้องและเชื่อถือได้ จากนั้นได้วิเคราะห์กฎหมาย (Legal Analysis) บนพื้นฐานของหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมาย รวมทั้งพระราชบัญญัติและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

วิธีการสัมภาษณ์ (Individual In-depth Interview) นั้น ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีประสบการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อซักถามและรวบรวมความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความทันสมัยของข้อมูลให้ถูกต้องและเชื่อถือได้

เมื่อได้ข้อมูลแล้วได้นำผลมารวบรวมเพื่อทำเป็นข้อสรุป และนำผลที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ทำการระดมสมอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมกับรับฟังข้อแนะนำมาปรับแก้ไขและเพิ่มเติม เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ในการหาคำตอบใช้วิธีการค้นคว้าจากเอกสารแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน กฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

1.2 ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการ-ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการ ดังนี้

1.2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) นำกรอบแนวคิดในการวิจัยมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ หลังจากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความเหมาะสม

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการทบทวน-วรรณกรรม และทางด้านระเบียบวิธีการวิจัยไปพิจารณาความเหมาะสมและปรับปรุงอีกครั้ง

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ทำการปรับปรุงเสร็จสมบูรณ์แล้ว ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และผู้ที่ทำงานด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก

ในการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีบันทึกเสียงและผู้วิจัยเป็นผู้ถอดข้อมูลและกรอกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ เป็นการซักถามระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการในลักษณะอธิบายรายละเอียดและเหตุผล ในการสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยใช้คำถามในแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

คำถามที่ 1 ท่านเห็นว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร

คำถามที่ 2 ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 3 ท่านคิดว่าบทบาทของสหวิชาชีพในการเข้าร่วมสอบสวนเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 4 ท่านคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนของทีมสหวิชาชีพจะเกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 5 ท่านคิดว่ารูปแบบของสหวิชาชีพ ควรจะประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง เพราะเหตุใด

คำถามที่ 6 ท่านคิดว่าควรจะมีหน่วยงาน หรือองค์กรใดที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มเติมในทีมสหวิชาชีพอีกหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 7 ท่านคิดว่าบทบาทของทีมสหวิชาชีพควรเป็นอย่างไร

คำถามที่ 8 ท่านคิดอย่างไรกับการที่ให้ทีมสหวิชาชีพใช้สถานที่สำนักงานอัยการในการสอบสวนเด็กและเยาวชน

คำถามที่ 9 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่จะให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพื่อมีส่วนร่วมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

คำถามที่ 10 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะให้ทีมสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะและรวบรวมข้อเท็จจริง โดยทำงานร่วมกับพนักงาน-คุมประพฤติ

1.2.2 กำหนดกลุ่มบุคคลและจำนวนบุคคลที่จะสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน และการคุ้มครองเด็ก จำนวน 45 คน เป็นการพูดคุยซักถามกันระหว่าง

ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการในลักษณะการอธิบายรายละเอียด และเหตุผล

1.3 กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน และผู้ที่ทำงานคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้ มีดังนี้

1.3.1 ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว

1.3.2 ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

1.3.3 พนักงานอัยการ

1.3.4 พนักงานสอบสวน

1.3.5 ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมายเด็กและเยาวชน

1.3.6 นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

1.3.7 นักคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

1.3.8 นักวิชาการด้านกฎหมาย

2. ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพ ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 การค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ตำรา ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยศึกษากฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

2.2 ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการ-ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการ ดังนี้

2.2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) นำกรอบแนวคิดในการวิจัยมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ หลังจากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความเหมาะสม

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการทบทวน-วรรณกรรม และทางด้านระเบียบวิธีการวิจัยไปพิจารณาความเหมาะสมและปรับปรุงอีกครั้ง

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ทำการปรับปรุงเสร็จสมบูรณ์แล้ว ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และผู้ที่ทำงานด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก

ในการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยเป็นผู้ถอดข้อมูลและกรอกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ เป็นการซักถามกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการในลักษณะอธิบายรายละเอียดและเหตุผล ในการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยใช้คำถามในแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

คำถามที่ 1 ท่านเห็นว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร

คำถามที่ 2 ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 3 ท่านคิดว่าบทบาทของสหวิชาชีพในการเข้าร่วมสอบสวนเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 4 ท่านคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนของทีมสหวิชาชีพจะเกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 5 ท่านคิดว่ารูปแบบของสหวิชาชีพ ควรจะประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง เพราะเหตุใด

คำถามที่ 6 ท่านคิดว่าควรจะมีหน่วยงาน หรือองค์กรใด ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มเติมในทีมสหวิชาชีพอีกหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 7 ท่านคิดว่าบทบาทของทีมสหวิชาชีพควรเป็นอย่างไร

คำถามที่ 8 ท่านคิดอย่างไรกับการที่ให้ทีมสหวิชาชีพใช้สถานที่สำนักงานอัยการในการสอบสวนเด็กและเยาวชน

คำถามที่ 9 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่จะให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพื่อมีส่วนร่วมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

คำถามที่ 10 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะให้ทีมสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะและรวบรวมข้อเท็จจริง โดยทำงานร่วมกับพนักงาน-คุมประพฤติ

2.2.2 กำหนดกลุ่มบุคคลและจำนวนบุคคลที่จะสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน และการคุ้มครองเด็ก จำนวน 45 ท่าน ซึ่งเป็นการพูดคุยซักถามกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการในลักษณะการอธิบายรายละเอียดและเหตุผล

2.3 กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน และผู้ที่ทำงานคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้ มีดังนี้

2.3.1 ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว

2.3.2 ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

2.3.3 พนักงานอัยการ

2.3.4 พนักงานสอบสวน

2.3.5 ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมายเด็กและเยาวชน

2.3.6 นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

2.3.7 นักคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

2.3.8 นักวิชาการด้านกฎหมาย

3. ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทย กับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิด

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ตำรา งานวิจัยข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต กฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

3.2 กำหนดประเทศที่จะนำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อนำมาเปรียบเทียบหาข้อดี และจุดเด่นที่สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้

3.3 นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบหาข้อดี และข้อแตกต่างของกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทย โดยเกี่ยวกับประเด็น ดังนี้

3.3.1 ให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวนทุกครั้งในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

3.3.2 ให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ

3.3.3 ให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในทุกด้าน เช่นการปฏิบัติกับเด็กและเยาวชนก่อนหรือหลังของกระบวนการยุติธรรม

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร การเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับของต่างประเทศ

4. ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมาย การมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่นตำรา งานวิจัย ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งอนุสัญญาต่าง ๆ

4.2 ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การสร้างแบบสัมภาษณ์มีวิธีการ ดังนี้

4.2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ในรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) นำกรอบแนวคิดในการวิจัยมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ หลังจากนั้นได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความเหมาะสม

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสม และปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการทบทวน-วรรณกรรม และทางด้านระเบียบวิธีการวิจัยไปพิจารณาความเหมาะสมและปรับปรุงอีกครั้ง

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ทำการปรับปรุงเสร็จสมบูรณ์แล้ว ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และผู้ที่ทำงานด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก

ในการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยเป็นผู้ถอดข้อมูลและกรอกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ เป็นการซักถามกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการในลักษณะอธิบายรายละเอียดและเหตุผล ในการสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง โดยใช้คำถามในแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

คำถามที่ 1 ท่านเห็นว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร

คำถามที่ 2 ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 3 ท่านคิดว่าบทบาทของสหวิชาชีพในการเข้าร่วมสอบสวนเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 4 ท่านคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนของทีมสหวิชาชีพจะเกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 5 ท่านคิดว่ารูปแบบของสหวิชาชีพ ควรจะประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง เพราะเหตุใด

คำถามที่ 6 ท่านคิดว่าควรจะมีหน่วยงาน หรือองค์กรใด ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มเติมในทีมสหวิชาชีพอีกหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ 7 ท่านคิดว่าบทบาทของทีมสหวิชาชีพควรเป็นอย่างไร

คำถามที่ 8 ท่านคิดอย่างไรกับการที่ให้ทีมสหวิชาชีพใช้สถานที่สำนักงานอัยการในการสอบสวนเด็กและเยาวชน

คำถามที่ 9 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่จะให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพื่อมีส่วนร่วมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

คำถามที่ 10 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการที่จะให้ทีมสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะและรวบรวมข้อเท็จจริง โดยทำงานร่วมกับพนักงาน-คุมประพฤติ

4.2.2 กำหนดกลุ่มบุคคลและจำนวนบุคคลที่จะสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน และการคุ้มครองเด็ก จำนวน 45 ท่าน ซึ่งเป็นการพูดคุยซักถามกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการในลักษณะการอธิบายรายละเอียดและเหตุผล

4.3 กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน และผู้ที่ทำงานคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้ มีดังนี้

4.3.1ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว

4.3.2 ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

4.3.3 พนักงานอัยการ

4.3.4 พนักงานสอบสวน

4.3.5 ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมายเด็กและเยาวชน

4.3.6 นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

4.3.7 นักคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

4.3.8 นักวิชาการด้านกฎหมาย

4.4 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร การเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศ และการสัมภาษณ์ มาทำการระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ พนักงาน-อัยการ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ ทนายความ นักคุ้มครองสิทธิเด็ก และนักวิชาการด้านกฎหมาย ที่มีประสบการณ์และปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี

4.5. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะในการที่จะปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหา

บทที่ 4
ผลการวิจัย

1. ข้อมูลการวิจัยและข้อค้นพบ

ในส่วนนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการระดมสมอง และข้อค้นพบ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสารผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน รวมทั้งแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และแนวคิดตามหลักกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ เรื่องการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ บทบาทและหน้าที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน หรือที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ผลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิตามหลักสากล พบว่า มีมาตั้งแต่สมัยอดีต โดยถือเป็นสิทธิของบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในสังคม ในส่วนของประเทศไทยได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมาตั้งแต่ต้น และร่วมเป็นภาคีในหนังสือสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต่อมาประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎหมายอีกหลายฉบับที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า พบว่า นักปรัชญาบางท่านได้กล่าวว่า การกำหนดมาตรการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กถือเป็นปรัชญาสำคัญของศาลคดีเด็ก แต่กลับ

ขัดแย้งกับแนวคิดศาลคดีเด็กในยุคปัจจุบันที่เน้นหลักการให้เด็กรับผิดชอบการกระทำของตน (Accountability) หลักความยุติธรรม (Justice) และหลักสิทธิของผู้กระทำผิด (Due Process) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน พบว่า ประชาชนจำนวนมากที่เห็นควรจะแยกระบบยุติธรรมสำหรับเด็ก (Juvenile Justice System) ออกจากระบบยุติธรรมทางอาญาสำหรับผู้ใหญ่ (Criminal Justice System)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงานสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็ก พบว่า พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ต่างมีระดับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่ต่างกัน โดยพบว่า นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยามีค่าระดับความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ งานวิจัยดังกล่าวสรุปว่า ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพนั้น สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดี และผลของการสำรวจของงานวิจัยจากแบบสอบถาม พบว่า พนักงานสอบสวนเห็นว่าการมีสหวิชาชีพเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยากและไม่จำเป็นเท่าใดนัก แต่จากการสอบถามเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กมีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพในทางที่ดี

เดิมกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้การสอบสวนเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเท่านั้น แต่กฎหมายว่าด้วยการสืบพยานเด็กกำหนดให้ร่วมกันสอบสวน จึงมีปัญหาว่า ใครกันแน่ที่มีอำนาจตั้งคำถามกับเด็ก ซึ่งในทางปฏิบัติเห็นว่านักจิตวิทยาเป็นผู้ตั้งคำถามจะเหมาะสมที่สุด จากการศึกษาแนวทางสอบปากคำเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ สรุปได้ว่านักสังคมสงเคราะห์จะทำหน้าที่ถามคำถามแก่เด็ก พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความคอยฟัง หากพบว่า มีปัญหาใดที่ตกหล่นไม่ได้ถามก็จะบันทึกไว้ เมื่อมีการพักก็จะนำคำถามที่ต้องการให้ถามส่งให้นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาถามแทน ซึ่งเป็นการดีเพราะนักสังคมสงเคราะห์ไม่มีความรู้ด้านกฎหมายเท่าพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความที่ไม่มีความรู้ในการตั้งคำถามให้เด็กตอบ จึงเป็นการประสานงานที่สอดคล้องกัน มีการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน

งานวิจัยบางเล่มกล่าวถึงกฎหมายคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำคดีอาญา ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการนำกฎหมายคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำ

คดีอาญามาบังคับใช้ ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหา ซึ่งได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่ม พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา ทนายความ และนักจิตวิทยาหรือสังคมสงเคราะห์

ผลการศึกษาสรุปถึงปัญหาและอุปสรรค คือ ปัญหาด้านงบประมาณในการปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองเด็กและเยาวชน ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอในการจัดเตรียมสถานที่และในการจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดี รวมทั้งค่าตอบแทนบุคลากรในการปฏิบัติงานยังไม่เหมาะสมเพียงพอปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีหรือไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงานปัญหาด้านบุคลากร โดยเฉพาะพนักงานอัยการ และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่มีอัตรากำลังไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้นและปัญหาด้านการบริหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีคำสั่งหรือระเบียบภายในรองรับในการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองเด็กและเยาวชน อีกทั้งในด้านบทบาทของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติ

งานวิจัยการสอบปากคำเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ ได้กล่าวถึงการวิจัยภาคสนามในกลุ่มสหวิชาชีพที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสอบปากคำเด็กตามประมวล-กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ข้อดีและข้อเสียที่เกิดจากการปฏิบัติงานในกลุ่มนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ ผลการศึกษา พบว่าวิธีการสอบปากคำเด็ก มีรูปแบบการปฏิบัติที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม โดยสิ้นเชิง คือ การสอบสวนในคดีที่เกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศแบบเดิม พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพียงคนเดียว ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นเมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์ หรือเกิดเหตุขึ้น พนักงานสอบสวนจะทำหน้าที่ในการสอบสวนหาพยานหลักฐาน ตรวจสถานที่เกิดเหตุ นำเด็กไปตรวจร่างกาย หรือหาร่องรอยหลักฐานในการกระทำความผิด และสรุปสำนวนประกอบพยานหลักฐาน

แต่ในปัจจุบันจะต้องถือปฏิบัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ที่กำหนดให้การสอบปากคำเด็กไว้ในฐานะผู้เสียหาย หรือพยาน ให้แยกกระทำเป็นสัดส่วน และให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบปากคำด้วย การตีความตามประมวลกฎหมายวิธี-

พิจารณาความอาญา พบว่า นักวิชาชีพยังมีความเข้าใจในตัวกฎหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งบางคนเข้าใจว่าจะต้องปฏิบัติเหมือนกันทุกคดี ที่เกี่ยวกับเด็ก บางคนเข้าใจว่าเป็นเฉพาะคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือพยานเท่านั้น

จากการที่ได้ศึกษาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child) กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนหรือข้อแนะนำแห่งกรุงริยาด และกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพพบว่ามีแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับชาติ ซึ่งไม่เพียงแต่กำหนดหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเด็ก การคุ้มครองสิทธิเด็กจะได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีเนื้อหาในการคุ้มครองสิทธิเด็กโดยมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างครอบคลุมทั่วโลกเป็นสิทธิเด็กสากล

ส่วนด้านการคุ้มครองด้านกระบวนการยุติธรรมมีหลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ หรือกระทำความผิดทางอาญา ด้วยการมุ่งคุ้มครองให้เด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเด็กจะต้องได้รับผลร้ายจากการถูกดำเนินคดี และการถูกควบคุมตัวน้อยที่สุด ได้มีการวางหลักขั้นมูลฐาน ซึ่งพัฒนาขึ้นสำหรับการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนในอันที่จะปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานของเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาในทางกฎหมาย กฎที่จัดทำขึ้นจึงถือเสมือนเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนแก่ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติในกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชนหรือกฎแห่งกรุงปักกิ่งนี้ ได้มีหลักการ แนวความคิดพื้นฐานอันกว้างขวางในการที่จะคุ้มครองให้สวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

กฎหมายที่เกี่ยวกับสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้น การสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ได้บัญญัติอนุโลมให้นำหลัก

ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนตามมาตรา 133 ทวิ และ 133 ตรี มาใช้โดยอนุโลม สำหรับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน การสอบสวนเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนด พนักงานสอบสวนต้องเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนเด็กและเยาวชน และต้องนำพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ฉบับปัจจุบันมาเป็นหลัก

การสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในชั้นสอบสวนนี้จะมีสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวน ซึ่งตามกฎหมายกำหนดว่าให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ทนายความหรือบุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการทราบ เพื่อเข้าร่วมการสอบสวน และได้กำหนดว่าก่อนเริ่มถามคำให้การให้สอบถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีต้องจัดหาทนายความให้ การที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าในการสอบสวนเด็กและเยาวชนต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ ทนายความ และพนักงาน-สอบสวนไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของสหวิชาชีพ จึงทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานกับสหวิชาชีพในการเข้าร่วมการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพราะสหวิชาชีพมาจากหลายหน่วยงาน จึงมีปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เกิดจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้กำหนดว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการประสานสหวิชาชีพในการเข้าร่วม แต่พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการบังคับสหวิชาชีพให้ต้องมาร่วมได้ และไม่มีบทลงโทษหรือมาตรการสำหรับผู้ที่ไม่เข้าร่วมตามที่พนักงานสอบสวนได้ประสานไว้ จึงเป็นสาเหตุที่ไม่สามารถประสานให้สหวิชาชีพมาร่วมสอบสวนพร้อมกันได้

ส่วนในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุที่ไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนพร้อมกันได้ กฎหมายได้กำหนดให้พนักงาน-สอบสวนจัดทำบันทึกเหตุที่บุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าร่วมไว้ และดำเนินการสอบสวนต่อไปได้นั้น ก็เท่ากับว่าในการสอบสวนในครั้งนั้น ๆ มีสหวิชาชีพไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนดก็สามารถทำการสอบสวนได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/1 ได้กำหนดให้มีทนายความเข้าร่วมการสอบสวนแต่ก็มิได้มีระยะเวลาในการพบและให้คำปรึกษากับเด็กเพื่อให้เด็กทราบถึงสิทธิหน้าที่ของเด็กในการสอบปากคำ จึงควรที่จะมีกฎหมายกำหนดบทบาทหน้าที่และระยะในการให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนก่อนทุกครั้ง ที่ผ่านมาหลังจากที่ทนายความไปถึงก็ทำการสอบสวนทันที โดยไม่มีโอกาสให้คำปรึกษาแก่เด็กก่อนที่จะเริ่มทำการสอบสวน ทำให้เห็นว่าการมีทนายความเข้าร่วมการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันได้กระทำเพื่อให้ครบองค์ประกอบตามกฎหมายเท่านั้นไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้ต้องหาอย่างแท้จริง

ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนนั้นจำเป็นที่จะต้องกระทำด้วยความละเอียดรอบครอบจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยตรง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี-เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 23 กำหนดว่าต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคนและผู้พิพากษาสมทบอีกสองคน อย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรีร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี ซึ่งที่ผ่านมาผู้วิจัยเห็นว่าในชั้นพิจารณาควรให้สหวิชาชีพที่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนมาแต่ชั้นสอบสวน เช่น นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เข้ามามีส่วนร่วมในชั้นพิจารณา ด้วยการสืบเสาะร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อศาล

การตัดสินคดีหรือขั้นตอนในการกำหนดมาตรการหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 31 ได้กำหนดว่าศาลมีอำนาจพิจารณาคดีและพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับรายงานและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการลงโทษหรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อแก้ไขให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคม ซึ่งตามความเป็นจริงรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจนั้นเป็นเพียงการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนหลังจากที่ได้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบของสถานพินิจ

กฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาของต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักรสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐฝรั่งเศส

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ระบบตุลาการสหราชอาณาจักร Magistrates' Court มีอำนาจหน้าที่เหนือคดีอาญาเล็กน้อย และยังทำหน้าที่เป็นศาลเยาวชนรับผิดชอบคดีที่เยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและคดีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กด้วย ใน Magistrates' Court นี้ แต่ละศาลจึงจะมีเสมียนที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทั้งในกฎหมายสาระบัญญัติและวิธีบัญญัติแก่ผู้พิพากษา ที่สหราชอาณาจักรคงระบบนี้ไว้ เพื่อให้ผู้ตัดสินคดีเป็นบุคลากรที่เป็นผู้แทนของแต่ละชุมชนนั้น ๆ เอง และคงไว้ซึ่งหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและการใช้อำนาจตุลาการโดยประชาชนตามกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีเด็กเยาวชน ในสหราชอาณาจักรจะเห็นได้ว่าไม่พบการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในชั้นของการสอบสวน แต่พบว่า ในชั้นของการตัดสินคดีของสหราชอาณาจักรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้

สหรัฐอเมริกานั้น ศาลเยาวชนในสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะอบรม แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ผู้เยาว์ที่กระทำความผิดและในขณะเดียวกันได้คุ้มครองสิทธิไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้ เพื่อยืนยันถึงจุดยืนการดำเนินคดีที่แตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในกระบวนการยุติธรรมในสหรัฐอเมริกาแนวความคิดทางกฎหมายของการใช้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กมีความแตกต่างกันในหลายมลรัฐ แต่ในสาระสำคัญนั้นคือ การหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion) สหรัฐ-อเมริกาได้ออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (The Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act) เพื่อเป็นเครื่องมือในการหันเหคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการหันเหคดีนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้กระทำความผิดและสังคมเป็นอย่างมาก

ศาลเยาวชนและครอบครัวในสหรัฐอเมริกามีอำนาจและหน้าที่พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการพิเศษแตกต่างจากศาลธรรมดาที่พิจารณาคดีที่เกี่ยวกับผู้ใหญ่ ไม่ว่าศาลนั้นจะตั้งขึ้นเป็นเอกเทศหรือรวมอยู่กับศาลธรรมดาก็ตาม ส่วนมากจะแยกเป็นแผนกคดีเด็กและเยาวชนและแผนกคดีครอบครัว

ศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกามีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญา (Delinquency) หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทุกบทของกฎหมาย

การเริ่มการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกา จะเริ่มโดยตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ บิดามารดา หรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ เป็นผู้ร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว โดยทำเป็นคำร้อง (Petition) ซึ่งในคำร้องดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นแต่เพียงข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนมีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอย่างใด พร้อมทั้งมีชื่อ อายุ และที่อยู่ของเด็กหรือาเยาวชน ชื่อและที่อยู่ของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ในขั้นตอนการสอบสวนของสหรัฐอเมริกา พบว่ามีทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

สำหรับการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจะกระทำเป็นการลับ โดยจะแยกต่างหากจากห้องพิจารณาคดีของผู้ใหญ่ หรือแยกวันเวลาการพิจารณาคดี การดำเนินการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนไม่เคร่งครัดตามประมวลกฎหมายวิธี-พิจารณาคดีอาญา การพิจารณาคดีกระทำอย่างไม่เป็นทางการ ไม่มีพิธีรีตอง การพิจารณาคดีของศาลจะกระทำในลักษณะเสมือนว่ากำลังปรึกษาหารือ เพื่อหาทางแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ระว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกับเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด โดยมีจุดมุ่งหมายคำนึงถึงอนาคตของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกาจะกระทำอย่างง่าย ๆ ไม่เคร่งครัด เพื่อพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงกระทำความผิด และจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างไรมาแก้ไข จึงเหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น

กรณีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดถูกตำรวจจับกุมซึ่งในสหรัฐอเมริกาไม่ได้จำกัดเฉพาะเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาเท่านั้ นแต่รวมถึงเด็กที่ประพฤติไม่เหมาะสมด้วยหลังจากจับกุมแล้วตำรวจจะควบคุมได้ไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงรวมถึงตำรวจมีหน้าที่แจ้งการจับกุมให้ศาลและบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กทราบด้วย หากมีทนายความในชั้นนี้ทนายความจะมีบทบาทในการช่วยอธิบายกระบวนการให้เด็ก

และพ่อแม่หรือผู้ปกครองรวบรวมและเสนอบันทึกการแพทย์บันทึกทางสังคมและจัดทำข้อแนะนำเพื่อการแก้ไขเยียวยาเพื่อให้พนักงานแรกรับมีแนวโน้มปรับการแก้ไขบำบัดให้สัมพันธ์กับข้อเท็จจริง

ศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกาทุกศาลจะต้องมีสถานพินิจและคุ้มคอรงเด็กและเยาวชน ซึ่งเรียกว่า สำนักงานคุมประพฤติ (Probation Department) มีหน้าที่ สืบเสาะข้อเท็จจริง สิ่งแวดล้อม และสาเหตุแห่งการกระทำความผิดตามที่ได้รับมอบหมาย มอบเอกสารเกี่ยวกับข้อกำหนดและเงื่อนไขในการคุมประพฤติ และอธิบายข้อกำหนดและเงื่อนไขนั้นแก่ผู้ถูกคุมประพฤติพยายามทำให้ผู้ถูกคุมประพฤติ ประพฤติตนอย่างเหมาะสม คอยช่วยเหลือและกระตุ้นให้เด็กหรือเยาวชนผู้ถูกคุมประพฤติปรับปรุงความประพฤติตนให้ดีขึ้น จัดทำบันทึก รายงานต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปเกี่ยวกับงานคุมประพฤติโดยละเอียด สอดส่องเรื่องรายรับรายจ่ายของผู้ถูกคุมประพฤติตามคำสั่งศาลและประสานงานกับหน่วยงานทางสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและดำเนินงานร่วมกัน

นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกามีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานในด้านให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด คือ กลุ่มสหวิชาชีพ (MDT) ในการสอบสวน ไต่สวนคดีเด็กที่ถูกทารุณกรรมในสหรัฐอเมริกา มีกลุ่ม Multidisciplinary Team (MDT) กล่าวคือ เป็นผู้มีความเชียวชาญหลาย ๆ อาชีพมาทำงานร่วมกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้การบริการติดต่อประสานงานและสร้างความร่วมมือ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการรายงานข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงและถูกทอดทิ้ง โดยสมาชิกกลุ่ม จะมาจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนไต่สวนคดีอาญาเด็ก หน่วยงานนี้ทำงานด้านการป้องกันการล่อลวงเด็ก กลุ่ม Multidisciplinary Team (MDT) เน้นการทำงานด้านนโยบายการสอบสวน การบำบัดเหยื่อ หรือผู้ถูกกระทำ รวมทั้งครอบครัว และผู้กระทำความผิดด้วย

ประเทศญี่ปุ่นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศญี่ปุ่น เรียกว่า ศาลครอบครัว (Family Court) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา กระบวนการพิจารณาคดีของศาลครอบครัวของประเทศญี่ปุ่นในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน จะเริ่มเมื่อมี

คดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าสู่ศาลครอบครัว โดยศาลครอบครัวจะทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนและทำหน้าที่สืบเสาะก่อนที่จะมีคำพิพากษา ในการสืบสวนสอบสวนและสืบเสาะจะคำนึงถึงสภาพทางสังคม และสภาพทางจิตใจของเด็กและเยาวชน ถ้าศาลครอบครัว พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่สมควรที่จะนำวิธีการสำหรับเด็กมาใช้ ก็อาจมีคำพิพากษาโดยไม่มีการพิจารณาสรุปคดี แต่ถ้าศาลครอบครัว พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสมควรที่จะนำวิธีการสำหรับเด็กมาใช้ หลังจากที่ได้มีการสืบสวนสอบสวนและสืบเสาะ ก็จะมีการพิจารณาสรุปคดีก่อนที่จะมีคำพิพากษา โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ การพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลครอบครัวจะกระทำเป็นการลับ การพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะไม่เคร่งครัด ไม่มีพิธีรีตอง

ในประเทศญี่ปุ่นมีองค์กรคุมประพฤติที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลครอบครัว (Family Court) ในการทำหน้าที่ดูแลควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามที่ศาลครอบครัวได้มีคำสั่งให้ส่งมอบตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาอยู่ในความดูแล พร้อมทั้งมีหน้าที่จัดทำรายงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเสนอกลับมาให้ศาลครอบครัวรับทราบ โดยองค์กรเหล่านี้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะทำการแก้ไขเยียวยา ฟื้นฟูบำบัดให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ประพฤติปฏิบัติกลับตนเป็นเด็กและเยาวชนที่ดีของสังคม

ส่วนในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ความมุ่งหมายของกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของฝรั่งเศสไม่ใช่เป็นการ “ลงโทษ” หรือ “ปราบปราม” เด็กที่ทำผิดแต่ประการใด หากแต่มุ่งเพื่อการค้นหาเหตุและผลในทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กและการที่จะมีการ “ฟื้นฟู” ให้เขาเป็นคนดีขึ้น นักจิตวิทยาประจำกระทรวงยุติธรรมได้เสนอรายการที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลังฉาก และวิธีดำเนินการงานแผนใหม่นี้พร้อมกับได้อ้างอิงถึงวิธีใช้ในการแยกแยะให้รู้ถึงบุคลิกลักษณะของเด็กด้วยกฎหมายใหม่บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนจะต้องมีมานะและพยายามสอบถามให้รู้ถึงและเข้าใจในบุคลิกภาพของเด็กและรู้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อใช้แก้ไขหรือฟื้นฟูให้เด็กเป็นคนดี”

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีหลักดั้งเดิมมาจากกฎหมายโรมันที่ดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นกฎหมายที่

แก้ปัญหาได้มากที่สุดและให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในระหว่างไต่สวนผู้พิพากษาอาจส่งมอบเด็กนั้นให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่ไว้วางใจ หรือองค์การสาธารณกุศลแห่งใดแห่งหนึ่ง ในส่วนนี้จะเห็นได้ว่าประชาชนหรือภาคเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมได้ และหลังจากนั้นศาลเยาวชนและครอบครัวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กร่วมในการสอบสวน หากการสอบสวนไม่พบว่าเด็กนั้นกระทำความผิดทางอาญา ผู้พิพากษาก็จะสั่งปล่อยเด็กนั้นทันที ถ้าการไต่สวนปรากฏว่าคดีมีมูลก็จะสอบสวนต่อไปถึงความเป็นอยู่ นิสัยใจคอของเด็ก สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจะกระทำเป็นการลับ

บทบาทของผู้พิพากษาในสาธารณรัฐฝรั่งเศสถือได้ว่ามีบทบาทมาก เพราะผู้พิพากษาต้องเข้าร่วมการสอบสวนเรียกว่าผู้พิพากษาสอบสวน (Judged Instruction) โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีออกจากัน โดยให้ผู้พิพากษาสอบสวนนั้นมีอำนาจในการสอบสวน แต่พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการฟ้องร้องและดำเนินคดี เมื่อพนักงาน-อัยการได้รับแจ้งว่ามีการกระทำความผิดจากตำรวจแล้ว พนักงานอัยการจะต้องแจ้งให้ผู้พิพากษาสอบสวนทราบ เพราะพนักงานอัยการไม่มีสิทธิดำเนินคดี ผู้พิพากษาจึงมีบทบาทมากแม้กระทั่งในชั้นสอบสวน โดยพิจารณาพยานหลักฐานเสียก่อนว่ามีมูลที่จะส่งฟ้องไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา (Tribunal Pour Enfant) แต่ทั้งนี้ เคยมีเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบถึงบทบาทของผู้พิพากษาสอบสวนที่เคยสอบสวนผู้ต้องหานั้น ไม่ว่าผู้ต้องหานั้นจะเป็นเด็กเยาวชน หรือผู้ใหญ่นั้นไม่อาจนั่งพิจารณาทำการไต่สวนในกระบวนวิธีพิจารณาอื่น ๆ ได้อีก

ในส่วนของการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น พบว่ามีนักจิตวิทยาประจำกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ที่เสนอรายการที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลังฉากและวิธีดำเนินการงานแผนใหม่นี้พร้อมกับได้อ้างอิงถึงวิธีใช้ในการแยกแยะให้รู้ถึงบุคลิกลักษณะของเด็ก ในระหว่างไต่สวนผู้พิพากษาอาจส่งมอบเด็กให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่ไว้วางใจ หรือองค์การสาธารณกุศลแห่งใดแห่งหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนหรือภาคเอกชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมได้ และ

หลังจากนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กร่วมในการสอบสวน จึงเห็นได้ว่าในสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมด้วย

การเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับต่างประเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดำเนินคดีเด็กและเยาวชนตามกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทยในปัจจุบันมีสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมเพียงแค่ในสอบสวนเท่านั้น ส่วนในชั้นพิจารณาและตัดสินคดียังไม่มีกฎหมายกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมได้ และการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในชั้นสอบสวนนั้นยังมีปัญหาในบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสหวิชาชีพไว้อย่างชัดเจน

ส่วนในกฎหมายต่างประเทศนั้น ในกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนไม่มีสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน อย่างเช่น ในประเทศไทย แต่ในส่วนของต่างประเทศก็มีหน่วยงานที่เข้ามาคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนอยู่บ้างเช่นสหรัฐอเมริกาในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของเด็กและเยาวชนมีหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็ก โดยการเริ่มการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวของสหรัฐอเมริกา จะเริ่มโดยตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ บิดามารดาหรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ เป็นผู้ร้องขอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว โดยทำเป็นคำร้อง (Petition) ซึ่งในคำร้องดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นแต่เพียงข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนมีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

ในสหรัฐอเมริกายังมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานในด้านให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด คือ กลุ่มสหวิชาชีพ (MDT) การสอบสวนไต่สวนคดีเด็กที่ถูกทารุณกรรมในสหรัฐอเมริกา มีกลุ่มที่เรียกว่า Multidisciplinary Team (MDT) กล่าวคือ เป็นผู้มีความเชียวชาญหลาย ๆ อาชีพมาทำงานร่วมกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้การบริการติดต่อประสานงานและสร้างความร่วมมือ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยสมาชิกกลุ่ม จะมาจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนไต่สวนคดีอาญาเด็ก กลุ่ม Multidisciplinary Team (MDT) เน้นการทำงานด้านนโยบายการสอบสวน การบำบัดเหยื่อ หรือผู้ถูกกระทำ รวมทั้งครอบครัว และผู้กระทำความผิด

ด้วยและยังมีคณะกรรมการสหวิชาชีพเกี่ยวกับเด็กที่ทารุณกรรมทางเพศ (The Kentucky Multidisciplinary Commission on Child Sexual Abuse) ซึ่งเป็นกลุ่มสมาชิกที่มาจากตัวแทนคณะรัฐมนตรีด้านเด็กและครอบครัว ตัวแทนจากกลุ่มที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ ตัวแทนจากกลุ่มตำรวจ และตัวแทนจากหน่วยงานลูกจ้าง

นอกจากนี้ มีหน่วยงานที่ดำเนินการหรือปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน หรือที่เรียกว่า “Case Manager” มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมที่เป็นสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นบทบาทงานที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นบทบาทในการทำงานที่ช่วยเสริมงานบริการสังคมและงานสังคมสงเคราะห์ในการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถทำให้เกิดการวางแผนงานที่ดี และผลักดันให้แผนนั้นได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นจริง เกิดการเปลี่ยนแปลงให้กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิม

ปัจจุบันมีการขยายงานบทบาทของ Case Manager ในส่วนของกระบวนการยุติธรรม เป็นการทำงานกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานคุ้มครองเด็ก พวกเขาทำหน้าที่ค้นหา ประเมินทรัพยากร จัดหาที่พักที่ปลอดภัยให้กับเด็กและเยาวชน และยังคอยติดตามดูความเป็นไปและความสามารถในการปรับตัวของเด็กและเยาวชนกับสังคมแวดล้อมในทุกระดับอีกด้วยงานของ Case Manager ในงานบริหารด้านเด็กเยาวชนและครอบครัวในสหรัฐอเมริกาเป็นงานระยะยาว เพราะเป็นการทำงานกับหลายหน่วยงาน และทำให้เกิดการเชื่อมโยงระบบงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้ได้รับความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต

การทำงานของ Case Manager สรุปได้ คือ การเข้าไปติดตามดูและอย่างใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนจนกระทั่งเด็กอายุ 18 ปี หรือพอมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและสามารถใช้ชีวิตอย่างเป็นอิสระได้อย่างเหมาะสม มิได้มีเป้าหมายเพื่อลงโทษเด็ก แต่รวมถึงการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิด สภาพแวดล้อมและสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน อันเป็นเหตุให้เขาเหล่านั้นกระทำผิด และหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเปลี่ยนแปลงนิสัยของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น ให้กลับตัวเป็นคนดีและป้องกันไม่ได้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งจำเป็นที่ต้องมี

การดำเนินการด้วยความรอบครอบ อาศัยความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์จากหลาย ๆ ฝ่ายเข้าร่วมในการดำเนินการ ตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินคดี

อีกมาตรการหนึ่งที่สหรัฐอเมริกาใช้เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี-อาญา คือ การจัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูชุมชน ซึ่งนิยมใช้กันมากในการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งคณะกรรมการนี้ต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องกำหนดมาตรการของกระบวนการของชุมชนในกรณีที่คดีนั้นไม่ถึงศาล ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนก็มีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบให้การกระทำเช่นว่านั้นอยู่ในกรอบของกฎหายและหากเป็นคดีที่ร้ายแรงก็จะต้องได้รับการแก้ไข โดยผู้พิพากษาศาลเยาวชน เพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการนั้นเป็นธรรมสำหรับคู่ความ โดยเชื่อว่าหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก ในมุมมองของสหรัฐอเมริกาหมายถึงการใช้กระบวนการทางอาญาที่หลีกเลี่ยงการลงโทษในเชิงป้องปรามและวิธีการแก้ไขฟื้นฟูทางสังคม โดยการใช้มาตรการหันเหคดี หรือการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อพิจารณามาตรการที่จะนำมาปรับใช้กับเด็ก

จากการเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนของสหรัฐอเมริกา มีกระบวนการหันเหคดีก่อนฟ้อง โดยมีผู้พิพากษาศาลเยาวชน พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ และนักสังคมสงเคราะห์ร่วมดำเนินการและตรวจสอบให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย โดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการร่วมมือกันหลายหน่วยงานในการแก้ไขปัญหา ซึ่งตามกฎหมายของไทยยังไม่มีกระบวนการดังกล่าว ส่วนชั้นสอบสวนและไต่สวนยังมีกลุ่มสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) ที่มาจากหลายหน่วยงานและหลายองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วม แต่ไม่ได้เรียกว่าสหวิชาชีพเหมือนประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อแก้ไข ฟื้นฟู ให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้

ส่วนในสหราชอาณาจักร การดำเนินคดีเด็กและเยาวชน มีบุคคลที่ไม่ใช่นักกฎหมายเข้ามาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายแก่ผู้พิพากษาในตำแหน่งของ

เสมียน (Clerk) โดยแต่ละศาลจะมีเสมียนที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาทั้งในกฎหมายสาระ-บัญญัติ และวิธีสบัญญัติแก่ผู้พิพากษา ที่สหราชอาณาจักรคงระบบนี้ไว้เพื่อให้ผู้ตัดสินคดีเป็นบุคลากรที่เป็นผู้แทนของแต่ละชุมชน และคงไว้ซึ่งหลักการอำนาจเป็นของประชาชน และการใช้อำนาจโดยประชาชนจะเห็นได้ว่าในการดำเนินคดีเด็กและเยาชนในสหราชอาณาจักรยังมีบุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

เห็นได้ว่าในสหราชอาณาจักร ตามกระบวนการยุติธรรมในชั้นพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจะมีการแต่งตั้งบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่นักกฎหมาย ซึ่งเป็นบุคลากรที่เป็นผู้แทนของแต่ละชุมชนนั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้พิพากษาในการตัดสินคดี ส่วนประเทศไทยในชั้นพิจารณาและตัดสินนั้น สหวิชาชีพหรือตัวแทนจากประชาชนยังไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการแต่กฎหมายระบุให้มีผู้พิพากษาสมบทที่เข้ามาร่วมในชั้นนี้ และรับรายงานจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่รับข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจากเจ้าหน้าที่สถานพินิจอีกต่อหนึ่ง โดยข้อมูลที่ได้อาจจะยังไม่สมบูรณ์เพียงพอต่อการที่จะวินิจฉัย เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาชนเท่าที่ควร ที่จะให้ผู้พิพากษาเพื่อประกอบในการพิจารณาและตัดสินคดีเท่านั้น ตามกฎหมายสหราช-อาณาจักรนั้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและสอดคล้องกับความเห็นของผู้วิจัยในการที่จะให้สหวิชาชีพให้มีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

ในประเทศญี่ปุ่นมีองค์กรคุมประพฤติที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลครอบครัว (Family Court) ในการทำหน้าที่ดูแลควบคุมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามที่ศาลครอบครัวได้มีคำสั่งให้ส่งมอบตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาอยู่ในความดูแล พร้อมทั้งมีหน้าที่จัดทำรายงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเสนอกลับมาให้ศาลครอบครัวรับทราบ โดยองค์กรเหล่านี้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะทำการแก้ไขเยียวยา ฟื้นฟูบำบัดให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ประพฤติปฏิบัติกลับตนเป็นเด็กและเยาวชนที่ดีของสังคม ซึ่งตามกฎหมายของไทยจะมีสถานพินิจที่ทำหน้าที่คล้ายกับองค์กรคุมประพฤติในสหราชอาณาจักร

สาธารณรัฐฝรั่งเศสในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ในชั้นศาลจะมีนักจิตวิทยาประจำกระทรวงยุติธรรมได้เสนอรายการที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลังฉาก และวิธีดำเนินการงานแผนใหม่นี้พร้อมกับได้อ้างอิงถึงวิธีใช้ในการแยกแยะให้รู้ถึงบุคลิกลักษณะของเด็กด้วย และในระหว่างไต่สวนผู้พิพากษาอาจส่งมอบเด็กให้อยู่ในความดูแลของบุคคลที่ไว้วางใจ หรือองค์การสาธารณกุศลแห่งใดแห่งหนึ่ง หลังจากนั้นศาลเยาวชนและครอบครัวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะต้องแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กร่วมในการสอบสวน เพื่อศึกษานิสัยใจคอของเด็ก สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในกระบวนการยุติธรรมของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นยังมีประชาชนหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามาคุ้มครองสิทธิและให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในสาธารณรัฐฝรั่งเศสตามกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนที่ปรึกษากฎหมายเข้ามามีส่วนร่วม และชั้นไต่สวนยังมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

1.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยเอกสาร

ในการศึกษา ผู้วิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนของไทยยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม และยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย หรือหลักสากลในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ตามกระบวนการในการดำเนินคดีและเยาวชน ซึ่งแบ่งออกเป็นชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณา และชั้นตัดสินคดี โดยทั่วไปแล้วควรจะต้องให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่ในปัจจุบันสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมได้ในชั้นสอบสวนเท่านั้น รวมถึงการที่สหวิชาชีพยังไม่สามารถเข้าร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะต้องนำเสนอต่อศาล เพื่อพิจารณาในการหาวิธีหรือมาตรการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

โดยการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ทำให้ได้แนวคิดและการเพิ่มบทบาทของสหวิชาชีพในการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพใน

การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทยได้อย่างสอดคล้องกับมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในชั้นสอบสวนนั้น พบว่า การประสานงานและการทำงานร่วมกันแบบสหวิชาชีพ ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักแจ้งให้สหวิชาชีพเข้าร่วมถามปากคำเด็กกระชั้นชิด ทำให้มีผลต่อการประสานกับนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ส่งผลให้มีการเข้าร่วมล่าช้า หรือไม่สามารถเข้าร่วมได้ อีกทั้งไม่มีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานร่วมกันของสหวิชาชีพในชั้นสอบสวน หากมีการจัดทำคู่มือที่กำหนดบทบาทและหน้าที่หรือขั้นตอนในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน โดยคู่มือดังกล่าวเกิดจากการตกลงร่วมกันของตัวแทนแต่ละหน่วยงาน ที่ทราบปัญหาในการปฏิบัติงานของตน เพื่อจะได้จัดสรรเวลาและบุคคลกรให้สามารถเข้าร่วมได้ทุกครั้งที่รับการประสานหรือร้องขอจากพนักงานสอบสวน ส่งผลดีในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง

ส่วนในกรณี “จำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” เป็นข้อยกเว้นที่พนักงานสอบสวนไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่ทำให้พนักงานสอบสวนสะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ แต่ในทางกลับกันข้อยกเว้นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่จะต้องได้รับตามหลักสากล อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะนำเอาข้อยกเว้นนี้มาปรับใช้ เพราะการเข้าร่วมของสหวิชาชีพไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ให้ชัดเจนถึงการที่จะให้เข้าร่วมหรือไม่ต้องเข้าร่วมของสหวิชีพ และเห็นว่าทำให้เกิดความสะดวกในการทำงานจึงใช้ข้อยกเว้นดังกล่าว ซึ่งผลที่ตามมา ก็คือ เด็กจะไม่ได้รับการคุ้มครองสมเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งป้องกันมิให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ หรืออยู่ในภาวะตึงเครียดมากจนเกินไป

ดังนั้น ควรมีการวางแนวทางในการปฏิบัติว่า “กรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” มีขอบเขตจำกัดแค่ไหนหรืออย่างไรของกรณีที่จำเป็นเร่งด่วนอย่างแท้จริง โดยกรณีไม่ถามปากคำในเวลานั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อรูปคดีอย่างยิ่ง เช่น ผู้เสียหายหรือพยานกำลังจะเสียชีวิตหรือคดีกำลังจะขาดอายุความ ซึ่งมิใช่ความบกพร่องของพนักงาน-สอบสวน เป็นต้น เพราะการที่มีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนไม่ครบทุกฝ่ายนั้น

ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการที่จะคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามหลักสากล

รวมทั้งการเข้าร่วมในชั้นสอบสวนของสหวิชาชีพกฎหมายไม่ได้ระบุไว้ว่าต้องเป็นบุคคลเดิมที่เข้าร่วมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการสอบสวนคดีนั้น ๆ เพราะบางครั้งถ้าสอบสวนเด็กไม่เสร็จในครั้งเดียวจะต้องมีการสอบสวนเพิ่มเติมอีก การปฏิบัติที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนก็จะประสานกับหน่วยงานของสหวิชาชีพนั้น ๆ โดยที่หน่วยงานต้นสกัดอาจจะส่งบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนเดิมและที่เข้าร่วมมาตั้งแต่ต้น จึงเป็นการทำงานของสหวิชาชีพที่ไม่มีความต่อเนื่องในรายละเอียดและข้อเท็จจริงในแต่ละคดี ซึ่งรายละเอียดและข้อเท็จจริงของแต่ละคดีนั้นจะส่งผลให้สหวิชาชีพสามารถที่จะทราบถึงสภาพปัญหาหรือสาเหตุที่แท้จริงในการกระทำความผิดอันเป็นสาระสำคัญและสามารถที่จะกำหนดวิธีการหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้อย่างถูกต้อง

ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/1 ได้กำหนดให้มีทนายความเข้าร่วมการสอบสวน แต่ก็มิได้มีระยะเวลาในการพบและให้คำปรึกษากับเด็กเพื่อให้เด็กทราบถึงสิทธิหน้าที่ รวมถึงขั้นตอนในการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงควรที่จะมีกฎหมายกำหนดบทบาทหน้าที่และระยะในการให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนก่อนทุกครั้ง ที่ผ่านมาหลังจากทนายความไปถึงก็สอบสวนทันที โดยไม่มีโอกาสให้คำปรึกษาแก่เด็ก ก่อนที่จะเริ่มทำการสอบสวน ทำให้เห็นว่าการมีทนายความเข้าร่วมการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันได้กระทำเพื่อให้ครบองค์ประกอบตามกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้ต้องหาอย่างแท้จริง

จากการวิจัยเอกสาร พบว่า การตัดสินคดีหรือขั้นตอนการกำหนดมาตรการหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างละเอียดและครบถ้วนมากที่สุด แต่ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 31 ได้กำหนดว่าศาลมีอำนาจพิจารณาคดีและพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้

ต่อเมื่อได้รับรายงานและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการลงโทษหรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อแก้ไขให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคม ซึ่งตามความเป็นจริงรายงานของผู้อำนวยการสถานพินิจนั้นเป็นเพียงการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนหลังจากที่ได้เด็กและเยาวชนได้เข้ามาอยู่ในความรับผิดชอบของสถานพินิจแล้ว เมื่อเทียบกับข้อมูลของสหวิชาชีพที่ได้เข้ามารับรู้ข้อมูลและสาเหตุในการกระทำความผิดตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการ จึงเป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดมากกว่ารายงานที่ได้รับจากสถานพินิจ ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลที่ได้หลังจากที่เด็กและเยาวชนได้เข้าไปอยู่ในสถานพินิจแล้ว และได้รับคำแนะนำจากผู้ที่กระทำความผิดที่ได้เข้ามาอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจอยู่ก่อนแล้วอันอาจจะเป็นข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน พบว่า ในกระบวนการของการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนนั้น ในแต่ละประเทศมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในหลายด้าน แต่ไม่ได้เรียกว่าสหวิชาชีพเหมือนกับประเทศไทย ในส่วนของการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในต่างประเทศที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินคดีเกและเยาวชนนั้น จะมีบทบาทและวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน คือ เข้ามาเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองในเรื่องของสิทธิ หรือเพื่อที่จะช่วยแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งสามารถนำรูปแบบหรือการปฏิบัตินั้นมาปรับใช้กับประเทศไทยได้

1.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ในส่วนนี้เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน รวมถึงบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมาย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ นักวิชาการ นักสิทธิมนุษยชน จำนวนทั้งสิ้น 45 คน โดยแยกข้อมูลการสัมภาษณ์เป็น 8 อาชีพ ดังต่อไปนี้

1.3.1 ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาศาล-เยาวชนและครอบครัว ประเด็นที่เกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่ากฎหมายไม่มีความเหมาะสม เพราะการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดยังไม่ครอบคลุม และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่ากฎหมายมีความเหมาะแล้ว เพราะเมื่อก่อนไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่ปัจจุบันมีกฎหมายคุ้มครองเด็กและเยาวชนหลายฉบับ

ส่วนการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กและเยาวชนในชั้นสอบสวน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเห็นควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมเพื่อเข้าไปปรึกษาและแนะนำข้อกฎหมายต่าง ๆ ด้านประเด็นการเข้าไปมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนเพียงใดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์อย่างมาก เพราะจะได้เข้าไปให้ความคุ้มครองและให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชน และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่าอาจจะไม่เกิดประโยชน์ เพราะการที่คนเข้าไปรุมเป็นจำนวนหลายคนอาจจะส่งผลด้านจิตใจแก่เด็กได้

ส่วนประเด็นจำนวนบุคคลากรของสหวิชาชีพที่เข้าร่วมในดำเนินการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในปัจจุบันนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะการที่มีบุคลากรจำนวนไม่มาก จะได้มีความคล่องตัวในการทำงาน ถ้าให้บุคลากรอื่น ๆ เข้าร่วมด้วยเห็นว่ายังไม่ความจำเป็น เพราะที่มีอยู่ในปัจจุบันก็เห็นว่าดีแล้ว ด้านการให้สหวิชาชีพในการเข้าร่วมสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าควรให้เข้าร่วม เพราะจะได้มีความเห็นหลายมุมมอง

ด้านประเด็นใช้สำนักงานอัยการเป็นสถานที่ในการสอบสวนเด็กและเยาวชนนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่ามีความเหมาะสม เพราะพนักงาน-อัยการมีบุคลากรน้อยถ้าจะให้เดินทางไปร่วมสอบสวนสถานที่อื่นอาจมีความล่าช้าได้ ส่วนรูปแบบโครงสร้างของสหวิชาชีพผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่า รูปแบบโครงการปัจจุบันมีความเหมาะสมดีแล้ว

1.3.2 ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จากการสัมภาษณ์ในเรื่องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เกี่ยวกับสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนมีความเหมาะสมแล้ว เพราะกฎหมายมุ่งคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แต่ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านมีเห็นว่ากฎหมายต้องมีการแก้ไขปรับปรุง เพราะในส่วนที่เกี่ยวกับระยะเวลาในการสอบสวนเด็กและเยาวชนนั้นเร่งรัดผู้ปฏิบัติมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับในทางปฏิบัติ เพราะบางคดีอาจจะต้องใช้เวลาในการขยายผลในการจับกุมด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านให้ข้อเสนอแนะว่าไม่ต้องให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมทุกคดีก็ได้ ควรจะให้สหวิชาชีพเข้าร่วมเฉพาะคดีเกี่ยวกับเพศหรือคดีที่มีความรุนแรงก็เพียงพอแล้ว ส่วนบทบาทของพนักงานสอบสวนในการเข้าร่วมสอบสวนนั้นผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่าดีแล้ว แต่บางส่วนเห็นว่าพนักงาน-สอบสวนรับบทบาทมากเกินไปและมีปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

ด้านการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนเกิดประโยชน์หรือไม่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะจะได้เข้าไปดูแลด้านจิตใจและให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่าไม่เกิดประโยชน์ เพราะเด็กอาจไม่ต้องการทีมสห-วิชาชีพและไม่อยากให้คนอื่น ๆ ถามหลายคนและทำให้กระบวนการทำงานล่าช้าได้

ส่วนบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพควรจะเป็นอย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความ เห็นว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมดีแล้ว แต่ส่วนน้อยเห็นว่าต้องมีการแก้ไข เพราะมีหลายองค์กรเข้ามาเกี่ยวข้องเยอะเกินไป อาจจะมีปัญหาในการประสานงาน ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลายอันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

ด้านสถานที่ในการสอบสวนเด็กและเยาวชน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะพื้นที่คับแคบบรรยากาศไม่เป็นมิตร และไม่เอื้อต่อสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน ด้านประเด็นการใช้สถานที่ของสำนักงานอัยการในการสอบสวน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่า เหมาะสมดีแล้ว เพราะสำนักงานได้จัดสถานที่ไว้เป็นห้องสัดส่วนดีแล้ว ส่วนประเด็นจำนวนบุคลากรของสหวิชาชีพในปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว เพราะเท่าที่มีในปัจจุบันก็มากพอแล้ว การที่มีจำนวนคนเข้าไปหลายคนมีความยุ่งยากในการประสานงาน และทำให้คดีล่าช้า

1.3.3 พนักงานอัยการ จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ในเรื่องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เกี่ยวกับสหวิชาชีพที่เข้าไปคุ้มครองเด็กในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าโดยภาพรวมกฎหมายมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่บางท่านมีความเห็นว่าควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ให้เอื้อต่อการทำงานและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

ด้านการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนจะเกิดประโยชน์เพียงใดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์มาก เพราะจะได้ค้นหาข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้ และเป็นการเข้าไปคุ้มครองด้านสิทธิด้วย และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่าไม่ค่อยเกิดประโยชน์เท่าที่ควรและทำให้พนักงานสอบสวนมีความลำบากในการประสานทีมสหวิชาชีพ การทำงานอาจจะเกิดความล่าช้าได้ ส่วนประเด็นจำนวนบุคคลากรของทีมสหวิชาชีพในปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว เพราะการมีคนเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมาก อาจส่งผลกระทบด้านจิตใจต่อเด็กและเยาวชน

ส่วนเรื่องการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดในชั้นสอบสวน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว เพราะจะได้เข้าไปให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำ รวมทั้งได้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของคดีนั้น ๆ และบางท่านมีความเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันดีขึ้นกว่าเมื่อก่อนเพราะจากอดีตไม่มีสหวิชาชีพเข้าร่วม แต่ในปัจจุบันกฎหมายได้แก้ไขในส่วนนี้บ้างแล้ว ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนมากมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลายมากกว่าที่จะให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว

ด้านประเด็นการใช้สถานที่ของสำนักงานอัยการในการสอบสวนนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว เพราะถ้าให้พนักงานอัยการเดินทางร่วมสอบสวนที่อื่นคงไม่สะดวก เพราะบุคคลากรมีจำนวนน้อยอาจส่งผลให้คดีมีความล่าช้า ด้านรูปแบบโครงสร้างของสหวิชาชีพ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าที่ใช้ในปัจจุบันก็ดีอยู่แล้ว และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่าควรปรับโครงสร้างให้มีความคล่องตัวมากขึ้นกว่านี้ส่วนด้านบทบาทและหน้าที่ของสหวิชาชีพ ที่เข้ามามีส่วนร่วม เพิ่มบทบาทให้กับสหวิชาชีพดีหรือไม่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าควรเพิ่มบทบาท เพราะปัจจุบันสหวิชาชีพมีบทบาทน้อย

1.3.4 พนักงานสอบสวน จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนในเรื่องประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง เพราะกฎหมายมุ่งคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยเห็นว่ากฎหมายต้องแก้ไขปรับปรุง เช่น ในส่วนที่เกี่ยวกับระยะเวลาในการสอบสวนเด็กและเยาวชนนั้นเร่งรัดผู้ปฏิบัติมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับในทางปฏิบัติ เพราะบางคดีอาจจะต้องใช้เวลาในการขยายผลในการจับกุมด้วย

ด้านการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนเกิดประโยชน์หรือไม่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะจะได้เข้าไปดูแลด้านจิตใจและให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยเห็นว่าอาจไม่เกิดประโยชน์ เพราะเด็กอาจไม่ต้องการทีมสหวิชาชีพและไม่อยากให้คนอื่น ๆ ถามหลายคนและทำให้กระบวนการทำงานล่าช้าได้

ส่วนการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กในชั้นสอบสวนในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว และให้ข้อเสนอแนะว่าไม่ต้องให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมทุกคดีก็ได้ ควรจะต้องให้สหวิชาชีพเข้าร่วมเฉพาะคดีเกี่ยวกับเพศหรือคดีที่มีความรุนแรงก็เพียงพอ บทบาท

ของพนักงานสอบสวนในการเข้าร่วมสอบสวนนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าดีแล้ว แต่ส่วนน้อยเห็นว่าพนักงานสอบสวนนั้นรับบทบาทมากเกินไป และมีปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

ส่วนบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพควรจะเป็นอย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่า เห็นว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมดีแล้ว และส่วนน้อยเห็นว่าต้องมีการแก้ไข เพราะมีหลายองค์กรเข้ามาเกี่ยวข้องเยอะเกินไปมีปัญหาในการประสานงาน ส่วนสถานที่ในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่ใช้สำนักงานอัยการนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะพื้นที่คับแคบบรรยากาศไม่เป็นมิตรและไม่เอื้อต่อสภาพจิตใจของเด็ก

1.3.5 ทนายความ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากฎหมายที่เกี่ยวกับการสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไรนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสม และส่วนน้อยที่ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรจะแก้ไขในการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากกว่านี้

ด้านการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนเกิดประโยชน์หรือไม่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะจะได้เข้าไปค้นหาสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ แก่เด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี

ส่วนในการเข้าไปมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในชั้นสอบสวน ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นด้วยที่จะต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วม เพราะเป็นการทำงานร่วมของผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ด้านบทบาทของทนายความในการเข้าร่วมกับทีมสหวิชาชีพในการสอบสวนนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่าไม่ค่อยมีบทบาทเท่าใดนัก เพราะพนักงานสอบสวนเป็น

ผู้ดำเนินการทั้งหมดมาแล้ว และให้ทนายความมีส่วนร่วมในตอนลงลายมือชื่อเท่านั้น และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของทนายความ ตามหลักกฎหมายแล้วเกิดประโยชน์กับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการให้คำปรึกษาข้อกฎหมายต่อเด็กและเยาวชนได้โดยตรง ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่าที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว

ส่วนด้านจำนวนบุคคลากรของทีมสหวิชาชีพในปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่ายังไม่เหมาะสม เพราะควรให้บุคลากรอื่น ๆ เช่นครู และผู้นำชุมชนให้มีส่วนร่วมด้วย เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน จะได้มีส่วนช่วยเหลือให้คำแนะนำก่อนและหลังจากเด็กและเยาวชนได้ถูกดำเนินคดีเสร็จสิ้นแล้ว ในส่วนของสถานที่ในการสอบสวนเด็กในปัจจุบันที่ใช้สำนักงานอัยการจังหวัดเป็นที่สอบสวนนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะสถานที่และบรรยากาศสำนักงานอัยการโดยทั่วไปไม่เอื้อต่อความรู้สึกและสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกเกรงกลัวจนไม่กล้าที่จะพูดความจริงกับทีมสหวิชาชีพ

1.3.6 นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ จากการสัมภาษณ์นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในประเด็นประมวลกฎหมายพิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสมแล้ว เพราะกฎหมายได้กำหนดไว้เป็นพิเศษสำหรับการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชนไว้โดยเฉพาะ และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่ากฎหมายไม่มีความเหมาะสม เพราะกฎหมายกำหนดอายุของเด็กในการรับโทษนั้นไม่เหมาะสม เพราะเด็กสมัยนี้รู้มากและสามารถไปกระทำความผิดในคดีร้ายแรงได้และบางส่วนเห็นว่าก่อนที่ดำเนินคดีเด็กและเยาวชนควรจะเบี่ยงเบนคดีก่อน โดยการทำในลักษณะสมานฉันท์ไม่ต้องดำเนินคดีกับเด็กและ

เยาวชนทันที เพื่อให้โอกาสเด็กและเยาวชนในการกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปในอนาคต

ส่วนการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนเกิดประโยชน์หรือไม่นั้นผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก เพราะเด็กและเยาวชนอาจจะกระทำความผิดโดยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงมีความจำเป็นต้องให้คำปรึกษาในด้านจิตใจและกระบวนการต่าง ๆ ที่เด็กจะต้องเจอในการดำเนินคดีต่อไป ส่วนด้านจำนวนบุคลากรของทีมสหวิชาชีพในปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่ายังไม่เหมาะสม ควรต้องให้วิชาชีพอื่น ๆ เข้าร่วมด้วย เพราะการที่มีบุคคลจากหลากหลายอาชีพเข้ามามีส่วนร่วม จะได้ช่วยกันวางแผนในการช่วยเด็กและเยาวชน

ด้านประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดในชั้นสอบสวนในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะจากที่เมื่อก่อนมีไม่มีสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมเลย แต่ตอนนี้สามารถเข้าร่วมในชั้นสอบสวนได้แล้ว ด้านประเด็นที่ว่าบทบาทของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่ามีความเหมาะสม และมีส่วนน้อยมีความเห็นว่าไม่มีความเหมาะสม เพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดบทบาทแต่ละบุคคลไว้จัดเจน ในการเข้าร่วมการสอบสวนในแต่ละครั้ง ทำให้สหวิชาชีพบางคนมีบทบาทมากเกินไป แต่บางคนไม่ค่อยได้แสดงบทบาทเท่าใดนัก ส่วนประเด็นเกี่ยวกับห้องสำหรับสอบปากคำเด็กและเยาวชนเป็นสัดส่วน และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะบรรยากาศในห้องไม่เอื้อในการให้เด็กได้กล้าแสดงออก และการรูปแบบในการถามเด็กนั้นเหมือนเป็นการรุมถามเด็กมากเกินไป

ในการสัมภาษณ์กลุ่มนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในประเด็นที่ว่าสถานที่ในการสอบปากคำเด็กที่ใช้สำนักงานอัยการในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าส่วนน้อยมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว เพราะพนักงานอัยการปัจจุบันมีบุคลากรจำนวนจำกัด ถ้าให้พนักงานอัยการเดินทางไป

สอบปากคำที่อื่นอาจไม่ได้รับความสะดวก และผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่า สถานที่ในการสอบปากคำเด็กนั้น สหวิชาชีพควรเดินทางไปหาสถานที่เด็กอยู่ ไม่ควรพาเด็กและเยาวชนไปในสถานที่ไม่คุ้นเคย เพราะทำเด็กประมาทอาจจะเกิดความหวาดกลัว ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

ส่วนประเด็นสหวิชาชีพควรประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมแล้ว เพราะถ้ามีจำนวนบุคคลมากเกินไป ทำให้ไม่มีความคล่องตัว และไม่มีความจำเป็นด้วย ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่า ที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอ ควรจะต้องให้ผู้นำในชุมชน ครู มีส่วนร่วมในการสอบสวนด้วย เพราะจะได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและดูแลหลังจากที่คดีนั้นได้พิพากษาแล้ว ส่วนการที่จะให้มีองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสหวิชาชีพโดยตรงนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นด้วยที่จะให้มีองค์กรหรือหน่วยงานเพิ่มขึ้น และมีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยที่ไม่เห็นด้วย โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจะปรับปรุงหรือพัฒนาหน่วยงานที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยที่ไม่ต้องตั้งหน่วยงานหรือองค์กรใหม่

1.3.7 นักวิชาการด้านกฎหมาย จากการสัมภาษณ์นักวิชาการด้านกฎหมายในประเด็นที่ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะกฎหมายมีวัตถุประสงค์เยียวยาเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งได้รับโอกาสแก้ไขพฤติกรรม ปัจจุบันไม่เน้นลงโทษแต่ให้โอกาสในการกลับตัวมาก ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่ากฎหมายไม่เหมาะสม เพราะกฎหมายที่บังคับใช้ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีคดีความรุ่นแรงมีความทวีมากขึ้นขึ้น จึงได้มีข้อเสนอแนะว่าควรจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัยทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ส่วนการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนจะเกิดประโยชน์เพียงใดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์

เป็นอย่างมาก เพราะจะได้เข้าไปดูแลด้านจิตใจและให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย การที่มีคนจากหลายอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเข้าไปทำงานร่วมกันนั้น จะได้ค้นหาสาเหตุในการกระทำความผิด และหามาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วยกัน อันจะก่อประโยชน์ให้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนชั้นสอบสวนในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะสหวิชาชีพสามารถเข้าร่วมในการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่เด็กและเยาวชนได้ แต่ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนมีความเห็นว่ายังไม่มีความเหมาะสม เพราะการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพยังไม่ครอบคลุมและเพียงพอในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน และเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ส่วนด้านจำนวนบุคคลากรของสหวิชาชีพในปัจจุบัน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่ายังไม่มีความเหมาะสม ควรต้องให้บุคคลจากหลายภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนมากกว่านี้ เพราะจะได้ช่วยกันวางแผนในการดูแลเด็กได้รอบครอบมากขึ้นส่วนประเด็นที่ว่าควรเพิ่มเติมหน่วยงาน หรือองค์กรในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กหรือไม่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นด้วยว่าต้องเพิ่มเติมบุคลากร เช่น ผู้นำในชุมชน ครู แพทย์ เป็นต้น เพื่อให้มีความหลากหลายมากขึ้นด้านประเด็นการใช้สถานที่ของสำนักงานอัยการในการสอบสวนนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าไม่มีความเหมาะสม เพราะไม่ควรพาเด็กไปในที่สถานที่ต่าง ๆ อาจจะส่งผลกระทบด้านจิตใจแก่เด็กและเยาวชนได้

1.3.8 นักคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากการสัมภาษณ์นักคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ในประเด็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อย

มีความเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะสหวิชาชีพไม่เพียงพอต่อจำนวนคดีที่เกิดขึ้นและไม่ได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ด้านการที่ให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนจะเกิดประโยชน์เพียงใดนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเกิดประโยชน์อย่างมาก เพราะการที่มีบุคคลจากหลายอาชีพเข้าไปทำงานอย่างมีส่วนร่วมนั้น จะได้ช่วยกันค้นหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือตลอดทั้งแนวทางในการวางมาตรการกับคดีนั้น ๆ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประกอบในการดำเนินคดีต่อไป

ส่วนเรื่องที่ว่าถ้าให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีในชั้นสอบสวนนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นว่าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนมีความเห็นว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็มีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะถ้าเข้าจำนวนหน่วยงานยิ่งเยอะทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการทำงาน ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนมีความเห็นว่าควรต้องเพิ่มบุคคลอื่น ๆ เข้าไปร่วมด้วย เช่นครูเป็นต้น ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ตามหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนของมาตรฐานสากล

ด้านบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความเห็นว่าจำนวนบุคลากรที่เข้าร่วมในปัจจุบันมีความเหมาะสมดีแล้ว ส่วนในประเด็นที่ว่าการใช้สถานที่สำนักงานอัยการในการสอบสวนเด็กมีความเหมาะสมเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว เพราะพนักงานอัยการมีจำนวนจำกัด ถ้าจะให้พนักงานอัยการเดินทางไปสอบสวนที่อื่นอาจจะไม่สะดวก ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อยมีความเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะสถานที่ไม่เอื้อต่อสภาพจิตใจของเด็กในการตอบคำถาม เด็กอาจจะหวาดกลัวไม่ยอมพูดความจริง ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่าสถานที่ในการสอบสวนเด็กนั้นไม่สำคัญ สอบสวนที่ไหนก็ได้ แต่การปฏิบัติตนในการสอบสวนนั้นสำคัญกว่า

ส่วนประเด็นการใช้สถานที่ของสำนักงานอัยการในการสอบสวนนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะสถานที่ไม่เอื้อต่อสภาพจิตใจ

ของเด็กและเยาวชน ไม่ควรพาเด็กและเยาวชนไปในสถานที่ต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบด้านจิตใจแก่เด็กและเยาวชนได้ ส่วนรูปแบบโครงสร้างของสหวิชาชีพผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่าควรมีจำนวนบุคลากรที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา

1.4 ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์

ในส่วนนี้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทั้ง 8 อาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ผู้ที่เป็นสหวิชาชีพ และผู้ที่เป็นนักสิทธิมนุษยชนคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้แก่ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความหรือที่ปรึกษาเด็ก นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ นักวิชาการ และนักสิทธิ-มนุษยชน สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ ในเรื่องกฎหมายที่คุ้มครองเด็กและเยาวชนในปัจจุบันนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกอาชีพมีความเห็นว่า กฎหมายการคุ้มครองเด็กโดยภาพรวมมีความเหมาะสมดีแล้ว และบางท่านของแต่ละอาชีพมีความเห็นว่ามีข้อขัดข้องและเจอปัญหาในทางปฏิบัติอยู่บ้าง จึงได้เสนอแนะว่าควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

ส่วนการให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในชั้นสอบสวน ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกอาชีพมีความเห็นว่า ควรให้สหวิชาชีพ ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย เพราะสหวิชาชีพเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการทำงานกับเด็กและเยาวชน สามารถให้ความคุ้มครองและให้คำแนะนำด้านกฎหมายแก่เด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกอาชีพมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมจะได้เกิดความละเอียดรอบคลอบ และมีมุมมองที่หลากหลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

1.5 ข้อมูลจากการระดมสมอง

ส่วนนี้เป็นการระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรมและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นการร่วมแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็นร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ และที่ได้จากการสัมภาษณ์ บุคคลที่มาร่วมในการระดมสมองประกอบด้วย พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานตำรวจ ทนายความ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ นักวิชาการด้านกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชน โดยได้อภิปรายประเด็นตามงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ดังนี้

1.5.1 การสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวน และเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้สหวิชาชีพทราบ แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุไม่อาจรอสหวิชาชีพได้หรือครบได้ทั้งหมด พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะทำการสอบสวนได้ (มาตรา 133 ทวิ) เป็นการปฏิบัติที่ไม่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

จากการอภิปรายของผู้ทรงคุณวุฒิในการระดมสมอง การสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนนั้น ผู้เข้าร่วมทุกท่านได้แลกเปลี่ยนอภิปรายร่วมกันและเข้าใจตรงกันว่า สหวิชาชีพนั้นประกอบด้วย พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน ทนายความ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ส่วนการที่ให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการชั้นสอบสวนในปัจจุบัน ผู้อภิปรายทุกคนมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว และควรที่จะให้สหวิชาชีพเข้าร่วมทั้งทีม เพราะจะได้เข้าไปช่วยเหลือในการให้คำแนะนำข้อกฎหมายและขั้นตอนในการดำเนินคดี รวมทั้งการพูดคุยกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้รู้สึกผ่อนคลาย รวมทั้งการให้ข้อมูลเกี่ยวกับคดีว่าเด็กและเยาวชนจะต้องผ่านกระบวนการในการดำเนินคดีอย่างไร เพื่อที่เด็กและเยาวชนจะได้เตรียมตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ส่วนการที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้สหวิชาชีพทราบในการเข้าร่วมการสอบสวนนั้น ผู้เข้าร่วมในการระดม-

สมองได้อภิปรายร่วมกันว่าในทางปฏิบัติมีปัญหาเป็นอย่างมาก เพราะกฎหมายไม่ได้มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในกรณีที่ประสานแล้ว แต่ผู้ที่รับการประสานหรือหน่วยงานนั้นรับทราบแล้ว และไม่เข้าร่วมในการสอบสวน ทำให้การสอบสวนมีความล่าช้า และยุ่งยากและกฎหมายก็มิได้บัญญัติบทลงโทษหรือมาตรการในกรณีที่ได้รับการประสานแล้วไม่เข้าร่วม ดังนั้น กลุ่มผู้เข้าร่วมได้สรุปร่วมกันว่าควรที่จะมีหน่วยงานที่เข้ามาดูแล และมีอำนาจสั่งการเข้ามารับผิดชอบการทำงานของสหวิชาชีพโดยตรง รวมถึงให้กำหนดบทลงโทษและมาตรการในกรณีรับคำสั่งแล้วไม่เข้าร่วมไว้อย่างชัดเจน ส่วนประเด็นของการให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในขั้นตอนสืบเสาะหาข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้เข้าร่วมระดมสมองได้อภิปรายร่วมกัน และทุกคนมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริงอันจะเป็นผลดีมากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะได้เกิดความละเอียดรอบครอบ และมีมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

ส่วนประเด็นเรื่องการใช้สถานที่ของสำนักงานอัยการในการสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชน ผู้เข้าร่วมได้อภิปรายร่วมกัน และมีความเห็นว่าสถานที่สอบปากคำเด็กและเยาวชนนั้นควรจะมีลักษณะที่เอื้อต่อสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน โดยมีบรรยากาศที่เป็นมิตร เพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนเกิดความหวาดกลัวจนไม่กล้าพูดหรือตอบคำถามตามความเป็นจริง จึงเห็นสมควรให้จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการดำเนินการเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

ในส่วนที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าในกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุไม่อาจรอสหวิชาชีพครบได้ทั้งหมด ก็สามารถที่จะทำการสอบสวนได้ (มาตรา 133 ทวิ) ผู้เข้าร่วมระดมสมองได้อภิปรายและมีความเห็นว่าการที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น เพื่ออำนวยความสะดวกในกรณีจำเป็นเร่งด่วนจริง ๆ แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาพนักงานสอบสวนได้นำข้อยกเว้นนี้ไปปฏิบัติใช้เป็นประจำ สาเหตุส่วนใหญ่มาจากปัญหาในการประสานงานกับสหวิชาชีพ จึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น ผู้เข้าร่วมระดมสมองได้มี

ความเห็นสรุปว่าควรยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนของข้อยกเว้นดังกล่าว และควรกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนด้วยทุกครั้ง

1.5.2 กรณีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในส่วนของการพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หลังจากที่รับรายงานจากผู้อำนวยการสถานพินิจ ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนสามารถตัดสินได้ตาม มาตรา 131 โดยไม่มีสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วม จากการระดมสมองและอภิปรายร่วมกันในประเด็นนี้ ผู้เข้าร่วมระดมสมองมีความเห็นร่วมกันว่าควรให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในชั้นนี้ โดยให้สหวิชาชีพทำการสืบเสาะและรวบรวมข้อเท็จจริงร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครอง แต่ไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมทั้งทีม เห็นควรให้ทนายความ และนักจิตวิทยาหรือสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมก็เพียงพอแล้ว เพื่อประโยชน์ในการส่งข้อมูลประกอบในการตัดสินคดีด้วย เพราะสหวิชาชีพเป็นผู้รับรู้ข้อมูลมาตั้งแต่ชั้นสอบสวน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละบุคคล

1.6 ข้อค้นพบจากการระดมสมอง

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการระดมสมองแล้ว พบว่า กรณีการเข้าไปมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมจากจำนวน 7 ท่าน ซึ่งทุกท่านมีความเห็นสอดคล้องกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และแนวคิดของผู้วิจัยว่าควรที่จะให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยในชั้นสอบสวนผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนทุกฝ่าย

ส่วนในชั้นพิจารณาและตัดสินคดี ผู้ทรงคุณวุฒิจากจำนวน 7 ท่าน ทุกท่านเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพมีบทบาทและหน้าที่ในการสืบเสาะรวบรวมข้อเท็จจริงร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการพิจารณาพิพากษา และฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในแต่ละคดีต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์รายบุคคล และการระดมสมอง ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

2.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

จากการวิจัยเอกสาร พบว่า การเข้าร่วมของสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ-อาญากฎหมายไม่ได้กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ที่ได้มีการแก้ไข (ฉบับที่ 20) เมื่อปี พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนของสหวิชาชีพ ซึ่งเหตุผลในการตรากฎหมายนี้ คือในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนยังมีความชำนาญในด้านจิตวิทยาเด็กไม่เพียงพอ รวมทั้งมิได้คำนึงถึงสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กที่อ่อนแอเท่าที่ควร และการใช้ภาษากับเด็กและเยาวชนยังไม่เหมาะสม อันเป็นเหตุให้การถามปากคำเด็กและเยาวชนส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน และส่งผลให้การสอบสวนคลาดเคลื่อน

จึงได้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าวให้มีกระบวนการถามปากคำและสืบพยานสำหรับเด็กเป็นพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับมาตรฐานตามข้อ 12 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และบทบัญญัติในมาตรา 4 มาตรา 25 และมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากรณีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีนั้น ในการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี-

พิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ได้บัญญัติอนุโลมให้นำหลักในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 133 ทวิ มาใช้สำหรับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยกำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยสหวิชาชีพประกอบด้วยพนักสอบสวน อัยการ ทนายความและนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ จากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

ปัจจุบัน พบว่า ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนนั้นยังไม่เพียงพอ และยังมีส่วนที่ไม่เหมาะสมในการให้การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน จากการวิจัย พบว่า การสอบสวนเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี ที่เป็นผู้เสียหายหรือพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ในการถามปากคำ ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่เหมาะสม และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยและในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กหรือคำถามใดอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงาน-สอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำหลาย ๆ ครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ในการประสานสหวิชาชีพนั้น กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของพนักงาน-สอบสวนที่จะต้องเป็นผู้ประสานงาน หรือแจ้งให้นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอัยการ เข้าร่วมในการสอบสวน ซึ่งที่ผ่านมามีปัญหาในการไม่สามารถประสานให้ร่วมสอบปากคำพร้อมกันได้ เนื่องจากเมื่อพนักงานสอบสวนประสานไปแล้ว มีบางหน่วยงานไม่เข้าร่วมตามวันและเวลาที่ประสานได้ จึงเป็นปัญหาในการสอบปากคำของพนักงานสอบสวน และกฎหมายยังได้กำหนดไว้อีกว่า ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ไม่อาจรอนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงาน-อัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ แต่ถ้ามีบุคคลใดบุคคลหนึ่งร่วมอยู่ด้วยก็สามารถที่จะทำการสอบสวนได้นั้น

ด้วยข้อยกเว้นดังกล่าว ทำให้พนักงานสอบสวนที่ไม่เคร่งครัดหรือตระหนักในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็ก ก็มักนำข้อยกเว้นมาใช้ในการสอบปากคำเด็กและ

เยาวชน เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการทำงานของตนเอง จึงไม่เป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะการมีข้อยกเว้นที่มีสหวิชาชีพไม่ครบก็สอบปากคำได้ เนื่องจากสหวิชาชีพเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขา เช่น นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ผ่านการเรียนรู้และอบรมในเรื่องของจิตวิทยา จึงมีความสามารถในการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะส่งผลดีในด้านจิตใจของเด็กและเยาวชนและยังสามารถสอบถามข้อมูลและรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดได้ดีกว่าพนักงานสอบสวนที่มิได้ผ่านการอบรมในด้านนี้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่พบว่า ที่ผ่านมาในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนมักจะใช้ข้อยกเว้นของกฎหมายนี้เพราะมีความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 5294/2549 ที่สอบปากคำเด็กและเยาวชนที่มีสหวิชาชีพไม่ครบก็สามารถส่งฟ้องศาลได้ ทำให้การสอบสวนดังกล่าวไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ต้องการให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนหนึ่งปัญหาเกิดจากการที่พนักงานสอบสวนได้ประสานสหวิชาชีพแล้ว แต่มีบางหน่วยงานมีข้อขัดข้องในการนัดเวลาให้ตรงกัน เพราะแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ประจำอยู่แล้ว ไม่สามารถจัดสรรเวลาได้เมื่อพนักงานสอบสวนได้ประสานเพื่อเข้าร่วมในการสอบสวน อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ หรือข้อบังคับไว้อย่างชัดเจนในการกำหนดให้สหวิชาชีพต้องเข้าร่วมเมื่อได้รับการประสานโดยพนักงานสอบสวน จึงควรที่จะหาแนวทางในการปรับแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนของยกเว้นดังกล่าว และส่วนของบทบาทและหน้าที่ของสหวิชาชีพให้มีความชัดเจน

รวมถึงพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 ในการสอบสวนได้กำหนดไว้ว่าการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนด้วยก็ได้ จะเห็นได้ว่าในส่วนนี้กฎหมายก็มิได้กำหนดให้มีสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมสอบสวนแต่อย่างใด

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นว่ากรณีที่กฎหมายมีข้อยกเว้นกรณีจำเป็นเร่งด่วนให้พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนได้นั้น เห็นควรให้ยกเลิกข้อยกเว้นดังกล่าว และแก้ไขให้สหวิชาชีพเข้าร่วมสอบสวนครบทุกสาขาและทุกคดีที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มีเจตนาในการที่จะให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาญา และในส่วนของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด

ในส่วนของการสืบเสาะข้อเท็จจริง สภาพปัญหาในปัจจุบันกฎหมายไม่ได้กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน การสืบเสาะกฎหมายกำหนดให้สถานพินิจมีหน้าที่ในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ด้านความเป็นอยู่ สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อม และมูลเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นขั้นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการที่ค้นหาแนวทางเพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งในปัจจุบันการสืบเสาะที่ปฏิบัติโดยหน่วยงานสถานพินิจเพียงฝ่ายเดียว อาจยังไม่สามารถที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างครบถ้วนและรอบด้าน

ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีจำนวนมาก และการกระทำความผิดมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้จากสถานพินิจฝ่ายเดียวไม่เพียงพอต่อการที่จะหาแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม ถ้าหากสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริง ก็จะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่ทำให้สามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด สภาพแวดล้อม และสังคมรอบข้างของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

ส่วนปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อสืบหาสาเหตุในการกระทำความผิด ปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้สหวิชาชีพเข้าร่วม จึงทำให้สหวิชาชีพไม่มีส่วนร่วมในการหาแนวทางที่จะทำการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อเสนอข้อมูลต่อศาลในการพิจารณาอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลไป

ดังนั้น ในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงควรที่จะมีสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะ เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน โดยเฉพาะในด้านจิตวิทยา ซึ่งสามารถรวบรวมและเก็บข้อมูลและประเมินผล อันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน หรือเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครอบคลุม

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่า การที่จะให้สหวิชาชีพเข้าร่วมกับพนักงาน-คุมประพฤติในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนอย่างมากในการที่จะทำการแก้ไขฟื้นฟูได้ตรงประเด็นหรือตรงกับสภาพปัญหาในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และเห็นด้วยที่จะให้สหวิชาชีพเข้าร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการที่จะหาข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อเสนอข้อมูลดังกล่าวต่อศาลในการที่จะพิจารณาเป็นรายบุคคล

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ควรให้สหวิชาชีพเข้าไปสืบเสาะร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางสังคม และความเป็นอยู่ของครอบครัว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนมากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพียงฝ่ายเดียว และจากการระดมสมองผู้เชี่ยวชาญต่างก็มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันที่จะให้สหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มเติมในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2.3 เปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น พบว่า ประเทศไทยมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวนแต่ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ส่วนกฎหมายต่างประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกาพบว่ามีกลุ่มผู้มีความเชี่ยวชาญหลาย ๆ อาชีพคมาทำงานร่วมกันเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านนโยบายการสอบสวน การบำบัดผู้ถูกกระทำและผู้กระทำความผิด รวมทั้งผู้ที่มีความชำนาญเข้าร่วมในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นคดีและยังมีการกระบวนการหันเหคดีก่อนฟ้อง โดยมีผู้พิพากษาศาลเยาวชน พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ และนักสังคมสงเคราะห์ร่วมดำเนินการเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และกลับไปสู่สังคมได้

จากการระดมสมองผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนยังไม่มีความเหมาะสมตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการจะคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรให้สหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนอย่างครอบคลุม เพราะสหวิชาชีพเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีความสามารถเฉพาะด้าน ที่สามารถจะใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการที่จะสืบทราบข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นแนวทางในการที่แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ตรงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนมากที่สุด

2.4 แนวทางแก้ไขกฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

ผลจากการศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่า ตามกฎหมายไทย สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมได้เพียงในชั้นสอบสวนเท่านั้น และในกรณีเร่งด่วนมีสหวิชาชีพไม่ครบก็สามารถทำการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่

กระทำความผิดได้ และในการสืบเสาะข้อเท็จจริงกฎหมายมิได้กำหนดให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วม จึงเห็นควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น และให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริง

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นด้วยที่จะให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชน และให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะข้อเท็จจริงสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากสหวิชาชีพแต่ละสาขามีความเชี่ยวชาญคนละด้าน และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรงกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในการสืบเสาะรวบรวมข้อเท็จจริง เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาพิพากษาและแก้ไขฟื้นฟูเพิ่มเติมจากรายงานของสถานพินิจอีกส่วนหนึ่ง ในการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเป็นประเด็นสำคัญที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกคน ควรที่จะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูอย่างตรงประเด็นทุกคน จึงควรที่จะหาแนวทางให้สหวิชาชีพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบเสาะร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการหาข้อเท็จจริงถึงสาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจ ในการกระทำความผิด สภาพความเป็นอยู่ สังคมรอบข้างของเด็กและเยาวชน

การระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวนในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น และในการสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ควรให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งอาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนมากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติเพียงฝ่ายเดียว เพื่อจัดทำรายงานส่งให้กับผู้พิพากษาในแต่ละคดี

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ประเทศ	สหวิชาชีพ	รูปแบบของการเข้าร่วม
ไทย	มีสหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวน	บุคคลที่เข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ทนายความ มีหน้าที่เข้าร่วมสอบสวนตามที่พนักงานสอบสวนได้ประสาน ส่วนสถานที่ในการสอบปากคำ คือ สำนักงานอัยการในจังหวัดที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ที่จัดไว้เป็นสัดส่วน และมีการบันทึกวีดีโอ ในขณะสอบปากคำเด็กและเยาวชนด้วย
สหราชอาณาจักร	ไม่มีสหวิชาชีพในชั้นสอบสวน	พนักงานตำรวจสอบปากคำและฟ้องคดีต่อศาล พนักงานคุมประพฤติ มีหน้าที่ในการสืบเสาะข้อเท็จจริง สภาพแวดล้อม สาเหตุในการกระทำความผิด และมีเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่นักกฎหมายเข้าร่วม ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ทั้งในกฎหมายสารบัญญัติ และวิธีสบัญญัติแก่ผู้พิพากษา อีกทั้งกำหนดให้บุคคลากรที่เป็นผู้แทนของแต่ละชุมชนเข้าร่วม เพื่อตัดสินคดี
สหรัฐอเมริกา	มีสหวิชาชีพในชั้นสอบสวน	กรณีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญามีกลุ่มผู้มีความเชี่ยวชาญหลายอาชีพมาทำงานร่วมกันเพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยเน้นการทำงานด้านนโยบายการสอบสวน การบำบัดผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำความผิด เรียกว่า Multidisciplinary Team (MTD) และยังมี Case Manager ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์จากหลายฝ่ายเข้าร่วมดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินคดี และยังมีกระบวนการหันเหคดีก่อนจะฟ้อง โดยมีผู้พิพากษาศาลเยาวชน พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานคุมประพฤติ และนักสังคมสงเคราะห์ร่วมดำเนินการ
ญี่ปุ่น	ไม่มีสหวิชาชีพในชั้นสอบสวน	ศาลครอบครัวจะทำหน้าที่สืบสวน สอบสวน และทำหน้าที่สืบเสาะก่อนที่จะมีคำพิพากษา และก่อนจะพิพากษาจะฟังความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้อำนวยการของศูนย์แนะนำเด็กและเยาวชน และมีองค์กรคุมประพฤติจัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือศาลในการที่จะทำการแก้ไขเยียวยา ฟื้นฟู บำบัด ให้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
สาธารณรัฐฝรั่งเศส	ไม่มีสหวิชาชีพในชั้นสอบสวน	ผู้พิพากษาเป็นผู้เข้าร่วมการสอบสวน เรียกว่าผู้พิพากษาสอบสวน (Juged'Instruction) และพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี ในชั้นศาลมีนักจิตวิทยาประจำกระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่เสนอรายงานข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด แรงจูงใจ หรือสาเหตุในการทำผิดของเด็กและเยาวชน และในระหว่างไต่สวนผู้พิพากษาอาจส่งมอบเด็กให้ผู้ในความดูแลของบุคคลที่ไว้วางใจหรือองค์กรสาธารณกุศล

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และจากระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อหาแนวทางให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ผลจากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และการระดมสมองผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในเรื่องการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นยังไม่มีความเหมาะสม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยกำหนดให้สหวิชาชีพสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ-ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

1. บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์รายบุคคล และการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ในเรื่องปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในชั้นสอบสวนกรณีการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ที่มีกฎหมายบัญญัติข้อยกเว้นว่าในกรณีเร่งด่วนไม่ต้องมีสหวิชาชีพครบตามที่กฎหมายกำหนดก็สามารถสอบปากคำเด็กได้ และการสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ที่มีการสืบเสาะโดยพนักงานคุม-ประพฤติเพียงฝ่ายเดียว

ผลการสัมภาษณ์รายบุคคลและการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ ส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องกับผู้วิจัยว่า ควรยกเลิกข้อยกเว้นของกฎหมายกรณีเร่งด่วนที่สามารถสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่มีสหวิชาชีพไม่ครบตามกฎหมายได้ โดยมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมทุกครั้ง และกรณีการสืบเสาะข้อเท็จจริงมีความเห็นว่าควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างแท้จริง

ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากกฎหมายในประเทศและกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมทั้งความคิดเห็น คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1.1 ผลจากการศึกษาปัญหาการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน พบว่า ในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีข้อยกเว้นให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำได้ โดยมีสหวิชาชีพเข้าร่วมไม่ครบ ซึ่งสหวิชาชีพเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ หากไม่ได้เข้าร่วมในกระบวนการ-ยุติธรรมอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนไม่ได้รับคำปรึกษาหรือคำแนะนำในการให้ปากคำที่ถูกต้อง หรือพนักงานสอบสวนอาจใช้คำถามที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยไม่ได้ถามผ่านสหวิชาชีพ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อจิตใจเด็กและเยาวชน อาจทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความหวาดกลัวหรือความไม่ไว้วางใจ จึงไม่ยอมความร่วมมือหรือให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี

1.2 ผลจากการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด พบว่า ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ผู้พิพากษาจะต้องได้รับการรายงานสืบเสาะจากผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินคดี ซึ่งรายงานดังกล่าวเป็นการสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้รวบรวมข้อมูลฝ่ายเดียว ทำให้อาจจะได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน หากในการสืบเสาะข้อเท็จจริงให้สหวิชาชีพ

มีส่วนร่วมในการสืบเสาะข้อเท็จจริง อาจทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่หลากหลายและหลายมุมมองมากกว่าที่จะให้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเพียงฝ่ายเดียว อันจะเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

1.3 ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พบว่า ในส่วนของประเทศไทยสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในชั้นสอบสวน แต่ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงมีเพียงพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงฝ่ายเดียว ส่วนต่างประเทศมีหน่วยงานหรือองค์กรที่เข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงการสืบเสาะข้อเท็จจริงโดยพนักงานคุมประพฤติ การเข้าร่วมของสหวิชาชีพหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของบางประเทศที่เหมือนและบางประเทศที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยได้

1.4 ผลจากการศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายการเข้าร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่า ผลจากการศึกษาเอกสารของประเทศไทยและต่างประเทศ การสัมภาษณ์ และการระดมสมองจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมาย โดยเห็นควรให้สหวิชาชีพเข้าร่วมในชั้นสอบสวนในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น และในการสืบเสาะข้อเท็จจริงให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อจัดทำรายงานส่งให้กับผู้พิพากษาในแต่ละคดี

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมาย

2.1.1 ให้ยกเลิกความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ซึ่งข้อความเดิม มีดังนี้

มาตรา 133 ทวิ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถาน-บริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้นและในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวนโดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบรวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวน

การสอบสวนและมิให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 133 ทวิ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 133 ทวิ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้นและในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวนโดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบรวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน (ยกเลิก ตามวรรคท้ายในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ไม่อาจรอสหวิชาชีพเข้าร่วมได้)

2.1.2 ให้ยกเลิกความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วรรคสี่ ซึ่งข้อความเดิม ดังนี้

มาตรา 134/1 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้

การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองให้พนักงาน-สอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงและให้ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

เมื่อได้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่งวรรคสอง หรือวรรคสามแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบหรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควรให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความแต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 134/1 วรรคสี่ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 134/1 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้รัฐจัดหาทนายความให้

การจัดหาทนายความตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองให้พนักงาน-สอบสวนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงและให้

ทนายความที่รัฐจัดหาให้ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

2.1.3 ให้เพิ่มเติมความในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 82 ซึ่งข้อความเดิม มีดังนี้

มาตรา 82 เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 73 แล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 36 (1) เว้นแต่ในคดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็นแก่คดีจะสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้ แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง

(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตาม มาตรา 36 และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาล ให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

(3) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

(ข) ให้แพทย์ตรวจสภาพร่างกายและสภาพจิตใจในเบื้องต้น และถ้าเห็นสมควรให้จิตแพทย์ตรวจสภาพจิตด้วย

(ค) ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้รับการรักษาพยาบาลก่อนดำเนินคดี ให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องด้วย

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 82 ให้ใช้ความข้อต่อไปนี้แทน

มาตรา 82 เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชน ตามมาตรา 73 แล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติ และสหวิชาชีพสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 36 (1) (ข้อความเดิมที่ต่อท้ายในวรรคนี้ได้ยกเลิก)

(2) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริง ตามมาตรา 36 และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาล ให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาล พร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

(3) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

(ข) ให้แพทย์ตรวจสภาพร่างกายและสภาพจิตใจในเบื้องต้น และถ้าเห็นสมควรให้จิตแพทย์ตรวจสภาพจิตด้วย

(ค) ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้รับการรักษาพยาบาลก่อนดำเนินคดี ให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องด้วย

2.1.4 ให้เพิ่มเติมข้อกฎหมายในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อส่งรายงานให้ศาลประกอบในการพิพากษาคดีนั้น ควรกำหนดให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมกับพนักงานคุมประพฤติในการสืบเสาะข้อเท็จจริงของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

2.2 ข้อเสนอแนะและการให้หน่วยงานอื่นมีส่วนร่วม

2.2.1 รัฐควรมีบทบัญญัติ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสหวิชาชีพให้ชัดเจน เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ และผู้ที่รับผิดชอบใน

การทำงานของสหวิชาชีพไว้โดยตรง เพื่อที่แต่ละหน่วยจะได้ปฏิบัติงานของตนได้อย่างถูกต้องและไม่ซ้ำซ้อน

2.2.2 รัฐควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพให้ชัดเจน เพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

2.2.3 รัฐควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบ และสั่งการในการทำงานของสหวิชาชีพ โดยหน่วยงานดังกล่าวอาจจะสังกัดหน่วยงานรัฐในรูปแบบพิเศษ มีงบประมาณ สถานที่สอบปากคำเด็กและเยาวชนที่มีบรรยากาศที่เป็นมิตร และมีบุคลากรที่มีความพร้อมที่สามารถเข้าร่วมในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนได้ตลอดเวลา

2.2.4 สถานพินิจควรแยกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยแยกความผิดเล็กน้อยและความผิดร้ายแรงออกจากกัน โดยให้สหวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแล ฟื้นฟูในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน

2.2.5 การพิจารณาในศาล ผู้พิพากษาควรรับฟังรายงานจากสหวิชาชีพเพื่อเป็นข้อมูลในการพิพากษาคดี

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์เจาะลึก

เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ทั้งหมด 8 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลเด็กและเยาวชนผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พนักงานอัยการ ทนายความ พนักงานสอบสวน นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ นักวิชาการด้านกฎหมาย นักสิทธิมนุษยชนที่คุ้มครองเด็ก ทั้งนี้ เพื่อให้การสัมภาษณ์ได้ข้อมูลอย่างละเอียด และเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอให้ท่านผู้ให้สัมภาษณ์พิจารณาเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เจาะลึก ก่อนให้สัมภาษณ์

สาระสำคัญของแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ แบ่งตอนเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

อนึ่ง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์โดยรวมไม่แยกวิเคราะห์เป็นรายบุคคล ทัศนะและข้อเสนอแนะของท่านจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำเสนอรูปแบบ วิธีการที่เหมาะสม เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมให้สหวิชาชีพมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนให้มากขึ้นต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

สถานปฏิบัติงาน.....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

ประสบการณ์ในการทำงาน.....

.....

.....

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน

1. ท่านเห็นว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในการเข้าไปคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าบทบาทของสหวิชาชีพในการเข้าร่วมการสอบสวนเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอบสวนของทีมสหวิชาชีพจะเกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านมีความคิดว่ารูปแบบของสหวิชาชีพ ควรจะประกอบด้วยบุคคลใดบ้าง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าควรจะมีหน่วยงาน หรือองค์กรใด ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มเติมในทีมสหวิชาชีพอีกหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าบทบาทของทีมสหวิชาชีพควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

8. ท่านคิดอย่างไรกับการที่ให้ทีมสหวิชีพใช้สถานที่สำนักงานอัยการในการสอบสวนเด็กและเยาวชน

.....

.....

.....

9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่จะให้สหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพื่อมีส่วนร่วมแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

.....

.....

.....

10.ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในการที่จะให้ทีมสหวิชาชีพเข้าไปมีส่วนร่วมในการสืบเสาะและรวบรวมข้อเท็จจริง โดยทำงานร่วมกับพนักงานคุมประพฤติ

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะข้อผู้ให้สัมภาษณ์

ท่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของสหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

กุลพล พลวัน. **พัฒนาการสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน. **สิทธิมนุษยชน: รวบรวมสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการ-ประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน, 2544.

ชาย เสวิกุล. **คำสอนอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์-มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.

นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์. **นักสังคมสงเคราะห์กับการพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

น้ำแท้ มีบุญสล้าง. **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพมหานคร: สูตรไพศาล, 2554.

บุญเพราะ แสงเทียน. **คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2540.

ประธาน วัฒนาวานิชย์. **กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนและกฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: แผนกการพิมพ์, 2526.

พรชัย ขันตี. **ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: ปุ๊คเน็ท, 2543.

พัลลภ พิสิษฐ์สังฆการ. **คำอธิบายพร้อมรวมคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ-จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 เรียงตามมาตรา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2546.

ฟูลเลอร์, โรเบิร์ต เจ. แบรี่. **ตำรวจกับการทำงานที่เกี่ยวกับเยาวชนและการบริหารงานยุติธรรมต่อเยาวชน**. แปลโดย พ.ต.ท. สิริโรจน์ สิทธิชาญบัญชา. นครปฐม: โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อยสามพราน, 2537.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. **ยืนหยัดบนหลักนิติธรรม**. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

อัจฉรา ฉายากุล, ชมพูนุท เฉลิมศิริกุล และปิยนุช ฐิติพัฒนะ. **พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ-มนุษยชนแห่งชาติ, 2546.

บทความ

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. “มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.” **ดุลพาห** 41, 5 (กันยายน-ตุลาคม 2537): 18-26.

วิชา มหาคุณ. “รายงานการเดินทางไปประชุมและศึกษาดูงานด้านกระบวนยุติธรรมเกี่ยวแก่เด็ก และเยาวชน ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในวงการกฎหมายทั่วไป.” **ดุลพาห** 43, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2539): 142-154.

_____. “วงการยุติธรรม.” **ดุลพาห** 35, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2531): 91-111.

ศุภราศี นิยมวานิช. “การดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐฝรั่งเศส. ” **ข่าวเนติ-บัณฑิตยสภา** 16, 173 (ธันวาคม, 2546): 2-6.

สุมนทิพย์ จิตสว่าง และปิยะพร ตันฉีกุล. “การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.” **วารสารสังคมศาสตร์** 47, 1 (2560): 171-192.

วิทยานิพนธ์

เขมจุฑา สุวรรณจินดา. “กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการคุ้มครองสิทธิเด็กผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

วัชราภรณ์ พิมพ์จุฬา. “ปัญหาบุคลากรและการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศาลเยาวชนและครอบครัว.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.

รายงานวิจัย

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, ชัชวาล เทียมถนอม และพเยาว์ ศรีแสงทอง. **การศึกษาเพื่อติดตามประเมินผลการจัดให้มีสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็ก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. **การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัวเพื่อตอบสนองการคุ้มครองเด็กเยาวชนและครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว, 2545.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. **การนำรูปแบบการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาพัฒนารูปแบบการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานยุติธรรม, 2548.

อภิญญา เวชยชัย. **การพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็กในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

อุดม รัฐอมฤต. **บทบาทของอัยการในมุมมองของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์**. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

เอกสารอื่น ๆ

กรมสุขภาพจิต. **ห่วงเยาวชนไทย ก่อคดีเฉลี่ยวันละ 83 คน 96% ป่วยทางจิต** [Online]. Available URL: https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=28166, 2561 (กันยายน, 22).

ดวงพร อุกกฤษณ์. **มาตรฐานการดำเนินงานและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน** [Online]. Available URL: http://www2.djop.go.th/app/download/download.php?division=18, 2559 (มกราคม, 14).

ธนกฤต วรธนัชชากุล. **ฎีการะบบอนุญาตในคดีแพ่ง ก้าวใหม่สู่สากล** [Online]. Available URL: https://www.isranews.org/isranews-article/44084-law_44084.html, 2559 (มกราคม, 14).

บุญเพราะ แสงเทียน. **ศาลคดีเด็กและเยาวชนในสหรัฐอเมริกา** [Online]. Available URL: http://www.library.coj.go.th/file_upload/module/manage_digital_file/digital_file/13a1647f.pdf, 2560 (มกราคม, 14).

วิชาสิทธิ สีหตุลานนท์. **การคุ้มครองผู้เสียหายเด็กกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา** [Online]. Available URL: http://vicharsit.blogspot.com/2012/09/blog-post.html, 2561 (กันยายน, 23).

ศาลยุติธรรมไทย [Online]. Available http://jinjutar-ff.blogspot.com/2010/08/blog-post_9098.html, 2561 (กันยายน, 21).

ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ [Online]. Available URL: http://www.oia.coj.go.th/doc/data/oia/oia_1539147932.pdf, 2561 (มีนาคม, 12).

ศุภสินธุ์ ศิริลิมากุล, สุธาทิพย์ วิวัฒนางกูร, ณัฐกร จันทร์หอม, ศุภกัญญา จันทร์เจริญสุข, รพีพรรณ บุณยรัตพันธุ์ และพีรวัฒน์ แพ่งนคร. **ระบบศาลประเทศญี่ปุ่น ศึกษาดูงานศาลฟุกุโอกะ** [Online]. Available URL: http://www.jti.coj.go.th/doc/data/jti/jti_1478490866.pdf, 2561 (กันยายน, 21).

ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. **คู่มือปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในกระบวนการคุ้มครองเด็ก** [Online]. Available URL: http://www.thaichildrights.org/articles/article-protection, 2561 (มกราคม, 14).

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. **โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การจำแนก แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม** [Online]. Available URL: http://www.djop.go.th/vijai/vijai-25-2.pdf, 2561 (มีนาคม, 12).

สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญซื่อ. **หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551** [Online]. Available URL: http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/7/2013_5049.pdf, 2561 (มกราคม, 14).

สุด สุตรา. **งานในขบวนการศาลคดีเด็กและเยาวชนที่สาธารณรัฐฝรั่งเศส** [Online]. Available URL: http://www.library.coj.go.th/file_upload/module/manage_digital_file/digital_file/6b751279.pdf, 2561 (กันยายน, 22).

อภิรดี โพธิ์พร้อม. **การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน หนทางสู่ความเป็นธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน (ตอนจบ)** [Online]. Available URL: http://www.library.coj.go.th/file_upload/module/manage_digital_file/digital_file/f3a7850c.pdf, 2561 (มีนาคม, 12).

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5294/2549.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7241/2549.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Alston, Philip. **The Best Interests of the Child: Reconciling Culture and Human Rights**. Oxford, England: Clarendon Press, 1994.

Brieland, Donald, and John Lemmon. **Social Work and the Law**. St. Paul, Minn.: West, 1898.

The Children and Young Person Act 1989.

Criminal Justice Act 1988.

Commonwealth of Kentucky Model Protocol for Local Multidisciplinary Teams on Child Sexual Abuse [Online]. Available URL: https://ag.ky.gov/children/kmccsa/Documents/modelprotocol.pdf, 2015 (July, 14).

Convention on the Rights of the Child 1989.

The Declaration of the Rights of the Child 1948.

Flores, J. Robert, and Karen J. Mathis. **Youth Case for Youth Courts Desktop Guide**. Chicago: American Bar Association, 2007.

The Geneva Declaration of the Rights of the Child 1924.

Juven Act 1948.

Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act 1974.

Ordonnance n 45-174 du 2 Fevrier 1945.

Parassram, Natasha. “The Convention on the Rights of the Child After Ten Years: Success or Failure?.” **Human Rights Brief** 7, 2 (2000): 1-2.

Penal Code 1907.

Penal Code 2005.

Phelps, Thomas R. **Juvenile Delinquency: A Contemporary View**. Pacific Palisades, CA: Goodyear, 1976.

Poullin, Bernard, and Laurence Cirba. **France: Note on the Juvenile Justice Juvenile Justice**. Rome: Social Defence Research Institute, 1976.

Rassat, Michele-Laure. **Le Ministre Publice Entre son Pass et son Avenir**. Paris: Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, 1974.

Rios-Kohn, Rebecca. "The Convention on the Rights of the Child: Progress and Challenges." **Georgetown Journal on Fighting Poverty** 5, 2 (1998): 139.

Social Defence Research Institute. **Juvenile Justice: An International Survey Country Reports, Related Materials, and Suggestions for Future Research**. Rome: Social Defence Research Institute, 1976.

Todres, Jonathan. "Emerging Limitations on the Rights of the Child: The U.N. Convention on the Rights of the Child and Its Early Case Law." **Columbia Human Rights Law Review** 30, 1 (1998): 159-200.

U.S. Department of Justice. **Forming a Multidisciplinary Team to Investigate Child Abuse** [Online]. Available URL: https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/170020.pdf, 2018 (January, 14).

United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency [Online]. Available URL: https://childhub.org/en/system/tdf/library/attachments/317_382_EN_original.pdf?file=1&type=node&id=7083, 2018 (January, 14).

United Nations Standards Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules) 1985.

United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty 1996.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววาสนา ภัทรนันทกุล
วัน เดือน ปีเกิด	12 มิถุนายน 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535 สำเร็จปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2542 สำเร็จปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2550 สำเร็จการอบรมหลักสูตรนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร พ.ศ. 2550
ตำแหน่งหน้าที่ การงานปัจจุบัน	ประธานมูลนิธิอาบู-อาลี กรรมการมูลนิธิบาลา หัวหน้าสำนักงานอาข่าทนายความ